

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi
és családi
folyóirat

II. évf. 2. szám
1991. április
29,— Ft

Szerelem akadályverseny
Gordon módszer szülőknek
Moha mese gyerekeknek
Leveled jött Istentől
Élő Nemzeti Kincsek
Vita a papi hivatásokról
A Vatikán rehabilitálja
végre Mindszentyt?
Sillye Jenő: A világnak
Krisztus kell!
Bulányi György:
Lengyel pápa

„Ujjongj, Sion leánya!
Királyod érkezik hozzád,
Istennek tetsző,
diadalmas és alázatos,
szamáron ül,
szamárcsikó hátán.
Eltünteti a harci kocsikat
s a lovakat, még a harci
íjak is kivesznek,
mert békét hirdet
a nemzeteknek.”
(Zakariás próféta 9,9)

Jézus szamárháton bevonul Jeruzsálembe.
Bertram mester nyomán. 14. sz. vége

Egy olasz katolikus kisközösség:

Communita di San Egidio

Fiatal közösség, 1965-ben kezdték meg munkájukat. Feladatukat három mozzanatban foglalják össze:

- tanulmányozni az evangéliumot,
- szolgálni a szegényeket,
- e szolgálat közben barátkozni azokkal, akikkel együtt dolgoznak és akiket szolgálnak.

Az első cél érdekében naponként találkoznak a Szent Egyed templomban, ahol este fél kilenctől kilencig imádkoznak. Hogyan? Eléneklük a közismert gregorián „tónusok” egyikén az aznapi vesperás három zsoltárát. Felolvassák a napi szentmise két olvasmányát. Egyikük előadja az ehhez kapcsolódó kb. 5 perces elmélkedését. A félórát át- és átszövi az éneklés, melynek anyaga a hét minden napjára más és más. Kevés kivétellel számomra ismeretlen szövegeket illetve dallamokat énekeltek. A szövegek hallatlan egyszerűséggel közölnek evangéliumi történeteket és ezekre épülő gondolatokat, jórészt szó szerint idézve az evangéliumokból Jézust. Az énekek eszmei tartalma teljesen megegyezik a mi eszméinkkel. A dallamok pergők és szövegfelmondó jellegűek, de a „bel canto” azért érezteti hatását, „rockzenéjük” dallamosabb, mint az általam ismert akár itthon termett, akár külföldről importált „vallásos énekköltészet”. A templom egyúttal „székház” is, melynek helységeiben imádság előtt és után különféle „nyüzsgéseket” tapasztaltam.

Csoporttalálkozóikat hetenként tartják. Ezek két órát vesznek igénybe. Létszámstop nincs. A közösség állhat akár száznál több tagból is. Amikor valamit meg akarnak vitatni, a közösség tízes csoportokra szétválasztva tárgyalja meg a témát. Ily közösségi találkozóra nem hívtak, a fentieket kérdéseimre közölték velem.

Elsődlegesen nem „evangélium-tanulmányozásukat” akarták megmutatni, hanem azt, ami ebből kinőtt, s amit legfőbb jellegzetességüknek tudnak: a szegények szolgálatát.

Olaszországban 6-7 ezren vannak, Olaszországon kívül Európában és a többi kontinensen 7-8 ezren. Velem római és nápolyi munkáikat ismertették meg. Felsőrolom, amit láttam.

Szegények étkeztetése — Egy bérelt ház földszintjén naponként több, mint ezer embernek adnak négyfogásos (az olasz átlag életszínvonalnak megfelelő) ebédet, a vendégek kívánsága szerinti mennyiségben, normál és kímélő változatban. A délutáni órákban üzemel ez az ingyenvendéglő. Bárki bejöhethet az utcáról, kap egy nevére szóló havi jegyet, amely biztosítja számára a napi egyszeri étkezést.

Bevándorlók nyelvtanfolyama — Száz ezrekre rúg a bevándoroltak száma, akik munkaalkalmat igyekeznek találni. Ennek egyik alapvető feltétele, hogy el tudják mondani olaszul, hogy mit akarnak. Heti három órás ingyenes nyelvtanfolyamokat rendez-

A Szent Egyed Közösségről a múlt év decemberében hallottam először: közösségük egyik tagja — Luca Riccardi, harmincas éveinek elején járó politológus, aki a budapesti levéltárakban anyagot gyűjt munkájához — meglátogatott, és meg is hívott Rómába, hogy megismerjem őket. Két hetet töltöttem az Örök Városban. Rendem, a piaristák ősi házában, a San Panteleo templomával egybeépült Curia Generalizia-ban laktam. Délelőttijeimet a saját ügyes-bajos vatikáni dolgaim intézésére, a délutánokat és estéket az ő megismerésükre fordítottam.

nek. Egy-egy osztályban legfeljebb 20 fő tanul. Végigültem egy ilyen órát. Kedvemért bemutatkoztak. Férfiak, nők vegyesen a harmadik világból: afrikaiak, ázsiaiak, latin-amerikaiak, szovjetunióbeliek. Több, mint ezer hallgatójuk van. Az étkezdeépület emeletein található a nagyobb lakószoba méretű „tanterem”.

Öregek ellátása — Az ellátásra szorulóknak, ha van lakásuk, meg akarnak maradni otthonukban. Az ilyenek ellátása kíván nagyobb energiáfordítást, hiszen naponként, sőt naponként többször is el kell menni hozzájuk. Összebarátkoztatják őket a kisközösség révén a lakással nem rendelkező öregekkel. Ennek eredményeként a lakással rendelkezők megosztják otthonukat egy otthontalannal, aki már testvérüké, barátukká lett Jézusban. Kevesebb energiáfordítással jár az öregek otthona. Jártam egy ilyenben a Trasteverén, Rómában. Egy nagy, emeleti lakásba kerültem. Húsz öreg lakik benne, a legidősebb egy 105 éves néni. Egy nagyobb ebédlő-társalgó (tévével), egy jó nagy konyha, tágasabb előszoba és kis hálószobák, melyekben kettesével laknak. Ellátásukról 20 személy gondoskodik. Mind a húszan munkaviszony mellett és ingyen dolgoznak, hiszen a közösség tagjai. Az első műszak (8-tól 13-ig) 7-8 főt igényel, a második (13-tól 18-ig) 5-7 főt, a harmadik, az éjszakai 1, esetleg 2 főt. Mindez heti 600 munkórára rúg, melyből egy főre átlagban 30 jut, azaz napi jó 4 óra. Mindezt hallva, magamban hitetlenkedem s hangosan kérdezem: családosok és anyák is csinálják ezt? Egyértelmű igennel válaszolnak: a szülők egymást váltva segítenek be, esetleg a közösség tagjai besegítenek a gyerekekre vigyázásba. Nagyon udvariasan mondom: Budapesten meg fogják kérdezni tőlem, hogy mi értelme, hogy az anya eljár az öregekhez, ha a Közösség más tagjainak pedig vigyázniuk kell az anya gyerekeire... mit válasszoljak majd? A válasz ismét egyszerű: az anyák is szeretnének részt venni a szegényekért végzett munkában.

Mentálisan sérült fiatalok napközi otthona — Róma egyik külvárosában egy hatalmas kockaház alagsorában van a közösségnek egy bérleménye, benne egyszerű kápolna is (mert amikor az új lakótelep épült, nem volt még plébánia, mise sem, csak náluk az alagsorban). Tíz és húsz év közötti fiatalokat találtam az otthonban, tizenegynéhányat, jó felül Down-szindrómás. Három vagy négy személy foglalkozott velük, s némelyik ápolat kitörő örömmel fogadta látogatásunkat, átölelték kísérőmet, boldogan mutatták primitív rajzaikat. Mindegyiküket hozzák családi otthonaikból és viszik is haza őket, jórészt maguk az ápolók. Heti három délutánt töltenek az otthonban. A családugra zárja őket, ide eljönni jelenti számukra a társadalmi életet.

Árva vagy elhagyott gyermekek otthona — Vagy tíz gyereket találtam egy szépnek mondható római lakásban (1 évestől 10 évesig), lemosható fallal, hogy a gyerekek rajzolhassanak rá. Két vagy három „szülő” vigyázott rájuk. Ezekhez a gyerekekhez szülőknek már nincs joguk. A közösség tagjai örökre fogadhatják őket.

Normális gyerekek óvodája — Nápolyban. Kérdezem, hogy ilyen miért tartanak fenn. Válasz: csak azért, mert Nápolyban ebben a külvárosában nincs óvoda, s a maffiának erősebb a társadalmi szerepe, mint az előljárásnak (pl. a börtönbe kerültek családjának a maffia folyósít rendszeres segílyt, nem az előljáróság). Rómában is volt ilyen óvodájuk, s mikor az állam felállította a magáét, ők felhagytak vele.

Azt vallják, hogy azért kaptak egy szájat, hogy hirdessék az evangéliumot, és azért két fület, hogy az egyikkel az evangéliumra figyeljenek, a másikkal pedig a társadalom igényeire. Mindig azt az igényt akarják kielégíteni, amit a hatóság (állam, egyház) nem elégít ki. Nincs tehát állandó profiljuk, nem erre vagy arra a munkára lettek alapítva. A másik fülük határozza meg, hogy mindenkor mit csináljanak.

Mindezeket nem pénzért, nem munkaviszonyban végzik. Nemcsak idejüket adják, hanem pénzüket is, mert állami segílyt rendre csak akkor kapnak, amikor a munka már beindult; azaz terveket az állam nem szponzorál, csak effektíve és már jól látható munkát.

„Előadásra” lettem meghívva: „vastag” Bokor-tartalmakat mondtam (A közös jézusi örökség olasz szövegét). Voltak vagy százán. Utána megkértek, ne utazzam haza szombat este, vasárnapra összehoznak egy másik hallgatóságot. Azt válaszoltam, hogy maradok én hétfőre is, ha kell. Nevettek. Nem vitáztak a hallottakkal. Nagyon sok magánbeszélgetés során is azt tapasztaltam, hogy úgy nézik az evangéliumot és a világot, mint mi. Kérdéseik csak arra vonatkoztak, hogy mit csinálunk mi. Mondtam, hogy sok gyereket, börtöntölteléseket, teológiát, 10 százalékot az éhezőknek. Ennyit csak, mert az illegálisban csupán erre volt lehetőségünk. Hogy merre visz további utunk, még nem látjuk. Egyelőre csak „kísértéseink” vannak, melyeknek egyik típusát a hutteriek, másik típusát ők, a Szent Egyed Közösség adják. Közösségük nem jogi személy, akárcsak a Bokor. Amikor az állammal tárgyalnak, a munkát végző személyek képviselői írják alá az aláírási valókat. Ők csak egyház, nem egyesület, nem társaság.

Reményük: egy „csupán megkeresztelt, de nem keresztény” országban élve, a közösségek által keresztényekké formálni a megkeresztelteteket. Másképpen: barátkoznak. Sikerült nekik velem is.

Bulányi György SchP.

Bulányi György SchP:

Lengyel pápa

1. Ahonnan elindult

Wadowice „tartományi kisváros”¹, amolyan hegyvidéki járási székhely a történelmi magyar határtól 30 km-nyire, a Kárpátok északi lankáin, Krakko és Auschwitz között, azoktól délre, Budapesttel azonos hosszúsági körön, légvonalban 260 kilométerre. 150 éves osztrák megszállás alatt Wadowicének is Bécs az igazodási pontja, akárcsak nekünk. Ünnepi alkalmakkor előkerül a finom porcelán készlet, „melyet még a boldogult nagymama hozott Bécsből”. Karol Wojtyła — pápánk édesapja — városi hivatalnok a k. und k., azaz az osztrák-magyar hadsereg tagjaként harcolja végig a világháborút. Házasságából három gyermek születik, ezekből kettő fiatalon elhal, s miután feleségét is eltemeti, egyedül neveli a 9 éves árvát, Karol Jozef Wojtylát, aki 1920-ban született Wadowicében.

Az életrajzíró az édesanyjáról — Emilia Kaczorwska — csak egy képet közöl: mosolygó, derűs tekintetű, szép arcú fiatalasszony tartja kezében pár hónapos kisfiát, aki csodálkozva nézi a fényképezés eseményét. A pápa apjáról viszont megtudjuk, hogy szófukar, kapcsolatokat nem tartó, barátságtalan emberként tartják számon a rokonságban és a kisvárosban. Az alma messze esett a fájától. De talán az anyjától nem. A pap-életrajzíró, aki elkísérte püspökét a zsinatra is, *szabvány vonásokkal rajzolja meg a kisfiú portréját*: már az elemiben is kitűnő diák, szívet focizni, de abba tudja hagyni, ha szólítja a kötelesség; nagy kedvvel ministrál, hamarosan főministráns lesz, mindazonáltal „nem lehet jámbornak mondani”: szereti a tréfát, a játékot, a barangolásokat, a táborotüzet, a természetet, a madarak énekét stb, stb.

Wadowicében — miként a Kárpátok inensz oldalán levő Podolinban vagy Rózsahegyen, ez ősi piarista fészkekben — van gimnázium is. Figlewicz gimnáziumi hittanárban a tíz éves kisfiú gyóntatóra és lelki vezetőre talál, aki meghatározó hatást gyakorol a serdülő diákra: Figlewicz lesz majd Karol primíciás szónoka is, és erre a tisztre az újmisések nem akárcsak kérnek fel. Egyelőre azonban a „főministráns” inkább Kotlarczyk tanár úrra figyel, aki „föltárja előtte a színész jelentőségét, aki mint a művészet papja a nemzet sorsának felelős hordozója”. Karol tüzet fog, mestere pedig beszédtechnikára tanítja. Kis szerepek után nagyokat kap a tehetséges diák, majd főszerepet... sőt, darabot is rendez Wadowicében. Kotlarczyk tanár úr kiütéssel győz Figlewicz káplán ellenében az érettségiző Karol, Wadowice színházi köreinek nagy öröme, polonisztikát megy tanulni Krakkóba... ma-

gyarul: *lengyel nyelv szakos lesz az egyetem bölcsészkarán.*

Wadowicéval csak az Osztrák-Magyar Monarchia kapcsol bennünket össze, de Krakkóval egész európai múltunk. Talán ide menekül Vazul „Lengyelbe” futó három fia, s lesz Vazul unokája, Szent László királyunk a népdalok „Lengyel Lászlója”. A Wawelben, a krakkói királyi várban nyugszik Nagy Lajos király lánya, Hedvig lengyel királynő, kinek férje alapítja a Jagelló Egyetemet, annyi és annyi középkori magyar diák alma materét. Krakkóban készül az első magyar nyelvű nyomtatvány, ott nyomják az első magyar erasmista könyveket, s onnan virágoztatja fel Lengyelhont a lengyel királynak meghívott erdélyi fejedelem, Báthory István. Krúdy regényeinek szépségségi hősei úgy ruccannak át Krakkóba, ahogyan a szomszédba megyünk. Ha magyar ember gondolkodik arról a lengyelről, akinek sikerült az, ami a mi Bakócz Tamásunknak Mohács hajnalán nem sikerült, aligha tud elvonatkoztatni attól, ami a *földrajzin túli lelkileti közelségként* is adódik lengyel és magyar között, sőt a századunk eleji lengyel és magyar katolikus között. Álmodozom... ha Mindszenty visszakerülhetett volna esztergomi érseki székébe, miként Wyszyński 1956-ban a magáéba, s ha a magyar katolikus egyház ily módon elkerüli a kontraszelekciót, akkor talán körünkben is megnőhetett volna valaki, aki az olasz pápák sorát négyszáz esztendő után felváltja egy nem olaszsal...

Karol a wadowicei gimnázium adta alappal jól érvényesül a Jagelló Egyetemen, s mellékesen folytatja, amit Wadowicében elkezdett: barátaival színházat akar alapítani. Hamarosan hivatalos a Szkocki család szalonjába, amely egybegyűjti a zene, az irodalom, a színpad, egyetlen szóval: a művészet „elkötelezett papjait”, akiket egybefog a lengyel haza mindenkefelettinek átélt szolgálata. csakhogy: *flavit Deus et dissipati sunt*, azaz Hitler bevonul, s a Jagelló Egyetemet bezárják: „elég, ha a lengyelek írni, olvasni tudnak”. Nehogy kényszermunkára deportálják Németországba mint állástalant, állást szerez Karolnak a Szkocki család: gyári anyagmozgató lesz, mert a fizikai állományban levők vannak nagyobb biztonságban. A szalon pedig él tovább: kicsiny, de értő közönség előtt *folytatódnak a színelőadások is*. Csakhogy Figlewicz káplán is jó alapozást adott: 1940-ben egy templomi ifjúsági lelkigyakorlatot követő heti előadás-sorozaton Karol találkozik Jan Tyranowski-val. Középkorú, régi vágású civil úr, aki a páterek beleegyezésével „élő rózsafüzért” alakít. Hetenként találkozik az „élő rózsafü-

zér” 15 tagjával — pontosan egy órát tartó beszélgetés céljából. Karol a tizenöt között van. Olvasnivalót kap „Jan úrtól”. Tanquey Aszketika és misztika c. könyvével kezdi, majd hamarosan eljut Nagy Szent Teréz és Keresztes Szent János műveire. Nem sok idő elteltével Karolnak magának is lesz egy 15 fős „élő rózsafüzére”. Ennek tagjaival külön-külön is foglalkozik. Néhány évvel később ezt Debrecenben így fogalmaztuk: belekerült a csoportmunkába, s már van csoportja is.

A „szalon” mindezt észleli, és bizony megteszi a magáét annak érdekében, hogy megmagyarázza Karolnak, mennyivel többet tehet a művészet eszközeivel, mint a reverenda korlátaival. Hiába. Karol jelentkezik Sapisha krakkói hercegérseknél, aki felveszi őt titkos papi szemináriumába. Jár tovább a gyárba dolgozni, de színelőadások helyett a skolasztikus filozófia tanulmányozásával tölti szabad idejét. Évek telnek el így, s Karol már 25. évét tapossa, amikor az 1944. aug. 1-ji varsói felkelést követően Sapisha érsek reverendába öltöztetheti titkos szemináriumának tagjait. Két évi zárt szeminárium élet után, 1946. nov. 1-jén érseke pappá szenteli őt. A primíciát követő ünnepi ebédet a Szkocki család rendezte, éppen abban a szobában, amelyben annyi színészi babért arathatott korábbi éveiben.

44 őszén a németek már menekülnek Krakkóból, s így újra megnyílhatik a Jagelló Egyetem. A papnövendékek számára is, s Karol a dogmatika-professzor ösztönzésére Keresztes Szent Jánosról készül doktori értekezést írni. *Érseke azonban tanulás céljából Rómába küldi, az Angelicumba, a domonkosok egyetemére*. Híres professzorokkal találkozik itt, köztük van Garrigou-Lagrange is. Az előadások latinul folynak, s a Wadowicében szerzett alapok elegendőnek bizonyulnak megértésükhöz. A köznapi életben pedig jó segítséget jelentenek a francia nyelvtanulók, melyeket a Szkocki családban kapott. Az olasz ragad rá, s hozzáfog a spanyol nyelv tanulásához. Később még az angollal egészíti ki nyelvtudását. A nyári vakációra szeretne hazalátogatni, de érseke Franciaországba és Belgiumba küldi tanulmányútra.

Megdöbbeneti őt a szekularizáció; az, hogy a színekatolikus országokban csak egy szűk rétegnek van köze az egyházhoz. Ugyanakkor rácsodálkozik Godin abbé könyvére (Franciaország missziós terület?) és a belga Cardijn abbé (a Jeunesse Ouvrière Chretienne — JOC — alapítója) evangelizációs módszereire. A következő évben végez az Angelicumon és kész disszertációtval utazik haza egyházmegyéjébe.

Érseke egy kicsi faluba küldi káplánnak, Niegowicba. Annak plébánosa miatt. (A váci egyházmegyében ez időben Pécel volt ilyen „káplánkeltető” hely — ugyancsak annak plébánosa miatt.) Legyen Karolnak élménye, milyen az igazi plébános, aki „mindenkivel barátságos, tisztelik, és ő a legnagyobb tekintély a faluban.” (A péceli plébánost meg a párttitkár

is plébános atyának titulálta.) Niegowicben aztán nincs szekularizáció: a falubeliek dícsértessékekkel köszöntik egymást is, a papnak kezét csókolnak, kegyelmesnek szólítják; a pap a legnagyobb tekintély számukra, és nemcsak egyházi téren. Karol misézik, gyóntat, hitoktat, zötyöggeti magát szekéren, hogy ellássa a filiákat, karácsony és vízkereszt között minden családot meglátogat, hogy megáldja házukat; nagybőjt idején korra reggeltől késő estig gyóntat... ahogyan mindez nálunk is volt, s talán van is még, Erdélyben vagy idehaza, a „hagyományörz” tájakon. Földös energiáiból még templomot is kezd építeni — meglepetésként, plébánosa aranymiséjére.

Mindez összesen egy évig tart... 29 évesen már káplán Krakkó egyik központi plébániáján, s fiatalokra specializálja magát. Eszközei azonosak a „fordulat éve” előtti idők hazai eszköztárával: bicikli-, kajak- és sítúrák, mert ezek nélkül — véltük — nem tudunk közel kerülni az érdeklődő fiatalokhoz. „Rangrejtve” vesz részt a túrákon: nem káplán úrnak, hanem nagybácsinak titulálják. Nem derül ki, tegeződik-e velük. Nálunk ez időben már ez járta. De ez a városi káplánság is csak két évig tart. Volt dogmatanára tudományos munkára ösztönzi: foglalkozzék Max Schelerrel, vonatkoztassa annak értékfilozófiáját a keresztény etikára. Az egyházi főhatóság (Sapisha halála után Baziak) azonosul a professzor tervével. Karol alkudozik: maradhasson azért lelkipásztor is. Ám az érsek: „Vagy a plébánián dolgozik, vagy nekilát a tudományos munkának.” A professzor lakásába költözik, két év alatt elkészül a habilitációs dolgozat, s utána 33 évesen a papnövendékeket kezdi tanítani „szociális etikára”. Egy év múlva meghívja előadónak a lublini katolikus egyetem etikai intézete, s hetenként két napot Lublinban tölt. Professzor lesz belőle.

Vakációit továbbra is a fiatalok körében tölti — túrázva. 1958 nyarán a mazúri tavakon kajakozik. Távirat érkezik: a tudós dr. Wojtylát kinevezték krakkói segédpüspöknek. Papságának tizenkettedik évében, 38 éves korában. Érsekének engedélyével tovább tanít a lublini egyetemen. 1960-ban Szeretet és felelősség címen könyvet ad ki a házassági etika tárgyában. De idejének nagyobb részét segédpüspöki teendői foglalják le: bérnál, vizitál, foglalkozik a papság ügyes-bajos dolgaival, káplánok és plébánosok feszültségeivel. Alkalmazza a személyi ráfigyelés módszereit, melyeket még „Jan úrtól” tanult az „élő rózsafüzérből”. Négy év múltán meghal az érsek. Bár sokan úgy gondolják, hogy kár volna kerékbe törni egy professzori pályát, a káptalan Wojtyla segédpüspököt választja meg Krakkó érsekének. 42 évesen. Mindössze 16 papi esztendő áll mögötte.

Közben nagy dolgok történnek a világegyházban. Egy hónapja püspök, amikor meghal XII. Pius. Az utódjául megválasztott Roncalli velencei pátriárka két hónappal a választás után a bíborosok általános megrökönyödésére bejelenti, hogy egyete-

mes zsinatot kíván egybevélni az egyház korszerűsítése (aggiornamento) céljából: új és időszerű képet kell rajzolni a kereszténység mivoltáról, szerepéről a világban. Baziak érsek a fiatal segédpüspökre bízta a zsinati kérdőívek megválaszolásának kidolgozását, aki beleveti magát a munkába, mert látja, hogy vissza kell fordítani a szekularizálódott tömegeket Jézus ügyéhez; s ha Lengyelországban nincs is szükség erre, másutt annál inkább. Huszonöt püspöktársával együtt utazik 1962 októberében a zsinat megnyitására. A következő évben meghal XXIII. János. Utódjától, VI. Páltól kapja meg az érseki palliumot. Az egymást követő zsinati ülésszakokon egyre többször hallatja szavát, elsősorban a Dignitatis Humanae és a Gaudium et spes anyagában. Három évvel később, 1967 májusában VI. Pál bíborossá nevezi ki Krakkó érsekét.

Tizenöt évben keresztül irányítja a krakkói érsekség életét, előbb két, majd négy segédpüspökkel. Délelőtt 11 órakor kezdi kihallgatásait, addig az imádságé és az íróasztalé. Mintaegyházmegyét szervez, újabb könyvet ír (Szeretet és cselekedet), látogatja a túrázó fiatalokat, aktívan vesz részt a római szinódusokon, az Evangélium Nuntiandi szövegét megfogalmazó bizottság elnökévé lesz. Meghívásoknak téve eleget bejárja a fél világot Észak-Amerikától Ausztráliáig. Őt is látogatják bíborostársai a világ minden részéből. A látogatók a „lengyelországi egyházat” akarják tanulmányozni, melyben tele vannak a templomok, nem fogy, hanem egyre nő a papi hivatások száma, s képes megbirkózni az ateista kommunizmus hitet rombolni akaró erejével is.

VI. Pál halála után a bíborosok Luciani velencei pátriárkát választják pápává, aki I. János Pál néven, hivatalának 35 napi gyakorlása után — máig tisztázatlan körülmények között — elhunyt. A temetést követő konklávéból — 49 óra után — Karol Wojtyla kerül ki győztesen. 1978 október 16-án a bíborosok megválasztották Szent Péter 264. utódját, aki a II. János Pál nevet adta önmagának. A konklávénak nem lehetett kétsége, hogy kit választott meg. Ismerték őt. Őt akarták.

2. A lengyel katolicizmus

„...Lettem csak népemből egy: Övé (ha van) lantom bája, Övé rajta minden jegy” — írja magáról Arany János. Az emberi személyiség olyan törvényszerűségeit fejezi ki ezzel, amelyet még azok sem képesek egészen érvényteleníteni, akik tudva és akarva tépnék el a gyökereiket. A lengyel pápa biztosan nem ilyen.

Wladislaw Piwowarski, a lublini Katolikus Egyetem vallásszociológiai tanszékének vezetője fogalmazta meg az alábbi mondatot: „Lengyelországban a történészek és szociológusok azzal a feltevessel élnek, hogy a lengyel katolicizmus mint tömegvallásosság immár sok század óta a nemzeti identitás biztosítója.” A katolicizmus „a lengyel nemzet hite” (J. Majka). Lengyelországban „az egyház nemzeti védőbástyává lett”.³ Ez a

nemzeti hit „tartja össze a társadalmat, ez adja integrációs elvét... szimbolizálja számára az együttélés értelmét...” (F. X. Kauffmann).

A lengyel katolicizmusnak történészek és kulturológusok által megfogalmazott modelljét Piwowarski az alábbi jegyekkel írja le:

a) Szoros összefüggés a vallás és a hazaszeretet között, de úgy, hogy az utóbbi képvisel nagyobb értéket. A vallás instrumentálizálódott, hazafias célkitűzések harci eszközzé lett (pl. a lengyel felkelésekben).

b) Érzelmi kötődés „az atyák hitéhez” intellektuális bázis nélkül. Fideizmus és közösségi elköteleződés a vallási élet különböző formái iránt — a leginkább jellemző. Pilanatnyi élmények s merész elhatározások kedveltebbek, mint az evangélium eszményeinek rendszeres és kitartó valószínűsítése. Szívesen vesznek részt pl. zarándoklatokon és lelkigyakorlatokon, ezeken emocionális elhatározásokat tesznek, amelyek a mindennapi életben aztán nemigen valósulnak.

c) Máriás lelkület: egyfelől népük királynőjének s oltalmának tekintik Máriát, másfelől a „rabszolgaságig” menő odaadottak iránta.

d) Tömegpraktikákban kifejeződésre jutó ritualizmus. Lengyelország katolikus egyháza több ízben megkoronázta már az Isten-anya képeit. 1717-ben a czestochowait. Ezt követően a „Lengyelország oltalma és királynője” titulus átment a czestochowai Fekete Madonnára, a képre. Ezek után másutt is megkoronáztak Mária-képeket... általában hatalmas tömegrendezvények kíséretében. Az egyházi ünnepek, a nemzeti évfordulók, a zarándoklatok mind alkalmak voltak a nagy népsereglegésekhez és manifesztációkra. A vallási gyakorlatok mindig fontosabbak voltak, mint a vallási tanítás. A lengyelek régtől fogva magatartásuk és nem a dogmák által azonosultak vallásukkal.

e) A nemzet szolgálata. A lengyel katolicizmus funkciói mindig kifelé hatók; azaz befolyást gyakorol az élet legkülönbözőbb területeire: gazdaság, műveltség, nevelés, szabadidő. E széles egyházi tevékenység következtében a papok jelentős presztízszt és bizalmat élveznek a nép körében.

Eddig Piwowarski. De magam is hallottam nemegyszer lengyelekről nekem adreshszálva: „Az vallás. Annak van ereje!” Lopatka lengyel kommunista miniszter is tanúsfototta ezt az erőt: Lublinban „a 14. századtól a 19-ig tizenkét templom épül, a 19. században egy sem. A két világháború között három, az is csak fából. Ezzel szemben mi 17 templomi épületre adtunk engedélyt, többre, mint amennyi egy ezredév alatt épült” — nyilatkozta. Tanulmányát Piwowarski az alábbiakkal zárja: „Történelmileg fejlődött ki a katolicizmus sajátos modellje, mely sajátos szerepet játszott a nemzet életében. A lengyeleknek hosszú időközön keresztül nem volt saját államuk, idegen politikai hatalmak üldözték őket. Ennek következtében azonosodtak a katolicizmussal... ezért a lengyel katolicizmus sokkal inkább funkcionál általában, mint amennyire az egyedek életében.

Mint közjót élik meg. Másképpen: nemzeti szintű az illetékesége — a lengyelek többsége számára. Ezért lehet szekularizáltak és manifesztáltak tekinteni”.

Derék dolognak tekintem Piwowarski-nak ezt az önnön nemzeti katolicizmusának veséig ható kritikáját. Az államhatalmak a trón és oltár szövetségének idején, azaz a kezdetektől a francia forradalom eszméinek érvényesüléséig, rendre ilyen szekularizált és manifesztált vallást kívántak. Ilyesfajta lehet az frek katolicizmusa is. A csángóké is, akik nem románoknak, nem is magyaroknak, hanem katolikusoknak vallották magukat a legutóbbi időkig. Ilyennek akarta a katolicizmust a török kidzése után a Habsburg Birodalom, s ezen belül a magyar barokk katolicizmus is (Eszterházy Pál nádor imádsága, a „Boldogasszony anyánk” énekünk szövege). Ugyanez hatott Mindszenty bíborosban is, aki megelőzte Wyszyński-t a tíz- és százezer fős tömegeket megmozgató Mária-sereglések rendezésében... még a kálvinista Rómában, Debrecenben is; s a kálvinista atyafiak ugyanúgy csüngtek ajkának szavain, mert Mindszenty és szava volt a „nemzeti remény”.

Még messzebbre megyek vissza. „Jahve, a hős harcos” hét nemzetet irt ki, hogy a maga népe elfoglalhassa „Erec Jizraél”-t, melyet megígért atyáiknak, az ígéret földjét. Pallasz Athéné ugyanígy azonosult a városállammal, melynek istene volt, Athénal. A 16. századi magyar protestáns filozófia behelyettesítette az ószövetség zsidó népébe a magyart, s ez a filozófia ihlette a késő, 19. századi kálvinistát, Kölcseyt, amikor megírta nemzeti himnuszunkká lett versét: „Óseinket felhozád Kárpát szent bérére...”. Szent István királyunk „Boldog Asszonyunk” ajánlja fel koronáját, Hunyadi s oldalán Kapisztrán Szent János, a ferences barát, Jézus és Mária nevével rohan éles vasával a pogány törökre, aki a maga részéről Allah nevét kiáltva hozza nem kevésbé éles vasát a kutyahitű gyaurra. A lengyel modell alighanem egyidős „a” vallással. Másutt már lecsengett. Náluk nem. (Alighanem ugyanazért, ami miatt a csángóknál sem.) Nagyon sokáig nem volt államuk, s amikor 1920-ban újra lett, kevés volt az idő a váltásra... 33-ban Hitler már uralomra került.

Adam Michnik a nem kommunista, hanem polgári szabadgondolkodó lengyel ellenálló filozófus teljes elismerést nyilvántott a lengyel katolicizmus Wyszyński vezette harca iránt, mellyel az emberi jogok nevében vallásszabadságot követelt a társadalom számára. Ugyanakkor Michnik meg is kérdőjelezte, hogy adott hatalmi helyzetben biztosítaná-e a lengyel katolicizmus mások számára a vallásszabadságot. Utalt arra, hogy amikor a IV. században Juliánusz császár restaurálta a pogányságot, a keresztények vallásszabadságot követeltek maguknak... de Juliánusz előtt és után égették az eretnekeket. Michnik ezért csak „julianizmusnak” hajlandó tekinteni a lengyel katolikusok humanizmusát. Alighanem mel-

tán: az ukrán nyelvű görög katolikusoknak az elmúlt évtizedekben Lengyelországban is nehéz volt a sorsuk, és nem a kommunisták miatt. De bármiféle katolicizmusnak mégis csak kereszténységnek kell lennie, a kereszténységnek pedig Jézus egyetemes ember-szeretetét kell képviselnie. A lengyel modell politikailag hatékonyan bizonyult, de ez még nem ad neki jézusi értéket. Képes-e valósítani és növelni azt az országot, amely-

nek jóhíré Jézus belekiáltotta abba a galileai tavaszba... ezen fordul egy katolicizmus jézusi értéke; a lengyelé is.

(A tanulmány második felét következő számunkban közöljük.)

1 M. Malinski, II. János Pál, Újvidék 1982
2 W. Piwowarski, Garant natinaler identität: Der Polnische Katholizismus. Concilium, XXII 254-58. lapok (1986 aug.)
3 H. Küng, Kirche Intern 1990 4. sz. 35. lap

A szegényeket a világon mindenütt semmibe veszik

(Stephen Kim Soo Whan bíboros beszéde az Ázsiai Lakásjogi Konferencián, 1989 június, Szöul.)

A szegényeket a világ minden országában lenézik. Sok országban úgy tesznek, mintha nem is lennétek, s megpróbálnak eltakarni. Van, ahol még üldöznek is.

Valaki azt mondta, hogy a városi szegények: láthatatlan nép.

Ti építitek hatalmas iroda- és bérházaikat; Ti söpritek az utcáinkat, főzitek az ételünket és mossátok a ruháinkat; Ti vezetitek a buszt, a vonatot, a metró, a taxit és a kocsinkat; Ti hordjátok a piacra és az üzletbe az élelmiszert és mindazt amire szükségünk van az élethez, néha a hátatokon, vagy biciklin; Ti áruljátok az utcasarkon mindazt, ami csak elképzélhető, olyan áron, amelyet a szegények meg tudnak fizetni.

És mégsem látunk titeket soha. Vagy inkább, anélkül látunk, hogy valóban észrevennénk. Ezért bizonyos értelemben láthatatlanok vagytok.

De szerencsére, az elmúlt héten, itt Szöulban hirtelen láthatóvá váltatok, itt, és mindenütt a világon. Először is gratulálok, hogy végül láthatóvá váltatok.

Másodsor, megköszönöm, hogy láthatóvá váltatok. Mert megmutatva, hogy kik vagytok, megmutattátok nekünk, hogy kik lehetünk, és kivé kellene lennünk. Arcotokban és szemeitekben szavaitok és gesztusaitok által sok mindent látok és hallok:

Emlékezem, hogy ázsiai vagytok; Gyökereim után vágyakozom; Honvágyam van a mi útjaink után.

Emlékeztetek engem Ázsia hagyományainak szépségére és gazdagságára; kultúránk eredeti emberiségére és szellemisségére, a család és a közösség titkára, amelyek új életet adnak, és erőt a folytatáshoz. Kedvességet mutattok nekünk, könyörületet, szorgalmat és intelligenciát...

Fájdalmat mutattok nekünk, bánatot és igaz, jogos haragot. Korea városi szegényeinek leggyakoribb kiáltása: "Emberi lények vagyunk. Azt akarjuk, követeljük, hogy emberként bánjatok velünk".

Csak sejtetem, milyen szörnyű fájdalmat okoz, ha ember alatti lényként kezelnek valakit. De tudom, milyen rettenetes bűn másokat így kezelni.

Így, azokkal a nyilatkozatokkal együtt, amelyeket ma tesztek - hálásan nektek és milliónyi testvéreteknek és nővéreteknek, akiket képviseltek - szeretném a magam szerény nyilatkozatát megtenni:

Nem vagytok lusták és nem vagytok gonoszak, nem vagytok törvényen kívül, igényeitek és tetteitek azért, hogy emberi lényekként kezeljenek titeket, nem törvénytelenek. Nem vagytok értéktelenek, nem vagytok jelentéktelenek; nem vagytok eldobható emberek.

Szépséges fiai és lányai vagytok annak az Istennek, akiben hisztek; Országotok gerince, élete és ereje vagytok; Ti vagytok az emberiség fénye és kovásza ebben az egyre embertelenebb és sivárabb világban; Röviden: emberek vagytok — nem több, nem kevesebb.

És éppen ezért vagytok láthatatlanok — mert nem akarunk meglátni titeket. Nem akarunk észrevenni titeket, mert kérdőre vontok és nyugtalanra tesztek. Kényelmetlen érzést keltetek bennünk.

Mert ha titeket ember alatti lényként kezelnek, akkor mi vagyunk azok, akik így bánunk veletek. Így fájdalmatok (és e fájdalmak közepette is lenyűgöző emberségetek) megmutatja a mi embertelenségünket.

Helyet, ahol élni lehet! Van ennél alapvetőbb kívánság? Van ennél csekélyebb igény? Hogyan létezhet egyáltalán valaki hely nélkül? Hogyan élvezhetné emberi jogai bármelyikét, ha nincs hol?

Imával és felhívással fejezem be.

Amíg egyetlen hajléktalan is van a világon, sem a kormányoknak, sem a nagy vállalatoknak, sem magánosoknak nincs joguk ahhoz, hogy nagy és drága házakat építsenek bárki számára is. De mindegyüknek kötelessége mindenki számára megteremteni azt a kis helyet, ahol élhet.

Imádkozom, hogy az Ázsiai Emberek Párbeszéde érje el:

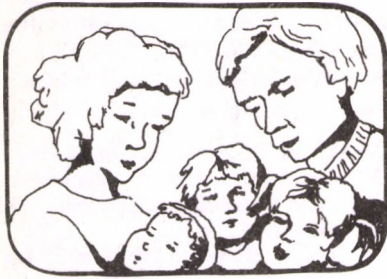
1. a világon mindenütt azonnal állítsanak le minden kényszerkilakoltatást;

2. azonnali elismerését annak, hogy minden embernek mindentől független joga van tisztességes helyhez, ahol élhet;

3. minden kormány, politikai elv, gazdasági szerkezet és piaci erő minél előbb alakuljon át, hogy megvalósítsa ezt a jogot.

(Forrás: IFDA-Dossier, Gaia-sajtószemle)

T. Gordonnak A szülői eredményesség tanulása c. könyve (Gondolat 1990) azt a módszert alkalmazza a gyermeknevelésre, amelynek már léteztek sikeres tanárai, vezetői, női, személyes és szakmai eredményességet segítő könyve ill. tanfolyama is. A szülőknek tartott, mintegy 25 órás tanfolyamokon alapos önismeretre indítás, az alapelvek élet-szerű helyzetekben történő gyakorlása és a szülő-gyermek viszonyban keletkező különböző igények kezelésének megtanulása történik. Mik is ezek az alapelvek?

Az „egyikünk nyer — másikunk veszít” konfliktusmegoldás helyett a megegyezéses, vesztes nélküli módszer és a valódi érzések felismerése hoz csak békét.

A gyermek hamis elfogadása — „téged elfogadlak, de ezt a viselkedést nem” — hiábavaló, a viselkedés a gyermek tudatában nem választható külön ötöle. Jobb, ha bevalljuk, milyen feltételekkel tudjuk őt elfogadni. Ennek az elfogadásnak nemcsak varázsereje van, de nyelve is. Az el nem fogadás nyelveinek példái az ún. „közléssorompók” (amelyek közém és a gyerek közé kerülhetnek):

1. utasítás, parancsolás, irányítás (mit tegyen a gyerek)
2. figyelmeztetés, fenyegetés (ha nem, akkor...)
3. prédikálás, moralizálás (illik, nem illik)
4. tanács, megoldási javaslatok (akadályozza a saját ötletek születését)
5. kioktatás, logikai érvelés (befolyásolási kísérlet tényekkel, saját véleménnyel)
6. ítélkezés, kritizálás, hibáztatás (rombolja a gyerek énképét)
7. dicséret, egyetértés (hamis énkép alakulhat ki, esetleg kiérezhető a manipulálási szándék)
8. kifigurázás, csúfolás, megszegyenítés, nevelésszerű tétel (lekicsinylés)
9. értelmezés, elemzés, diagnosztizálás (a szülői 'fensőbbesség' leleplez)
10. megnyugtató, együttérzés, vigasztalás (a gyerek érzéseinek elbagatelizálása)
11. vizsgálódás, kérdezősködés, faggatózás (a szülő szeretné megoldani a gyerek problémáját)
12. elterelés, humorizálás, témaváltás, kitérés (pedig a gyerek vágyik a megértésre).

Ezek a megnyilvánulások (kivéve a mindig ártalmasokat, mint pl. a megszegyenítés) természetesen sok esetben hasznosak, odaillők, előrevivők lehetnek. Csak akkor 'zárnak' a további beszélgetés elől, ha a gyermek problémája van.

A gesztusok, arckifejezés, stb. mellett mely szavak alkalmasak az elfogadás kifejezésére? A beszélgetés kezdetén egyszerű 'hívogatók' (értem, aha, ne mondd, mesélj erről...) alkalmazhatók, később pedig az aktívabb 'értő figyelem'. Az „én-üzenetet” a gyerek többnyire csomagolja. Ezt 'kódolás'-nak nevezzük. Ki kell hallanunk, ha valami másról, többről van szó! Az őszinte értő figyelem empátiát, melegséget visz a kapcsolatba.

A Gordon-módszer a gyermeknevelésben

Eközben azonban a fogadó félnek félre kell tennie saját érzéseit, gondolatait, hogy kizárólag a másik (a gyerek) legyen a fontos. Ez segíti a gyermeket, hogy saját megoldásokat találjon a problémáira. Így válik önálló, döntésképes, felelősséget vállaló felnőtté. Ezért kell kerülni a szülőknek a már említett sablonválaszokat, a közléssorompókat.

Az értő figyelmet is lehet rosszul alkalmazni: — „kilóghat a lóláb” (a gyermeket befolyásolási szándék)

— idő hiányában el sem szabad kezdeni a beszélgetést

— nem a gyerek szavait kell tükrözni, hanem az érzéseit együttérzéssel visszajelezni

— ne erőltessük a beszélgetést, ha megakadt, majd legközelebb folytatjuk

— ne keressünk én-üzenetet az egyszerű tényközlésekben, kérdésekben. Neveléses a „Mikor jöttök haza?” kérdésre így reagálni: „Tehát kíváncsi vagy, mikor jövőnk haza.”

A nevelésben a direkt utasításos módszer a leghatástalanabb. A szülő fenyeget, prédikál, tanácsol, vagyis az első négy közléssorompó valamelyikét alkalmazza. Ha a gyermeket szembeíteni akarjuk a saját viselkedésével, akkor féltő, hogy a következő négy közléssorompó valamelyikét használjuk. Hogyan mondhatjuk akkor ki a problémánkat?

„Te-üzenetek” (ne tedd, ill. tedd!) helyett „én-üzeneteket” küldjünk, mégpedig kódolás nélkül, világosan. Például „Mit nyagatsz?” helyett „Fáradt vagyok”. Így a gyerek nem azt érzi, hogy vele van baj, hanem átérzi az én problémámat.

Milyen tapintatosak tudunk lenni, hogyan kínálódunk a 'csomagolással', amikor a látogatóba hozzánk érkező főnökünk sáros cipővel akar belépni a szobába. Nem érdemelnék ezt meg a gyerekeink is? Ne a negatívumot hangsúlyozzuk. Például a később hazajövő gyerekek örüljünk, hallgassuk meg élményeit, ne rohanjuk le azonnal a pontatlanságáért. Később emlékeztessük a megállapodásunkra. A dühös én-üzenet, bárhogy csomagoljuk is, valójában te-üzenet, mert a düh mindig valakire irányul.

A direkt utasításos módszernél hatékonyabb a környezet módosítása, egyszerűsítése (pl. a féltett vázát néhány évre elteszszük, gyerekbútorok használata, kapcsolók, kilincsek alacsonyabbra, tompább kés stb.). Természetesen ügyelnünk kell, nehogy ingersegegyen környezetet alakítsunk ki.

Néha a legvilágosabb én-üzenet sem használ, ütköznek az igények. Nem szabad belemennünk a „ki kit győz le?”, a „ki legyen a nyertes?” zsákutcájába, sem pedig a jutalmazással-büntetéssel 'idomítás' emberhez méltatlan módszerébe. Ha a szülő látszólag győz, annak többnyire az alábbi következményei vannak:

1. ellenállás, provokálás, lázadás (üss csak meg újra...)
2. sértettség, düh, ellenségeskedés, harag arra, akinek hatalma van felette (mernéd-e ezt egy nálad erősebbel?)
3. agresszió, bosszú, visszavágás (a szülőkkel vagy másokkal szemben, vandalizmus)
4. hazudozás, rejtőzködés (a jutalmazó-

büntető nevelés eredménye)

5. mások hibáztatása, 'befeketítés', csalás, testvér-rivalizálás

6. basáskodás, erőszakoskodás (hogyan játszik egy babával vagy kisebb gyerekekkel?)

7. nyermi kell, veszíteni szörnyű (a jutalmazás is lehet káros)

8. összefogás a szülők ellen

9. meghunyászkodás, engedelmesség, alázat, behódolás (gyakorta pszichológiai problémákhoz vezet)

10. hízelgés, kegyek keresése (kedvencé válás, gerinctelenség)

11. konformizmus, az alkotókészség hiánya, félelem az újtól (nem kilógni a sorból)

12. visszahúzóds, menekülés, ábrándozás, represszió, fantáziálás (a gyerek 'feladja').

Ha többnyire a gyerek győz, könnyen egy egocentrikus, mindig csak kapni, elvenni akaró ember lesz belőle.

De hát nem az a szülő dolga, hogy befolyásolja a gyermekét? De igen, csak nem hatalommal, mert bármilyen bölcsen vagy jóindulatúan használják is, „a hatalom megroml, bemooskol”, mert kényszerít, nem pedig meggyőz, tanít, motivál.

Mi a konfliktusmegoldás vereségmentes módszere? A megoldásnak mindkét fél számára elfogadhatónak kell lennie. A gyerek jobban motivált az olyan döntés kivitelezésében, melynek születésében részt vett, különösen, ha az ő ötletére épül. A módszer — főleg kezdetben — sok időt kíván, de hosszú távon megszűnik az ellenőrzés, s a számonkérés sem vesz el többé időt. A módszer hat lépése:

1. Tárjuk fel és fogalmazzuk meg a konfliktust (ekkor kell megnyerni a gyermeket az ügynek, mondjuk ki világosan, hogy megoldást keresünk).

2. Ötletgyűjtés a megoldáshoz (minél többet, véletlenül se minősítsük rossznak az ötleteket ebben a fázisban).

3. A javaslatok mérlegelése (a szülő is foglaljon állást).

4. Döntés a legjobban kölcsönösen elfogadható javaslat mellett (ne döntsünk véglegesen, csak 'próbáljuk meg').

5. Gyakorlati lebonyolítás (megállapodás konkrét gyakorlati kérdésekben, időpontokban).

6. Utólagos kiértékelés (elégedettek-e a 'felek', kell-e módosítani).

Büntetést nem szabad kilátásba helyezni, legfőbb elv a bizalom. Természetesen vannak az életben olyan helyzetek, amikor nincs idő beszélgetni, azonnal dönteni kell (pl. veszélyhelyzet, betegség).

A nevelés feltétele, hogy a másik ember (a gyermek) érezze a szabad választás lehetőségét! Értékszemeletünket csak lehetőségként kínáljuk fel. A szülő ne akarja a gyereken azt bevasalni, amit többnyire ő sem tett vagy tesz meg. Eleve konfliktushoz vezet, ha a szülő azt képzei, hogy egyedül az ő értékrendje és hitvallása a helyes. Ne tanítani akarja az értékrendjét, hanem élje azt minél hitelesebben.

(Cs. G.)

Mint Jézus és az apostolok is saját zsidó egyházukban,

Mindszenty az egyházvezetéssel szembeni prófétai ellenszegülésre mutatott példát

(Aktuális részletek Mindszenty József Emlékirataim c. könyvének negyedik kiadásából, Szt. István Társulat, Budapest, 1989.)

„... (1973 őszen megírtam a Szentatyának, hogy) ...1964 óta tárgyalnak vatikáni diplomaták a békepapok káros tevékenységéről, a fondorlatos módokon akadályozott hitoktatásról, a buzgó lelkipásztorokkal szemben alkalmazott hatóságai zaklatásokról stb., s tíz év óta — a keleti diplomácia eufóriás hangulatában — majdnem teljesen megszüntették a hitoktatást, virágkorába segítették a békepapi mozgalmat s ma már szinte kivétel nélkül el-tűnnek a rátermett és buzgó lelkipásztorok híveik mellől. A látványos és a kommunisták által propagandacélokra bőségesen kihasznált tárgyalásoknak egyetlen eredménye a sok püspök. Ezeket azonban majdnem kivétel nélkül az Állami Egyházi Hivatal válogatja ki a békepapok közül, az egyházi fegyelem és hitélet roppant kárára...” (494.o.)

„...1971. október 23-án elindultam az osztrák fővárosba. A Szentatyával ezen a napon ismét együtt mondtam a reggeli szentmisét, amelyen a Rómában élő magyar papok és szerzetesek magyar egyházi énekekkel vettek részt. A szentmise után a sekrestyébe vonultunk, ahonnan a pápa mindenkit kiküldött. Azután felém fordulva, latin nyelven ezeket mondotta: Te vagy és maradsz az esztergomi érsek és Magyarország primása. Munkálkodj, s ha nehézségeid lesznek, fordulj Hozzánk mindenkor bizalommal!

... Mgr. Zágont felhatalmazta a Szentatyára, hogy velem közölje: ügyemet semmiféle vonatkozásban nem rendelte alá más dolgoknak; s a bíborost mindig esztergomi érseknek és Magyarország primásának tekinti.” (484.o.)

„Az ezután történtekből — nagy valószínűséggel — arra következtettek, hogy a budapesti rendszer ostromának Őszentsége nem tudott már többé ellenállni. (1973) november 1-én arra szólított fel, hogy mondjak le érseki székemről. Ezt 'keserű ellenérzéssel megterhelve' kéri tőlem. Tudja azt is, hogy új áldozatot kíván tőlem és 'további fájdalommal járul hozzá ahhoz a sok szenvedéshez, amely már eddig is osztályrészemül jutott'. Azonban tekintettel kell lennie a 25 év óta árva esztergomi főegyházmege 'lelkipásztori szükségleteire', mert ha az tovább is 'közvetlen és személyes főpásztori irányítás nélkül maradna', súlyos kárára lenne 'a lelkeknek és a magyar egyháznak'. A levél azzal záródott, hogy lemondásom után szabadabban határozhatok emlékirataim kiadásáról.

...Igen alapos megfontolás után válaszoltam Őszentsége levelére, 1973. december 8-án.

Tisztelettel tudomására hoztam a Szentatyának, hogy a jelenlegi magyar egyházi állapotok közt érseki székemről nem mondhatok le. Egyben részletes tanulmányt küldtem neki a békepapok ártalmas szerepéről, az erőszakosan berendezett magyar állam-

egyházi rendszerről, s idéztem a kommunistákkal tíz év óta folytatott vatikáni tárgyalások negatív eredményeit. Félek attól, írtam, hogy lemondásommal a legmagasabb magyar egyházi állásnak az Állami Egyházi Hivatal hozzájárulásával történő betöltését tennem lehetővé, amivel magam is elősegíteném a mai katasztrofális egyházi berendezés 'törvényesítését'. Felsoroltam azokat a hátrányokat és károkat, amelyek lemondásomból a külföldi magyarság számára származhatnak, akiknek lelkipozását segédpüspökök hiányában magam vettem át. Végül felhívtam a Szentatyára figyelmét arra is, hogy lemondásom személye elleni támadásokat indíthatna el.

Mindenekelőzők után mély fájdalommal vettem át — éppen letartóztatásom 25. évfordulóján — egy december 18-án kelt pápai levelet, amelyben Őszentsége tudomásomra hozta — sok, személyemnek szóló dicséret mellett — „hogy az esztergomi érseki széket megüresedettnek nyilvánította. 1974. január 7-én kelt válaszlevelemben kifejezést adtam ugyan mélyes fájdalomnak, de közöltem a pápával: nem személyes fájdalom vagy állásomhoz való ragaszkodás okozza, hogy nem tudom vállalni egy ilyen döntés következményeiért a felelősséget. Intézkedése ugyanis súlyosbítja a magyar egyház amúgy is nehéz helyzetét, kárt tesz a hitéletben és ellenérzést és zavart idéz elő az egyházhú papok és áldozatos hívek lelkében. Kértem a Szentatyát, helyezze hatályon kívül intézkedését. Nem ez történt, hanem — kirakatperem 25. évfordulóján, 1974. február 5-én — szinte az egész keresztény világ megütközésére nyilvánosságra hozták érseki székeimből történt eltávolításomat. Másnap, február 6-án kénytelen voltam — nagy fájdalomra — átadatni titkárságommal a sajtónak az alábbi nyilatkozatot:

»Egyes hírügynökségek a Vatikán döntését úgy adták tovább, hogy Mindszenty József nyugalmába vonult. Kiemelték, hogy a döntést megelőzően Róma beható levelezést folytatott a Bécsben tartózkodó Mindszenty József bíboros primás, esztergomi érsekkel. Ebből egyesek arra következtettek, hogy a pápa és a magyar főpap között megállapodás jött létre a döntést illetően. Az igazság érdekében Mindszenty József bíboros szükségesnek tartja a következőket kijelenteni:

Mindszenty bíboros nem mondott le sem esztergomi érseki székeről, sem primási méltóságáról. A döntés kizárólag a Szent-szék határozata. A bíboros ez ügyben tanúsított magatartását, hosszas megfontolás és lelkiismeretes mérlegelés után a következőkkel indokolja:

1. Magyarország és a magyarországi katolikus Egyház nem szabad.

2. Az egyházmegegyék kormányzása a kommunista rezsim által felépített és ellenőrzött egyházi közigazgatás kezében van.

3. Egyetlen magyar érseknek, megyéspüspöknek, illetve apostoli kormányzóknak sincs módjában az említett egyházi közigazgatás összetételén, illetve működésén bár-

mit is változtatni.

4. A rendszer dönt abban a kérdésben is, hogy ki milyen egyházi állásba kerülhet és abban meddig maradhat. A rezsim dönti el, hogy kit szenteljenek pappá a püspökök és kit ne. Az alkotmányban biztosított lelkiismereti és vallásszabadságot a rendszer a gyakorlatban elnyomja. Az iskolai hitoktatást a városokból és a nagyobb helységekből már száműzték. Folyamatban van a falusi iskolákban a még tengődő hitoktatás elsovasztása. Az ifjúságot a szülők akarata ellenére kizárólag ateista szellemben nevelik. Vallásos emberekkel szemben az alkalmazott diszkrimináció mindinkább érvényesül. Legutóbb a vallásos pedagógusokat szőlőtűtők fel: válasszanak hitük megvallása vagy kenyerek között.

5. Új püspökök illetve apostoli kormányzók kinevezése a fenti sérelmek orvoslása nélkül nem oldja meg a magyar Egyház problémáit. Békepapok fontos egyházi állásokba való emelése pedig megrendíti az egyházhú papok és hívek bizalmát a legfőbb egyházi vezetésben.

Ilyen körülmények között Mindszenty József bíboros nem mondhatott le. » (494-497.o.)

Mikor rehabilitálja végre a Vatikán Mindszenty bíborost?

II. János Pál 1990 febr. 6-i levele Mindszenty bíborosról (Új Ember II.18.) nem rehabilitálja az idős hitvallót, nem kér tőle bocsánatot azért, amiért a Vatikán ilyen diplomáciai kérelhetetlenséggel ('jobb, ha egy ember hal meg a népért', vö. Jn 11,50) bánt el vele. Ezzel szemben idézi Mindszentynek 1971-es (még a Vatikánnal való konfliktusánál két évvel korábbi) hűségnyilatkozatát VI. Pál felé, azt a látzatot keltve, mintha Mindszenty nem tekintette volna (már e nyilatkozat után két héttel, a békepapok kiközösítésének feloldásakor) az egyház javával elentétesnek a Vatikán diplomáciáját. Végül aláírja a levelet 'annak az egyháznak a nevében, mely iránt (Mindszenty) a hűségnek oly ragyogó bizonyítékát adta'. Őszintébb lett volna 'a Mindszenty bíborost megbuktató vatikáni diplomácia mai szentesítőjeként' aláírni ezt a levelet.

Ebben a megvilágításban jól látszik a pápai levél és a Mindszenty-ünneplés szándéka, hogy Mindszenty gerinccsége helyébe az utókor emlékezetében egyháziasságot rajzoljanak, példamutatását pedig éppen annak a 'szent' hatalomnak szolgálatába görnyesszék, amelyben annyira csalódott. Vajon milyen esélye van a hiteles történelmi tények megőrzésének tekintélyimádattól fertőzött és cenzúrázott kollektív 'egyházi' emlékezetünkben?

Mindszenty hiába menesztette őket

Mindszenty bíboros a kiszabadulásakor, 1956. november 2-án (Grósz, Shvoy és Pétery püspökökkel való tanácskozás után) minden békepapot elbocsátatott a vezető állásokból! (Emlékirataim 435. oldal)

Mindszenty így jellemzi a békepapokat: "Aki a helyzetet nem közvetlen közletről ismeri, az képtelen hű képet alkotni magának erről a megalázó és perverz helyzetről, a segédhadként felhasznált békepapok szolgáltságáról, felelőtlenségéről és nemritkán gátlástalan lelkiismeretlenségéről. Még ha kezdetben nem is vezette őket kimondottan romlott szándék, csak erkölcsi gyengeség és az üldözéstől való félelem; később, mint az ÁÉH vallásgyűlölő megbízottainak belső munkatársai s azok papokhoz nem illő szórakozásainak részesei, imaéletük teljes elhanyagolásával hitüket veszítik. ...De vannak köztük párttagok, pártakadémiait végzett rangos pártfunkcionáriusok, ÁVH tiszték, amit persze titokban tartottak." (Emlékirataim 434. oldal)

A békepapok hatalomra kerülése Mindszenty alapján így foglalható össze (Emlékirataim 432-433. oldal): 1951. jún. 23-án őrizetbe vettek négy püspököt és kényszerítették őket, hogy püspöki helynökük és irodaigazgatójuk helyére nevezzék ki az kijelölt békepapokat. A július 3-i püspökari konferencián a négy püspök helyett már az új békepap-helynökök jelentek meg és diktáltak. A buzgó papokat eltávolították a virágzó egyházközösségekből, hogy egy békepap-utóddal letarolathassák a szép vetést." (Még a nyolcvanas években is ez volt a gyakorlat, pl. 1981-ben a székesfehérvári Bazilika virágzó ifjúsági életét rombolta szét egy békepap - aki természetesen ma is magas egyházi állást tölt be. A föld alá szorított egyházat önigazolásképpen és további támadásként ezek a békepapok rágalmozgatták 'eretnekséggel!')

1956 után „három év alatt - Róma tilalma ellenére - a Kádár-rezsim visszahozta a vezető állásokba a békepapokat. Az Egyház helyzete sok tekintetben rosszabbá vált, mint az 56 előtti években volt. ...Amikor (1962 elején) Mgr. Agostino Casaroli a Vatikán részéről a Kádár-rendszerrel tárgyalásokat kezdett, az békepapjaival és ÁÉH-jával a magyar Egyházat már teljesen elnémitotta." (462-3. oldal)

„A békepapok továbbra is hivatalban vannak”

A Glaube in der Zweiten Welt (Hit a második világban, GW2) c. havilapból Jegesi Pál cikkét ismertetjük (1990/7-8. sz.) Hampel Károly fordításában

A püspöki kar az ÁEH feloszlatása után is várakozó állásponton maradt, mert az MSZMP közölte velük, hogy a Grósz-rezsim katonai diktatúra bevezetését készíti elő. Az azóta eltelt idő már elég kellett volna legyen ahhoz, hogy a katolikus egyház az új helyzethez alkalmazkodjék, ennek azonban még jeleit sem lehet látni, ezért újabb feszültségek keletkeznek, főleg mivel a magyar probléma elsősorban erkölcsi és nem gazdasági természetű. Például a hitoktatás kérdésében felbukkant a félelem, hogy azt ugyanúgy erőszakolni fogják, mint korábban az üttörőseket.

A helyzetet tovább bonyolította az a tény, hogy a Szentszék a magyar kormánnyal 1964-ben olyan megegyezést kötött, mely a magyar katolicizmust kiszolgáltatta az állampártnak. A hierarchia tagjai adminisztratív úton jártak el az államnak nem tetsző báziscsoportok ellen. Szégyenletes, ahogy — az állambiztonsági szervek által külön is üldözött — báziscsoportokat az egyházvezetés többször eltűnt. Az üldözés különösen a Bokor bázisközösséget érintette.

Az egyházi hivatalokban a bázisközösség helyzete azóta még tovább éleződött. Megnyilatkozásaikra éppúgy nem reagálnak, mint korábban, kézírataikat egyetlen egyházi kiadó sem nyomtatja ki. Ugyanakkor azt látják és érzik, hogy elképzeléseiket, melyekért az egyház részéről sok megaláztatást kellett zsebretenniük, ugyanaz az egyház most saját ötleteknek mutatja be. A Bokor közösség elszigetelése ma is tart.

Nem lehet mindent Miklós Imre cipőjébe dugni. A megtisztulás érdekében az egyháznak is le kellett volna már vonnia a személyi konzekvenciákat. Ugyanis még ma is 'sötét erők' dolgoznak az egyházban. Az "Opus Pacis" mozgalmat, amit az állampárt alapított, ugyan feloszlatták, de tagjai továbbra is hivatalban vannak. Az állami cenzúrától megszabadított egyházi sajtó még mindig nem szabad, hanem továbbra is az egyházi felső vezetés monopóliuma. A két katolikus kiadó élén még mindig egy az állampárt által kinevezett plébános ül, aki 'megbízható békepap múlttal' rendelkezik. A 40 év során ártatlanul bebörtönözött plébánosokat még ma is távoli helységekre száműzték, míg az úgynevezett 'békét szolgáló', gyenge egyéniségű kollégákat kényelmes budapesti és városi plébániákra helyezték. (A városi plébániák természetesen nem csupán a kényelem, hanem a jövedelmezőség és a hatékonyság lehetőségét is nyújtják — de a 'békepapi' kereszténység hatékony terjedése aligha van az egyház javára - a szerk.) Az Új Ember, mint egyetlen katolikus hetilap, minden eszközzel igyekszik védeni megrendült monopóliumát, míg az egyháztól frott és annak helyzetét érintő cikkek által-

ban a nem egyházi sajtóban jelennek meg.

A megújulás egyre sürgetőbb s a lehetőség megvan, hogy szabad egyháznak szabad tagjaivá válhassunk. (Ma még sajnos - mint a régi vicc mondja - a szabadság csak azt jelenti, hogy szabad egyházban szabad emberek azt tehetik, amit szabad - a szerk.)

Az ismertetett cikkhez tartozik, hogy az "Érted vagyok" indítványozta a Magyar Katolikus Újságírók most megalakult szövetségének, hogy a szövetségben ne vehessen részt olyan világi vagy pap, aki az állampártnak ill. a békepapi mozgalomnak tagja volt, *mindaddig*, amíg párttag ill. békepap korszakában megszerzett minden állami vagy egyházi pozíciójáról és címéről le nem mond.

Mindenre lehet bocsánat, de a megbánás nélkülözhetetlen jele az állampártban vagy a békepapi mozgalomban való részvétellel megszerzett pozíciókról való lemondás, sőt lehetőleg az elkövetett hazug tájékoztatás, elhallgatással elkövetett mulasztás jóvátétele. Ha általában az egyházban nincs is módunk ezt elérni, legalább a Szövetségben tegyük ezt rendbe, hogy ne mérgezze tovább a katolikus sajtót.

Az indítványnak aktualitást ad, ha Jegesi Pál fenti megállapítása — "A két katolikus kiadó élén még mindig egy az állampárt által kinevezett plébános ül, aki 'megbízható békepapi múlttal' rendelkezik" — még érvényes.

Jegesi Pál fenti cikkére a GW2 1990/12. számában Lukács László reflektált:

„Az 1990/7-8. számot különös érdeklődéssel olvastuk, mivel e szám több cikke foglalkozott országunk egyházának helyzetével. Jegesi Pál "A katolikus hierarchia tartózkodó állásponton" c. cikkének végkövetkeztetésével nem tudunk teljes mértékben egyetérteni. Ebben az Új Ember hetilapot úgy állítja be, mintha hatalmi eszközökkel monopóliumhelyzetre törekednék. Minden folyóirat meg akarja tartani olvasóinak körét és erősíteni kívánja pozícióját. Ez alól mi sem vagyunk kivételek. Ezt nem szabad és nem is érhetjük el más eszközzel, mint hetilapunk színvonalának emelésével és egyre növekvő készlettel arra, hogy olvasóink igényét szolgáljuk. Ma már nincs monopóliumhelyzetünk. Hála Istennek, ma már minden katolikus újság és folyóirat minden nehézség nélkül megjelenik. A sajtószabadság révén a nemkatolikus újságok is közölnek olyan cikkeket, melyek érintik egyházunkat. E cikkek megjelenését nem akadályozhatjuk, nem is akarjuk akadályozni. Itt legfőképpen véleménynyilvánításokról van szó és mi ki is nyilvánítjuk saját véleményünket. Sőt, örülünk annak, ha a mienkkel egyező véleményeket közlő cikkek jelennek meg a nem egyházi újságokban. Mivel mi egyházi újságot adunk ki, természetesen arra törekszünk, hogy kövessük a katolikus egyházi

felsőbbség és egyházi tanfőhivatal útmutatásait. Természetesen néha kritikus cikkekkkel is kívánjuk szolgálni egyházunkat. Munkatársaink túlnyomó része elkötelezett katolikus laikus. Lukács László, az Új Ember főszerkesztője.”

Jegesi Pál fogalmazásában: "az egyházi sajtó még mindig az egyházi felső vezetés monopóliuma". Lukács László fogalmazásában: "természetesen arra törekszünk, hogy kövessük a katolikus egyházi felsőbbség és egyházi tanfőhivatal útmutatásait". Milyen jó lenne, ha az egyszem katolikus hetilap az egyház minden tagjának, mozgalmi mindegyikének, tanúságtétele minden színének, minden — egymást kiegészítő — értékének sajtója lenne. Semmilyen klikk lapja nem katolikus, még ha az a klikk akár maga a püspöki kar lenne is.

E válasszal kapcsolatos az "Érted vagyok" másik indítványa, hogy a Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége terjessze a Magyar Katolikus Püspöki Kar elé az alábbi követelést:

- hozzák nyilvánosságra az elmúlt évtizedben és külön az 1990-ben a sajtó támogatására fordított egyházi támogatások mértékét és elosztását;
- az egyházi támogatást a sajtónak ezentúl csak becsületes, nyilvános pályázat útján osszák szét;
- a pályázatokat elbíráló kuratóriumba hívják meg az összes pályázott lap képviselőjét.

Ahhoz, hogy valóban az legyen a helyzet, amelyről Lukács László a válaszában ír ("Ma már nincs monopolhelyzetünk. Hála Istennek, ma már minden katolikus újság és folyóirat minden nehézség nélkül megjelenik."), ahhoz szükséges, hogy az egyházi pénzügyi támogatások se monopolizáljanak egy vagy néhány lapot. A hívek adójának felhasználásáról nem szabad önkényuralmi módon dönteni, hanem csak nyilvános pályázat útján és mindenkire gondolva.

Sajnos a monopolhelyzet alapulhat pályázati úton elosztott pénzekre is. Például akkor, ha a minisztérium kuratóriuma nem a kulturális sajtó egészét támogatja — ám valamely értékelés szerinti arányokban —, hanem a hírhedt három T-ből (támogatott, túrt, tiltott) kettőt továbbra is alkalmaz. A lapok egy részét csak megtűri, valójában a piac farkastörvényei által hátrányba szorítja, ha az adófizetők pénzét csupán néhány lap aránytalanul nagy támogatására osztja ki s ezzel szinte monopolhelyzetbe hozza őket.

Ilyen a világ, Jézus nem hagyott illúziókat efelől. De azt mondta, "köztetek ne így legyen". Az egyháznak tekintetben is teljesen különböznie kell az evilágtól. Lapunk ezt a célt — minden támogatás nélkül — továbbra is szolgálni fogja.

Vietnam — Tíz év börtön egy könyv birtoklásáért

A közelmúltban került napvilágra a mellékelt, a Christen in Not 1991 februári számából átvett szolidaritási levélapon leírt eset. A bírák a könyv következő mondatára hivatkoztak az ítéletkor: „Az ateizmus sok embert tartósan befolyásolt és a hit fényét és a reményt kioltotta.” Páter De hiába hivatkozott arra, hogy ha ez a könyv a hatalom elleni propaganda, akkor ez a propaganda a vámmhatóságok engedélyével történt. A pátert már 1987 óta letartóztatásban tartották, s nem első alkalommal, mert 1975-től 1982-ig is fogságban volt.

A levélapon szereplő 19. (1) cikkely így hangzik: „Mindenkinek joga van véleményét őszintén, csorbítás nélkül kinyilvánítani.” A hosszú börtönítéletet annak ellenére mondták ki, hogy ezt az ENSZ-egyezményt Vietnam is aláírta. Kérjük, tiltakozzanak a mellékelt levélappal a vietnami nagykövethél.

A magyar katolikusok szenvedései, 1944-1989.

Nagy jelentőségű gyűjtemény fél évszázad dokumentumaiból. Szellemesen és élethűen állítja egymás mellé a korabeli híradásokat és tényeket. Nem magyaráz, a tények, az eredeti írások meggyőzőek.

„Komoly munka volt az anyag összegyűjtése, rendszerezése és frappáns felvezetése. Mind a szaktudomány, mind a közvélemény számára nem kis nyereség.” (Dr. Katus László, egyetemi docens, MTA Történelemtudományi Intézet)

Havasy Gyula plébános 460 oldalas dokumentumgyűjteményének ára: 230,- Ft plusz postaköltség.

Részlet, egy levéldokumentum a könyvből:

„Főtisztelendő Bíboros Prímás, Érsek Úr!

...A BBC egyik adásában azt hallottam, hogy Paskai még mint kalocsai koadjutor érsek Mindszentyről így nyilatkozott:

‘Azt a súlyos keresztet, amit a magyar katolikus egyház még mindig cipel, tulajdonképpen Mindszenty rakta a magyar katolikus egyház vállára.’...

Ezek leírásával tartozom Mindszenty kardinális áldott emlékének. Mindszentynek, akivel egyidőben voltam politikai fogoly s velünk együtt még sok-sok ezren mások is, a legmagasabb rangú tábornoktól egészen a jeltelen kubikusig, köztük párttagok és zsidók is.

Nekünk ott a börtönben Mindszenty erőt adó példakép, emberkatedrális volt azokban a borzalmas időkben.

Mennyi, de mennyi derék, értékes rabtársamat mentette meg Mindszenty pusztá köztünk-léte a végső elkieseredéstől, az örületől, az öngyilkosságtól, és így mennyi, de mennyi család menekült meg a tragikus széteséstől!

Mi nagyon jól láttuk — még magunkon éreztük is — azt a súlyos keresztet, ami a katolikus egyházon volt, de azt is világosan láttuk, hogy ezt a súlyos keresztet nem Mindszenty rakta a magyar katolikus egyház vállára, hanem Sztálin és Rákosi, meg az ezekkel készségezen együttműködő magyar békepapok és békepüspökök.

Székesfehérvár, 1989. ápr. 2-án, Apor Vilmos győri megyéspüspök vértanúságának évfordulóján. Dr. Major Kálmán nyugalmazott harangozó, a veszprémi szeminárium spirituális volt, váci, 9-A-652 M ny. számú rab.”

Tisztelt Nagykövet Úr!

Nemrég olvastam azt a hírt, hogy Fr. Nguyen Van De pátert egy könyv birtoklása miatt tíz év börtönre ítélték. A könyv szerzője Stefano Gobbi, és Páter De le akarta fordítani. 1987 októberében My Thoban, Tien Giang tartományban tartóztatták le.

Tudtommal a könyv beviteléhez volt hivatalos vámengedély.

Nagyon aggódom Páter De miatt és kérem Önt, közölje ezt országuk kormányával. A tavaly augusztusban meghozott ítélet ellentmond az ENSZ Emberi és Politikai Jogok Egyezményének, különösen a 19. (1) cikkelynek, amely a szabad véleménynyilvánításról szól. Ezt az egyezményt az Önök kormánya is aláírta.

Kérem Önt, tegyen meg minden Öntől telhetőt, hogy kieszközölje Páter De azonnali szabadon bocsátását.

Üdvözlettel:

Keltezés:

Aláírás

Tanuljunk a múltból, hogy ne ismétlődhessen meg!

Éppen március tizenötödikén?

„A Püspöki Kar tudomást szerzett arról, hogy aktív szolgálatban lévő katolikus papok és szolgálaton kívüli szerzetesek ellen államellenes szervezkedésben való részvétel miatt eljárás indult. Ennek kapcsán a Püspöki Kar jövőbeli miheztartás végett a Tisztelendő papságot az alábbiakban tájékoztatja:

A Magyar Katolikus Püspöki Kar híven az 1950-ben aláírt megállapodáshoz, a leghatározottabban ellene van bármilyen államellenes cselekedetnek. Minden egyházi személyt, vagy alkalmazottat, aki államellenes szervezkedésben vesz részt, vagy ilyen tevékenységet támogat, mint a magyar nép ellen vétőt, elítéli.

Nem engedhető meg, hogy felelőtlen elemek a katolikus egyházat — bármilyen formában is — államellenes politikai célokra használják fel.

A Püspöki Kar nyomatékosan rámutat arra, hogy azok az egyházi személyek, kik nem elsődleges hivatásukat, a lelkek krisztusi szolgálatát teljesítik, hanem a Magyar Népköztársaság törvényeibe ütköző államellenes szervezkedést kezdeményeztek, vagy kezdeményeznek, bárhol is működjenek, bűnös tevékenységükkel a katolikus egyház kárára cselekszenek. Sajnálatos, hogy az érintett személyek többsége az államhatalom részéről több alkalommal tapasztalt türelem és amnesztiák ellenére újból okot adott arra, hogy ítélet alá kerüljön.

Az Egyházmegyei Ordináriusainak eltökélt szándéka, hogy a jövőben határozottan fognak fellépni azon egyházi személyek és alkalmazottakkal szemben, akik az állam és a katolikus egyház törvényeit megszegve hivatásukkal visszaélnék.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar úgy magát, mint a hazáját becsületesen szolgáló, törvényeit tiszteletben tartó katolikus papságot elhatárolni kívánja az ilyen felelőtlen egyházi személyek cselekményeitől és bízik abban, hogy a jövőben ki-ki a maga területén elő fogja mozdítani a Magyar Állam és a Katolikus Egyház között kialakult jó viszonyt. A Püspöki Kar megkívánja, hogy a Magyar Népköztársaság kormánya és a Magyar Püspöki Kar között kötött megállapodást minden egyházi személy és alkalmazott megtartsa.

Budapest, 1961. március 15. Magyar Püspöki Kar.

(700 sz. a Püspöki Kar tájékoztatása a papság részére.)

(Forrás: Emödi László: *A Regnum Marianum története*, 74.o.)

Meg kellene vizsgálni a magyar püspöki kar megnyilatkozásainak katolikus voltát!

„Mintha mi, magyarok még ma sem vennénk körül kellő tisztelettel azokat, akik az ősi, magára a szelíd Jézusra visszamenő hagyomány követése miatt a pártállam idején üldözést szenvedtek. S ha akkor nyíltan nem állhattunk melléjük, akkor legalább ma, a szabadság korszakában pótoljuk mulasztásunkat” — olvastuk örömmel a katonaságmegtagadókról a MÉRLEG 90/4. számának főszerkesztői bevezetőjében. Sajnos a szabadság korszaka katolikus egyházunkban még nem tart ott, hogy a pártállami nyomásra a katonaság megtagadását elítélő magyar püspökkari tanítást visszavonták volna. A Hittani Kongregációnak — ha már van — Magyarországon leginkább az elmúlt negyven év püspökkari megnyilatkozásaival kellene foglalkoznia.

Feladó:

bélyeg
helye

**Vietnami Szocialista
Köztársaság
Nagykövetsége**

Budapest

Benczúr u. 18.

1068

„Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja juhaiért.

A béres azonban, aki nem pásztor, akinek a juhok nem sajátjai, ott hagyja a juhokat és elfut, amikor látja, hogy jön a farkas. A farkas aztán elragadja és szétkergeti őket. A béres azért fut el, mert béres, és nem törődik a juhokkal.

Én vagyok a jó pásztor, ismerem enyéimet és enyéim is ismernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát. Életemet adom a juhokért.

(Jn 10, 11-15)

Élő Nemzeti Kincs

Betűrendben folytatjuk az előző számunkban megkezdett, díjazott családok bemutatását. Ünnepségünkről azóta a tv Katolikus Krónika műsora, a rádió és néhány lap is hírt adott. Már most jelezzük, hogy év végén ismét meghirdetjük a pályázatot. Erre nemcsak ajánlott családokat, hanem jutalom gyanánt felhasználható ajándékot és pénzt is szívesen fogadunk az év során. Ez esetben a csekken kérjük feltüntetni az „Élő Nemzeti Kincs 1991” megjelölést. Számlaszám: MHB 202 — 10809.

Kontur György, 80 éves, ma már özvegy nyugdíjas mérnök a nagycsaládok szolgálatának különleges módját választotta. Mint az ajánló Kacsó Andrásék leveléből megtudjuk, Gyuri bácsi „világéletében zsigori, mániákusan spórolós ember volt. Ezt a tulajdonságát úgy kívánta szublimálni, hogy támogat minden olyan családot, aki vállalja a negyedik vagy további gyermeke megszületését”. Ennek az a formája, hogy másodkeresztapaságot vállal a megtalált nagycsaládnál, s születéskor, illetve a keresztelés kapcsán 10000 Ft-tal ajándékozza meg a családot, s később is gondoskodik róluk. Ünnepek táján és szükség esetén ajándékokkal, anyagiakkal, közbenjárással segít, igyekszik összehozni az érintett családokat. Jelenleg 38 családban 76 keresztgyermeke van, szeretne 100-ig eljutni. Délelőttönként a Mátyás-templomban segít az idegenvezetésben, ott adott randevút első találkozásunkkor, mert „legénylakása éppen nem volt vendégfogadásra alkalmas állapotban”. — Hol ebédelez, Gyuri bácsi? — kérdeztem. — A régi Pénzügyminisztérium épületében (korábban kollégium, ma levéltár a Szentháromság téren) van egy önkiszolgáló étterem. Ma 19 Ft-ot fizettem. — Azért nem sokat adnak! — vetem közbe. — Hová gondolsz, kedvesem, a pénz kell a gyerekeknek! A lakóházunkban van egy beépítetlen tetőtér, szeretnék ott berendezni 5-6 kisebb, átmeneti lakást, ahol néhányan legalább elkezdhetnék az életüket, de félek, ez már csak álom marad. Egyébként a szomszédodban lakik az egyik keresztlányom, elvinnéd neki ezt a borítékot? Karácsonyig már nem jutok ki. Aztán ha lesz nálatok tizedik gyerek, szóljatok! — búcsúzik nevetve. Akkor még nem tudtam... hát tényleg jön a tizedik! De még nem fogtam szaván kedves Gyuri bácsinkat...

Kovács Csongorné és 5 gyermeke megbecsüléseként a Gyengénlátók Általános Iskolájától 51 aláírással kaptunk levelet, élükön Olajos Györgyné igazgatóval. A gyógy pedagógus édesapja meghalt, hátrahagyva a családot és a megkezdett építkezést. Az édesanyának keresztény életfelfogása és az 1 éves legkisebb gyermek iránt érzett felelősség adott erőt a folytatáshoz. A tragédia feldolgozása a környezet számára példaértékű és tanúságtévő erővel bír. „A gyász nem feketébe öltöztött, fájdalomukat belül viselik. Az asszony a férj helyébe lép, a nagyfiú férfiasabb felelősséggel teszi, amit tud. Nem a mi társadalmunkban megszokott módon mennek tovább a dolgok. Hitükből hitet meríthetünk, életmódjukból példát vehetünk. Nem szorulnak ránk, mert beosztják, ami-

jük van, és el tudják különíteni a lényegest a lényegtelenről” — mondja Olajosné a bemutatkozó beszédében. Már a nagycsalád pusztító ténye és a szülők szakmai kiteljesedése (matematikus anyja) is tisztelgetéssel ébreszt és erőt ad sokaknak saját gondjaik közt eligazodni. A családban megélt szeretet pedig sugárzik a tágabb környezetre is és csodálatba ejt.

A Család Alapítvány távlati célkitűzései között szerepel az állami gondozásban élő gyermekek családba kerülésének segítése. Ezért mindig örömmel hallunk olyan családokról, akik az élet szolgálatának ezt a nemmes útját választották. Tavaly is volt két ilyen díjazott családuknak, ebben az évben Szerencséről érkezett a jó hír Kádás Istvánné tollából, hogy „Lapis Jánosné, szakképzett védőnő főiskolai végzettséggel, feladva állását úgy döntöttek a férjével, hogy állami gondozásba adott gyermekeknek szentelik életüket, szeretetüket, tudásukat. Ez a kedves család két 20 év körüli saját gyermeke mellett öt kisebb, állami otthonból kivett gyermeket nevel. Szemünk láttára változtak át igazi nagycsaláddá, a gyermekek pedig igazi családtaggá”. A fogadott gyermekek közül 2-2 egymásnak is testvére, a legkisebb 3 éves. Beilleszkedtek a családba, átvették annak értékrendjét, a szülők rendre, önálló munkára, egymás szeretetére nevelik őket. Nyáron közös nyaralásra megy a család, ahonnan tele élménnyel, még szorosabb kötődéssel érkeznek haza. A gyerekek a szülőket anyának-apának szólítják és egymást is szívesen ajándékozzák. Környezetük szerint „intelligencia és viselkedés terén bármely családban nőtt gyermekkel felvehetik az összemérettetést”.

Dr. Petheő István és Kocsis Erika a neve annak a kedves egri orvos házaspárnak, akiknek lelkes szomszédja csak a címüket adta meg, a Posta így is rájuk talált. Nem csoda, hisz „élvezik környékük, sőt az egész város bizalmát” — írja Nagy Enikő, a felfedező. 4 gyermeket nevelnek, s emellett sokat tesznek a szűkebb és tágabb közösségükért. Az apa ifjúsági gyermekorvos, aki a szabad idejéből minden hónap egy vasárnapját áldozza fel, hogy szeretetszolgálatként betegklub keretében nevelje az általa gondozott cukorbeteg gyerekeket s szüleiket, mivel nem tartja elégségesnek a kórházban megvalósított felkészítést. Ezen túlmenően szakmai egyesületekben, a Keresztény Orvosok Társaságában és a Szent Lázár Rendben szervező. Az anya, aki jelenleg gyeden van, kismama lelki elsősegély-

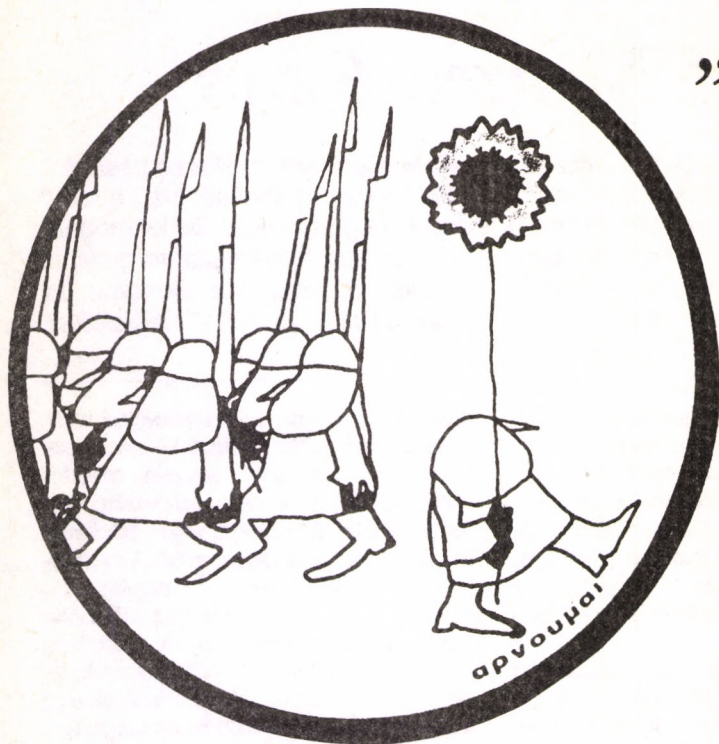
szolgálatot indított, egészségnevelési klub-programokat állított össze, általános iskolai egészségnevelési hetet, valamint családok egészségnevelési kurzust szervezett. Komoly családsegítő munkát végez, telefonon hívják az ország minden részéből. Vezetőségi tag az egri NOE-ban, az ÁB dohányzásszelenes pályázatán 3. díjat nyert, az AIDS Alapítvány pályázatán első helyezést ért el. Az ünnepségre „felfedező” nélkül érkeztek, így egymást mutatták be sok humorral, amikor a Kuratórium kedélyesen nekik szegezte a kérdést: miért kincs számukra a másik?

Dr. Réthelyi Jenő nyugalmazott főorvos és feleségét, Éva asszonyt a NOE keszthelyi csoportja 80 nagycsaládjának nevében Dr. Gelencsér József NOE-titkár ajánlotta a díjra, mint akik a „legtöbbet tették Keszthely városban a családi életforma értékeinek felmutatásáért, és saját példájukkal hirdették a család embert formáló szerepét”. A 79 éves Jenő bácsiéknek 4 gyermekük és 13 unokájuk van, s a közéletnek minden területén aktívan dolgoznak. „Eldadásokat tartanak a teológia, az egészséges életmódra nevelés és a családvédelem témakörében, többször felemelték szavukat a kórházi gyónásért, a lelkiismereti szabadságért és a szabad vallásgyakorlatért, még a televízió nyilvánosságán keresztül is”. Felesége mindenben szellemi társa és segítője. Jenő bácsi szerényen „helyreigazítja” a felsorolt érdemeket: „Bevallom, hogy semmiféle 'kincs'-nek nem érzem magam, csak szívesen dolgozom családoméért és városoméért, Istentől kapott szellemi és testi erőmmel. Pályázatóink lelkesedésükben túlbecsültek, mert nem ismerték életünket a maga valóságában.” Leveléből tudjuk meg, hogy „feleségem nem édesanyja gyermekeinknek. Az ő nővére volt az első feleségem, aki 1958-ban fiatalon, 46 évesen súlyos betegségben meghalt. Ekkor állt csonkán maradt családuknak mellé a húga, aki később átvette a feleség és az anya szerepét, és — amint láttatok — nem is rosszul sikerült közösen felnevelni gyerekeinket és összetartani a családot. Először ez a feleségem érdeme, és nem az, hogy pl. 'külföldi utaimon elkísért’ — ahogy a laudációban hangzott.”

Jenő bácsiék az ünnepségen kiterjedt családuknak és számos barátjuk kíséretében vettek részt, a méltató ünnepi beszédet dr. Sáringer Gyula akadémikus mondta. Utólag a pénzjutalom felét felajánlották a Család Alapítvány további munkájához, másik felét a NOE-nek adták.

Vincze Endre

A Hutteri Testvérek levele

Az USA szeretett elnökének

A jelen szituációban, amelyben hálát adunk Istennek, hogy bátorságot adott Önnek és Droszország politikai vezetőinek a hidegháború befejezéséhez, de amelyben a Közel-Keleten növekszik a feszültség, sürgető kötelességünknek érezzük, hogy figyelmeztessük Önt: ne onton vért!

Figyelembe véve az igazságtalanságot, amelyet Irak elnöke elkövetett a kis ország, Kuvait erőszakos megszállásával, úgy érezzük, és a történelem újra és újra ezt mutatja, hogy az igazi igazságosságot nem lehet vérontással elérni, katonák és civilek ezreinek vérével, akiket legnagyobb mértékben úgy vesznek rá vagy kényszerítenek bele ebbe a nyomorúságba.

Minket Hutteri Testvérek néven ismernek, akik már több mint négy évszázada próbálják követni a Béke és Igazságosság Fejedelmét a közösségben és véres üldözéseket szenvedtek el emiatt.

Naponta imádkozunk Istenhez, hogy megadja Önnek a bölcseséget és erősséget a feladatához, hogy védje a jót és büntesse a gonoszát

egy olyan világban, amelyben az emberek többsége nem él az Isten Szeretetében embertársaival és ellenségeivel.

Ismételten kérjük, ne használja adóinkat vérontásra.

Önre és az Ön által viselt súlyos teherre gondolva, üdvözljük. Kívánjuk, hogy Ön és minden ember váljon Isten szeretetének eszközzé.

Deer Spring Bruderhof, Connecticut, USA, 1990 november

Hans Meier

* Hutteri testvéreink itt talán Pál rómaiakhoz írt levelére utalnak (3,14), mely szerint a hatalom "nem hiába viseli a kardot. Isten eszköze, hogy a gonosztevéket megbüntesse." Ezzel azonban zavart visznek levelükbe, hiszen Bush elnök joggal kérdezheti, hogyan büntesse a gonoszát vérontás nélkül. Pállal szemben Jézus világosan leszögezte (Máté evangélium 13,24-30,36-43), hogy a legjobb szándékú emberek sem képesek erőszakkal igazságot tenni, gyomlálás közben óhatatlanul kitépik a tiszta búzát is a konkollyal együtt. Ezért Isten senki emberfiát nem hatalmaz föl mások megbüntetésére, hagyunk kell a jót és a rosszat együtt növekedni az aratásig, az utolsó ítéletig, amikor is majd az angyalok lesznek képesek tévedés nélkül külön gyűjteni és elégetni a konkolyt. Csak erőszakmentes módon küzdhetünk a jószág túláradásáért, a rossz megteréséért.

„Kitéptek a búzát is”

Míg Németországban a szokásosnál kb. négyszer többen, 22 ezren választották a civil szolgálatot 1991. január hónapban, Magyarországon az ezt kérők száma a februári bevonuláskor is elhanyagolhatóan kevés volt. Míg máshol százezres nagyságrendű béketüntetések voltak, itthon a százas létszámot sem nagyon érték el. A Bokor bázisközösség, az Elpidia, az Alba Kör, és más kisebb alternatív csoportok tiltakozásain kívül nemigen kavarta föl az országot a háború, de még a vágyott 56-os cél, a semlegesség tiukos parlamenti döntéssel való eljársása sem. A magunk jóléte fontosabb mások vérénel?

Háborúellenes USA-püspökök

Az Orientierung 1991. január 15-i száma ismerteti 29 USA püspök levelét, akik radikálisan elítélik azt a módot, ahogy a Biztonsági Tanács Kuvait megszállására adott reakcióját az USA kormánya a saját közel-keleti politikájának eszközként tette. Szembefordulnak az USA katonai föllépésével, mivel jogtiprást nem lehet másik jogtiprással gyógyítani. A katolikus tisztek és katonák emlékezetébe idéznek két alaptételt: 1. nem szabad végrehajtani olyan parancsokat, amelyek tudatosan a nem harcolók megölését célozzák; 2. a támadásra adott igazságos válasznak az igazságtalan támadó ellen kell fordulnia és nem ártatlan emberek ellen, akik akaratlanul bonyolódtak bele a háborúba. E megkülönböztetés alapján bírálják az embargót is. Végezetül leleplezik Bush elnök egyik indoklását („hogy megvédjük életformánkat”), mert az USA lakosságának életformája a világ erőforrásainak aránytalan elhasználásán alapul.

Különös értéke a levélnek, hogy egyházi vezetőktől szokatlan 'radikalitással' bizonyos halvány értelemben mégiscsak katonai engedetlenségre szólítják föl a hívőket. Az engedetlenség etikája nélkül a pápa és más vezetők békevágya csupán jámbor óhaj. Sajnálatos, hogy tiltakozásuk erejét elveszik az erőszak 'igazságos válaszként' alkalmazásának elfogadásával.

Keresztények Irakban

A kalifa mesés gazdagságú országában, az ezeregyéjszaka meséinek földjén egy véres háború tombol, amely többek között az egykor virágzó keresztény egyház végét is jelentheti.

A Közel-Kelet számos országához hasonlóan Irakban is él egy keresztény kisebbség. Kb. hétszáz ezer tagot számlál, ami 4 százaléka az összlakosságnak. De ennek a kis egyháznak nagy és tragikus történelme van. Már az apostolok idejében keresztény hitre tértek a korabeli Mezopotámia lakói a környező területekkel együtt. Évszázadokig a Kelet hatalmas és virágzó katolikus egyházához tartoztak (amely egyház ma — bagdadi vezetéssel — kb. 70-80 millió hívőt számlál). A mondákból ismert Dzsingisz kán mongol vezér közvetlen környezetében is voltak keresztények. A fanatikus iszlám nyomása szorította vissza a keresztény egyházat, amely majdnem eltűnt.

A mai Irak többségükben a pápának alárendelt kaldeus-katolikus egyházhoz tartozó keresztényei újra nagy kihívással találják szembe magukat. Templomaikat épp hogy megtűrik és napirenden vannak az egyéb iszlám országokban megszokott korlátok közti üldözések (pl. szidalmazás, kődobálás a keresztényekre és a nemkívánatos papok letartóztatása). A kereszténység túlélése — úgy tűnik — attól függ, sikerül-e megfelelő együttélési formát (modus vivendi) találni az iszlámmal és az állammal. (Ezzel sajnos nem érhetünk egyet, hiszen a kereszténység túlélése mindig a Jézushoz való hűségétől függ, külső üldözés el nem pusztíthatja — a szerk.)

Ebben az összefüggésben érthető a kaldeus-katolikus püspökség előzőeken magatartása Szaddám Husszein és az ő hatalmas, egyedül megengedett 'Arab Újjászületés Pártja' iránt. Azon fáradoznak, hogy minden áron megakadályozzák a "nyugati" és a "keresztény" fogalmak egyenlővé válását, ezért az arab világ problémái iránt tanúsított megértést hangsúlyozzák ki. Ennek ellenére a keresztényellenes provokációk és vádaskodások, melyekben a keresztényeket "a nyugat, az imperializmus" ügynökeinek tartják, ezekben a napokban gyakorta és erőteljesen növekednek. Irak és a keresztény haderőként beállított szövetségesek konfliktusa a keresztények további fennmaradását illetően igen veszélyes lehet.

(Christen in Not)

A HAJNAL LEÁNYA

VI. rész

Shami

ÉS egész éjjel álmatlanul hánykódott falevél fekhelyén. Reggel a nap följötte előtt kelt és kilépett a templomból. A halakat leste, melyek ki-kiütve ezüstfejüket a vízből, a lótoszok szárait csipdesték. Egyszerre megpillantá a chéti, amint feléje közeledett, kezében a shami aranysárga virágával. És hasonló volt a leány a shami fiatal hajtásához, mely életre kelve mozogni kezdett. A király elé lépett és szólt:

— Oh, király, úrnóm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha édes volt szendergése, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — felelt a király —, hogy alhatna az, ki szeme előtt látja életének végét?

— Oh, király — mondá a leány — hát oly becses előttd az élet? Bizony még meg sem telt egészen a hold és jól emlékszem, mikor újhóld volt, az élet még nem bírt értékkel szememben.

— Oh — felelt a király —, akkor még nem láttam arcodat.

A chéti erre nevetve mondá:

— Oh, király, hiszen én is csak nő vagyok. És mit jelentenek a te szememben a nők?

— Nem törődöm veled, mi vagy — felelt a király —, különben biztos vagyok benne, hogy te nem vagy nő. Vagy pedig, ha mégis nő lennél, úgy a Teremtő bizonyos két fajtáját alkotta az asszonyoknak, az egyikbe helyezte a többi nőt mind, a másikba téged egymagadban.

A leány pajzán szemekkel nézett a királyra és kérdé:

— És melyik csoportba helyezte az én úrnómet?

— El veled, oh, te márványszívű chéti! — kiáltott a király. — Nem engeded egy pillanatra sem elfelednem azt, ami úgysis túl gyakran jut eszembe?

— Nem cselekszel helyesen, oh, király — mondá a leány. — A végtelenségig vártni akarod tán úrnómet a házasságra, kényedkedved szerint?

E szavakra a király fölhörkánt, mint a nemes paripa, ha ostorral érintik. És szólt:

— Chéti, ne keverj mérget hajnalom nektárjába! Nagyon jól tudom én, hogy igazad van és hogy viselkedésem e tekintetben nem méltó egy anáryához (teljesen földi lény). És mégis tudd, hogy ennek te magad vagy az okozója, s úrnőd nem kevésbé. Nem választhatott volna mást a küldetésre, csak éppen téged? De mégsem, átkozott lett volna tőle, ha nem téged küld! Hiszen akkor sohasem értem volna el születésem tulajdonképpeni gyümölcsét. Oh, jaj, bármely módot választotta is légyen, mindenképpen csak vesztetre szolgált volna az.

A chéti erre így válaszolt:

— Ami eljövendő, az csak az Istenség előtt ismeretes. De kötelességed a királyné iránt igen egyszerű és nyilvánvaló.

A király sóhajtott, mondván:

— Kemény a te szíved, bár szép a külsőd, édes a hangod, de keserűek szavaid. Holnap teljesíteni akarom kötelességemet kívánságod szerint, látogatást teszek a királynénál és tárgyalok a csillagászokkal, hogy tüzzék ki a szertartás napját. De oh, hadd nézzelek és hallgassalak ma még kedvemre! Maradj velem estig, hogy erőt merítsék lényedből és megeddzem magam a holnapi napra.

A leány egy ideig a király arcába tekintett, őszinte ragaszkodással szemeiben.

— Oh, király — szólt aztán —, nincs ember, ki fölfedhetné és nincs tudomány, mely elháríthatná azt, amit az Istenség a jövőre nézve megírt. Élt egyszer egy király, kinek sok felesége volt. És ezek közt az egyiket Shrinek hívták (ami a szépség istennőjét jelenti) és e név nem volt egészen megfelelő, mert ő volt az asszonyok közt a legkevesbé szép. De kedves volt, szelíd és kicsiny, és mit sem tartott magáról. És a király oly szenvedéllyel szerette, hogy királyságát,

életét és mindhárom világ minden kincsét odaadta volna, ha azáltal megakadályozhatta volna a szeretett asszony egyetlen hajszálának kihullását. Egy napon aztán az történt, hogy egy vétkest, kit nagy bűnnel vádoltak, a király halálra ítélte és az ítéletet azonnal végre is hajtották rajta. Nem sok idő múltán jöttek a papok és így szóltak a királyhoz: „Oh király, a férfiú, kit parancsod folytán kivégeztek, brahman volt (kiváltságos, kit még a király sem ölethetett meg), és most haragszanak az istenek reánk. Életed és királyságod forognak kockán itt most és ha meg nem békítéd áldozattal őket, úgy bizonyosan veszve vagyunk mindannyian.” A király kérdé: „Minő áldozatra van szükség?” Azok felelték: „Fel kell áldoznod azt a királynét, kit a legjobban szeretsz és aki a legjobban szeret téged.” Szörnyű rettegés szállt a király szívébe erre. És hazudott: „Akit a legjobban szereted és aki a legjobban szeret engem minden királynóm közt, az Priyadarshini. És oh, jaj nekem, ő a legszebb mind közt!” Mire a papok felelték: „Nagyon jól van. Holnap reggel az áldozatot végre-hajtsuk.” És eltávoztak. Reggel aztán a nép nagy, sűrű tömegbe verődött össze az áldozati oltárkö körül és ott ült a király is trónján a kö előtt. Elővezették a földig érő fátyollal borított áldozatot. Az áldozást végző pap készen állott már, kezében a késsel. Ekkor levették a halálra szántról a fátylat és leleplezték őt. A király odatekintett és ott állott előtte nem Priyadarshini, hanem Shri! Halálos kínjában fölugrott trónjáról. A világ eltűnt szemei elől, hadonászott kezeivel a légben és nem tudta, mit cselekszik. És felordított, oly hangon, mint a vézskürt szava: „Nem, oh, nem! Ne őt, ne őt!” Ám a pap fölemelte a kést. De az megakadt ruhájában és a földre esett. Szempillantás alatt ismét fölkapta a kést és döfött. De e pillanatban a király felesége testére vetette magát, a kés lecsapott és átjárta szívé. Shri pedig fölkelte a király holtteste alól. Egy percig a körülálló tömegre tekintett, majd leült a földre, ölébe vette a halott király fejét, aztán maga is reá hanyatlott és követte őt a másvilágra. Halálos csönd nehezedett a tömegre és remegve vártak. Végül a pap föl-emelte szavát: „Az áldozat immár teljes és az istenek megbékültek, mert egy helyett két életet nyertek.”

Ekkor a chéti elhallgatott. S a király lábai elé fektette a virágot, aztán megfordult, hogy távozzék. De a király reszketett fölindulásában. És remegett a hangja is, midőn megszólalt:

— Hogyan? Már menni készülsz, alig hogy érkezted? Oh, mondj még egy regét, hadd hallgassam hangod. Vagy, ha nem akarod, ne szólj semmit, csak állj ott, ahol vagy és hadd nézzelek. Így szemöldökeid, a mosolyod, sőtéték szemed sugara beléolvadnak lelkembe és örök időkre ott marad képük, hogy megóvjanak a kétségbeeséstől, ha majd elmentél már.

Erre a leány megfordult és állva maradt. S egyszerre egészen közel lépett a királyhoz és karjára tette a kezét és így szólt:

— Oh, király, most mennem kell, itt az ideje. De várj csak, lehetséges, hogy úrnóm ismét vissza fog küldeni hozzád, mert sok elintéznivaló lesz a holnapi napra.

És reámosolygott a királyra és elietett az erdőn át. A férfi pedig mozdulatlanul állott helyén és utánanézett, míg csak láthatta. Aztán lehajolt és fölemelte a virágot, szólván:

— Shami, a te szívedben is tűz lakik, mint az enyémben, és ami te a hawatfának vagy, az énnékem ő, ki lábaimhoz helyezted téged. Itt akarom megvárni visszatértét a tóparton és ha nem jó vissza, ne lánssanak szemeim több hajnalt.

És ott várakozott a tóparton. Hol leült, hol ismét fölkelte türelmetlenségében és tekintetét szüntelenül azon helyre irányozta, ahol a chéti eltűnt az erdőben. Közben pedig egyik óra követte a másikat és a nap mind magasabbra szállott az égen. És növekedett a hőség is, míg nem a lótoszok ezüst fényben ragyogtak az alattuk szunnyadó tó tükörén és a halak is aludtak a vízben és a madarak a fákon és a méhek, belefáradva a zümmögésbe mámorosan heverték a virágok kelyheiben és az erdő alélt féllalomban susogott és a levelek elfeledtek rezegni az ágakon. És egyszerre a figyelő király megpillantotta Madhupamanjárit, amint ismét megjelent, éppen ott, ahol távoztában eltűnt volt. Ott állott, nem messze tőle, mint a falra festett kép, míg a király önkívületében elmerült nézésébe. És nem hallatszott más a nagy csöndben, csak szívének dobogása. Kis idő múltán a leány megtörte az igézetet és megmozdult. Nagyon lassan a király felé indult és megállott előtte. De kezében ezúttal nem volt semmi, és szólt:

— Oh, király, úrnőm egy lótuszvirágot szeretne és elküldött urához, hogy vigyek tőle egyet.

A király nézte a leányt, amint ott állott előtte földre süttött szemekkel, melyeknek hosszú pillái szinte árnyékot vetettek orcáira. És a király szíve fölzárt a torkába, csöndesen állott a leánnyal szemben, megkísérté, hogy szóljon, de a szavak elhaltak ajkán. Így állottak ott ketten az erdőben, körülvéve a nagy csendtől. Végre a király megszólalt:

— Édes chéti — mondá —, szeretnék valamit kérdezni tőled, de félek.

— Mitől fél a király? — kérdé a leány.

És mosolyogva pillantott föl a királyra, de a mosolya eltűnt arcáról, alighogy megjelent, s ismét a földre csüggeszté tekintetét. Erre a király így szólt:

— Chéti, meg tudnád vajon mondani nekem, szerelmes vagyok-e én beléd, vagy nem?

És míg a király a leány arcát figyelte, a pír hol megjelent, hol ismét eltűnt azon. Végre megszólalt a leány halk hangon:

— Hogyan ítélné az orvos, ha nem ismeri a jeleket?

Erre a király közeledett hozzá és megállott előtte. És két kezét háta mögé tette és erősen összekulcsolta őket. Aztán egészen a leány arcához hajolt és mondá:

— Azért kérdelek, mert én nem tudom, vajon szerelmes vagyok-e beléd, avagy nem. Mert egykor azt hittem, hogy szeretek, de akkor nem éreztem azt, amit most. És ha akkor szerelmes voltam, úgy nem vagyok az most. Vagy ha szerelmes vagyok most, úgy nem voltam az akkor. És talán te meg tudod ezt mondani nekem, mert te nagyon okos vagy, én pedig nem vagyok az. Ha jönni látlak, homályos lesz szemem előtt minden és tűz fut végig testemen. És a hangod zenéje csaknem aléltá tesz és éget és borzongat, mintha jégdarabbal érintenének. És remegés fut végig tagjaimon és siketítő zsongás zeng-bong a fülemben, és nem tudom olyankor, hogy mitévő legyek. És könnyek gyűlnek szememben, de mégis kacagni szeretnék örömben és ha beszélni próbálok, reszket a hangom — mint most is — és valami görcsösen összeszorítja szívemet. És hogy még mit érzek, nem tudom elmondani mind, de azt tudom, hogy ha velem vagy, az az élet és ha elhagysz, az a halál.

De Madhupamanjári hallgatagon állott. Ajka remegett és könnyűt ki szempilláira és keble lassan föl és alá hullámozott. Végül fölemelte tekintetét és könnyein keresztül mosolyogva mondá:

— Oh, király, jobb lesz távoznom, mert szavaid inkább méltók úrnőmhöz, mint hozzám.

A király mély lélegzetet vett és fölegyenesedett. És fejét eszelős módjára hol jobbra, hol meg balra csóválta, és elkezdett kacagni. És így szólt:

— Kétségbeesésbe űztél, de én már nem törődöm veled. Hejh! Én férfi vagyok, és pedig erős férfi, te pedig nő vagy, és pedig egészen kicsiny és gyöngye. Ezért nem fogsz elmenni most, mert különben magaddal vinnéd életemet is.

És hirtelen karjai közé ragadta a leányt és erősen magához szorította. A leány pedig ijedten küzdött a szabadulásért. És félig rémülten, félig nevetve kiáltott föl:

— Aryaputra (uram, férjem, így szólította a hindu feleség urat), bocsáss el engem! Nem jöttél még reá, hogy én vagyok a királyné?

A király megrezzent és hátraszökellt, mintha kard járta volna át keblét. És amint szinte magánkvül meglepetésében ott állott, maga elé bámulva, a leány mintegy akarata ellenére elkezdett kacagni. A férfi pedig csak állott és nézte őt, először meglepetve, majd szégyenkezve, végül pedig kimondataatlan gyönyörrel. És fölkiáltott:

— Nevsz, amíg csak kedved tartja, mert kacagásod zene az én fülemben és szívesen hallgatom folyton, míg csak velem vagy. De oh, te kis álnok chéti, mit jelent mindez? Nem te voltál az, aki nem engedted, hogy hűtlen legyek a királynéhez? És mégis mit tettél most velem?

Ésszempillantás alatt Madhupamanjári megszűnt nevetni és könnyek hullottak szeméből. Majd könnyein át mosolyogva ismét urára tekintett és hirtelen hozzálépve megragadta őt kezénél. És magával vonta, leültette a lépcsőre és mondá:

— Üljj itt és mindent elmondok neked.

Letérdelt a férfi mellé, átölelte őt és kezét a kezébe fogva kezdé:

— Oh, te balga ember, azt hitted, mert egy nő könnyű és üres volt, mint a szalma, azért már minden nő olyan kell, hogy legyen? És hitted azt is, hogy eltöltheted életed a nő nektárja nélkül? Hallgass rám hát és én elmondom neked, amit nem tudsz. Midőn atyám követet küldött hozzád, hogy följánljon engem neked, én is elküldtem megbízottamat, ki elhozta arcképed és mindent elmondott felőled. És már régen szerettelek, mielőtt megpillantottalak volna. S elhatároztam, hogy te is így légy velem, ezért vágyat keltem benned, mikor még nem tudtad, ki vagyok.

Egy napon gyöngének éreztem magam. Aznap volt, mikor nem jöttem el hozzád — és én ama napot utánad epedve, zokogva töltöttem, s a távolmaradás csaknem több volt, mint amennyit el tudtam viselni. És most meg akarom neked mutatni azt, amit soha nem ismertél: életed édességét. Mert ha vidám vagy, meg akarom kétszerezni vidámságodat, ha bús vagy, akkor meg akarom felezni veled a bánatot és így öröm lesz az néked, mélyebb az örömnél. És ha jól érzed magad, mulatsággal és változatossággal fogom üdíteni lelkedet, ha pedig beteg vagy, ápolni foglak, és ha fáradt vagy, a keblemen lesz majd alvópárnád, hol nyughatol, s éjjel és nappal a lelkem a lelkeddel lesz és karjaim ölelni fognak. És ha nem kívánsz engem, távol leszek, és ha ismét akarsz engem, ott leszek nálad. És ha előttem halok meg, úgy rendjén van az és te nélkülözni fogsz engem, ám ha te hagysz engem hátra, akkor követni foglak a máglya tűzén keresztül, mert nem akarok nélküled élni egyetlen napot sem. Mert miként az álomkép, a holdfény, az árnyék, vagy a tükörkép a tó színén, a semmibe kell, hogy oszoljak én is, ha az, mi nékem lényegét és valóságát adott, eltávozott. Mert mi volnék én más, ha nem másolata és tükörképe és visszhangja a Lénynek, aki benned él? És mi lenne más az én kötelességem, az én hitvallásom, ha nem az, hogy én legyek számodra a Dhruvá és Arudati, Rati és Rádhi, Chakri és Kshetrabhumi, Shakti és az Iker! És miként a köpülő kiválasztja a tejből a tejszínt, az édes vajat, úgy fogja szerelmed lelkem lényegét a fölszínre hozni és meg fogod érteni, hogy a hűség és a szépség édes vaja, az ifjúság tizes bora, a gyönyör édes gyümölcse, a kacagás sava és hasonló a gyönyörhöz, mintha hullámhóból és tengerjátékból született volna (mint a szerelem istennője). És én leszek a te nektárod és kámforod és lótuszvirágod és édességed, és megismertetem veled életed ízét és tartalmát. És látni fogod, hogy nélkülem pusztá volt az, üres szó értelem nélkül és éjszaka holdvilág nélkül!

És a király két kezébe fogta arája fejét. Szemeibe nézett és megértette, hogy amit mondott, az a valóság hitvallása volt. És hirtelen erőszakkal elszakította magát tőle föluggott helyéről, mert szenvedélye és öröme csaknem erősebb volt, mint amennyit szíve el tudott viselni. Ám azonnal ismét visszatért hozzá és mondá:

— Édes chéti, elfeledkezte valmiről.

— Miről? — kérdé amaz.

— Nem viszel úrnőd számára lótuszvirágot a tóró!

Madhupamanjári édesen föl kacagott gyönyörében, és mondá:

— Oh, király, igazad van.

És együtt indultak a tópart felé. És mentükben a király rátekinített és megremegett belé. S így szólt magában:

— Még eddig nem csókolta meg — ez még hátravan.

Ezalatt odaérték a tó vizéhez és találtak egy szép lótuszvirágot a víztükör szélén. És a király mondá:

— Te leszakítod a virágot, én pedig karjaimban tartalak, nehogy a vízbe essél.

És átfogta két karjával a derekát és mindketten a víz fölé hajoltak. És Madhupamanjári kinyújtá kezét a lótuszvirág után. A király pedig a fölébe suttozott:

— Lásd, idehoztalak a víz fölé, hogy kétszeresen láthassam arcod egy helyett. És most melyiket csókoljam meg és melyik fog megcsókolni engem, a chéti vagy a királyné?

Madhupamanjári leszakította a lótuszt. És a király felé fordította édes arcát és mondá:

— Mind a kettő!

(Vége)

* Utalás a hindu mitológiára. Dhruvá — Északi csillag, célzás a házassági szertartásra, hol a vőlegény arájának a Sarkcsillagot mutatja, mint az állhatatosság és hűség szimbólumát. Arunhati, a házasság védmentője, a tökéletes hitves mintaképe. A többi misztikus jelentéssel bír: pl. a te másik feled, vagy te magad női ruhában, vagy madárka, mely elhal párja után.

Szállj, dalom

1. Ó, Istenünk, eldd letérdejlünk, könyörgünk hozzád,
 téged kér szavunk, áld meg a né - punk, áld meg nemedünk
 —! 2. "A negyvi-lagon a kívül" sehol sincs helyünk, s mi
 egymástól is megtagoztuk itt, hogy boldogok legyünk
 Refr.: Szállj dalom, szállj, göngye kisnádár, hata - rohan túl a
 Hargitáig szállj. babörtid a süggőre, vigasztal a szenvedőt —
 Krisztus, soka el ren hagyja el!
 Mint alldott kévél; hángor sába sáit számyi vihar,
 lesújtott ránk, ó, mennyi nemzet fia néz, ma gyűlölköve
 ránk!

Zene és szöveg: Silye Jenő
 („Érted vagyok” III/2.)

1990.

Ha lehetne

1. Ha lehet - ne, mennék vissza bosen jönnék
 Ha lehet - ne, szállnék vissza sosen vágynék;
 addig letessék - lek, ameddig csak - lak.
 felszállnék az ég - be, csillagok fi - gyé - be.
 3. Magkereslek Té - ged, elmondom majd neked,
 4. Hagyha veled jár - nek, mára sosen vágynék,
 Te vagy az eggy - len egész éle - tem - ben.
 rád nevetnék szé - pen, boldog legyél ve - lem.
 Refr.: Szállj dalom, szállj, göngye kisnádár, hata - rohan túl a
 Hargitáig szállj. babörtid a süggőre, vigasztal a szenvedőt —
 Krisztus, soka el ren hagyja el!
 Mint alldott kévél; hángor sába sáit számyi vihar,
 lesújtott ránk, ó, mennyi nemzet fia néz, ma gyűlölköve
 ránk!

Zene: Pirostiz György
 Szöveg: Silye Jenő

1973

(„Érted vagyok” III/2.)

Mit sem aggodom

In memoriam
OPALENY MIHALY

Ref.

Mit sem ag-gó-dom, nem fél-tem é-le-tem, csak hogy
ve-gig fus-som a pá-pá-lyám, s a fe-la-da-tom tel-je-
sít-sem, melyet Je-zus bi-zott rám _____!

1. A kereszt-meg-dől ure-sen, a test a földben
meg-pi-hen, ki egy volt ve-led a szenvedés-ben,
egy lesz ve-led a dicső-ség-ben! Ne félj, vót!

2. Meg-dőttem, ilt-hon vagyok, nevetnek rám a
csilla-gok, Je-zus fénye rám ragog, vdrnak a szer-tek
és az an-gyalok! Örülj, vót! Mit sem ag-gó-dom,
nem fél-tem é-le-tem, csak hogy ve-gig fus-som a pá-lyám, s a
fe-la-da-tom tel-je-sít-sem, melyet Je-zus bi-zott rám _____!

Zene és szöveg (Ref. opadál gyanú) Sillye János 1986
„Érted vagyok” III/2.)

A vilagnak Krisztus kell

A vilagnak Krisztus kell!
világ-nak kel-lesz te is, mi-zel te Krisztus-hoz bar-ozol _____!

Emlékezz! Emlékezz, te Krisztus-hoz bar-ozol _____!

Szöveg: idézet II János Pál pápától
Zene: Sillye János

1983

Sillye János és barátai ezen felvételei tartalmazó kazetta kapható a
Káposztásmegyeri Miskolc Alapítványtól:
Szenháromság plébánia, Jávoroka Lajos, 1046 Bp. Falemez u. 5.
A kazetta megvásárlói hozzájárulnak
a káposztásmegyeri templom felépítéséhez.

„Érted vagyok” III/2.)

Moha a Tátrában

Tíz esztendőskoromban — több hetes betegség után — hörghurutom volt — azt tanácsolta édesapámnak a doktor bácsi, küldjön fel engem három hétre a Tátrába.

És nemsokára, egy szeptemberi délutánon, már lépegettünk is lefelé a magyarkúti vasútállomásra. Utolértük útközben három osztálytársamat. Én észre se vettem, hogy túlságosan is hangoskodnak. De édesapám rájuk szólott: — Csöndesebben gyerekek, erdőben vagytok! — A három kis törpe, Nevenincs, Puff és Jajneked most már velünk jött tovább. Nevenincs nagyot kiáltott: — Üdvözlöm a tátrai zergéket! — Ekkor még csöndesen feleltem: — Nem a zergék érdekelnek engem, hanem a mormoták! — Nevenincs dicsekedett: — Én már láttam mormotát! Állatkertben!

Önkéntelenül leintettem: — Az semmi, én a hazájukban, a sziklák közt akarom látni őket!

Puff mindkettőnket leintett: — Nem a mormota a fontos a Tátrában, hanem a jó levegő!

Jajneked leintette Puffot: — Ezt Moha nélküléd is tudja, azért fog fekvőkúrázni!

Most már én is kiáltottam: — De csak délután! Mert délelőtt sétálgatok!

Nevenincs a szavamba vágott: — Én délelőtt feküdtem! Amikor a lábam fáj.

Az ő szavába Puff vágott bele: — Ne mászkálj sokat Moha, az egészség a legfontosabb!

Leintettem Puffot is: — Bízd csak rám! — és felrikkantottam: — Lehet, hogy holnap este már hóban járok! Szeptemberben! Nevenincs megint túl akart rajtam tenni: — Én már nyáron is jártam hóban! Fogarason, amikor kicsi voltam! — Puff nevetett rajta: — Sose lehetél kisebb, mint amekkora most vagy! — Jajneked Puffon nevetett: — Ez a legrégebbi törpeházi vicc! — Puff megsértődött: — De legalább nem olyan buta vicc, mint amilyeneket te szoktál mondani. — Jajneked is megsértődött: — Na, Puff, ezért jaj lesz neked, majd számolunk!

Puff hátat fordított neki, úgy beszélt hozzám: — De csakugyan, Moha, ha sokat mászkálsz, nem hízol!

Jajnekedből az én rovásomra tört ki a harag: — Ne féltsd te Mohát! Hízik a büszkeségtől máris, hogy a Tátrába megy. — Elszégyelltem magam, mert igaza volt. S hogy ne vörösödjek fülig, rákiáltottam: — Ezért viszont neked lesz jaj! Ha hazajöttem, számolunk!

Másnap már sötét este volt, amikor a drótköteles hegyi vasút felvitt a tarajkai fogadóba. De már korán reggel talpon voltam. Földigszakáll bácsi a lelkemre kötötte, hogy legalább egyszer sétáljak fel az Öt-tóhoz, és nézzek le egy órahosszat, de lehetőleg egyedül a poprádi síkra. Megbámultam útközben a Tarpataki-zuhatagot, és fél óra múlva már azon bámultam el, hogy nem földön járok, hanem sziklatalajon. Újabb félóra múlva már engem bámult egy mormota. És most már hamarosan véget is ért az út egy

óriási hegykatlan előtt. Úgy éreztem, a csönd birodalmában járok. Balra tőlem a Lomnici-csúcs vakító fehérségű hósüvege, előttem a négy sötétzöld vízű tengerszem, mert csak valamikor volt őt. Köztük egy-egy hófolt. Körben pedig világosszürke sziklák lejtős tömegéből az óriási katlan. Találtam a menedékház mögött — a menedékház zárva volt — egy rozszart fonott karosszéket. Azt halkán a ház elé vittem, felmástrom az ülésére, törökülésben telepedtem benne, és lenéztem a poprádi sík felé. Azért csak felé, mert ott, ahol az előbb a mormotával találkoztam, ekkor már felhőtenger hömpölygött. Órákig el tudtam volna bámulni ezt is. A világosszürke, gömbölyded páraóriások lassú hömpölyödését. De egyszerre csak ritkulni kezdett, és megláttam a mélységben és a messzeségben a napfényben ragyogó egész poprádi síkot a kilenc faluval.

Másnap délelőtt lementem szétnézni Ófűredre. De még a bazár kirakatai előtt is fel-felillantottam az Öt-tó felé. Sajnáltam, hogy nem vagyok ott, abban az ünnepélyes csendben, egyedül. Másnap reggel elmentem, harmadnap megint és negyednap is.

A második hét közepén, amint a rozszart karosszékéből törökülésben néztem a kilenc falut, eszembe jutott Nevenincs: vajon ha majd elmondom pajtásaimnak, mi mindent láttam, és mit éreztem itt, akkor is folytonosan handabandázni fog? — „Én is láttam, — Én is voltam. — Én meg így, — Én meg úgy”. Tartottam attól is, hogyha nem handabandázna Nevenincs, akkor se bírom kifejezni, milyen hatást tesz rám ez a csönd! Ezek a sziklahegyek! A hömpölygő felhőtenger, meg ez az óriási síkság ott a mélyben a kilenc faluval. Tartottam tőle, hogy csak olyan üres szólalomokkal tudok majd beszélni róla, amilyeneket Puff szokott használni: „Óriási élmény! — Ünnepi hangulat!” Mert tulajdonképpen nem is tudtam, miért szeretek annyira itt lenni. Eszembe jutott Jajneked is. És az is, hogyha hazamegyek, megtorlom egy sértését. De hogy mivel sértett meg, azon percekgig kellett gondolkodnom.

Az elutazásom előtti napon, miután elhelyezkedtem a karosszékben, búcsúzni kezdtem az Öt-tótól. Néztem, néztem a Lomnici-csúcsot, az óriási sziklát, a poprádi síkot, — és nagyon elszégyelltem magam. Hiszen én ugyanolyan vagyok, mint Nevenincs! Handabandázni, dicsekedni akarok vele, hogy mit láttam, mit éreztem! Szégyenkezésem bosszankodássá erősödött. Leugrottam a székből, megelégettem az érzelgős búcsúzkodást is. Mialatt visszavittem a karosszéket a menedékház mögé, a búcsúzkodás szólalmainak a megvetése eszembe juttatta Puffot. Puffról eszembe jutott Jajneked, és úgy meredtem magam elé, mintha nem is a négy sötétzöld tóra tapadna tekintetem a sziklakatlan mélyén, hanem a szívembe bámulnék bele megdöbben: Hogyan volt lehetséges, hogy még másfél héttel ezelőtt is meg akartam torolni valamit? Hiszen helytelenítettem a szándékos bántást.

Hogyan tehetném hát magam is ugyanazt?

Amikor harmadnap délután már a törpeházi játszótisztás felé lépegettem, egyszerre csak ijedten megálltam: — Miféle baj történhetett velük, hogy ennyire kiáltoznak? Elszoktatta tőle fületem az Öt-tó csendje. Nevenincs pillantott meg elsőnek: — Szerecsen! Szerecsen! Én már télen is leburnultam egyszer! Kiskoromban a hónap fényétől! — Puff kezét nyújtott: — Látom, híztál! De most aztán jobban vigyázz az egészségedre, az egészség a legfőbb kincsünk. — Jajneked lehurrogta: — A kövérség nem mindig az egészség jele! — Puff visszavágott: — És az minnek a jele, hogy te mindenbe belenyelvelsz? — Nyelvelek? Ezért majd kapsz!

Mosolyogva hallgattam őket, és gondoltam magamban: hiába ösztökéltek, hogy beszéljek a Tátráról. Ezt feleltem nekik: — Majd máskor! Ne hagyjátok most miattam abba a játékot, beállok én is. — De haj, egyetlen óra, amelyet köztük töltöttem, elég volt rá, hogy egyszerre csak azon kapjam magam, már sorolom nekik lelkendezve, és szintén kiáltozva, kérkedve tárai élményeim. Nevenincs közbekiáltott: — Én olyan sűrű felhőben voltam Fogarason, hogy azt hitték, elvesztem.

Szerettem volna, de már nem tudtam csöndesíteni a hangom: — Én meg olyan sűrűben, hogy az ujjaim végét már nem látam!

Rémület fogott el, amiért belesodródtam a kiáltozásba, dicsekvésbe, és mégis néhány perc múlva már azt szerettem volna megérteni velük, mit éreztem az Öt-tónál. És amin hiába töprengtem odafenn, az most hirtelen világgá lett előttem: Arra tanított az Öt-tó, hogy semmi sem fontos, ami kicsinyesség, kisserűség. De hát akkor miért küszködöm, hogy dicsekedjem azzal, ami történt velem? Azt mondjam el, hogy megtanultam, nem fontos, hogy elmondjam? Megkönnyebbülés volt, hogy Puff belevágott a hebegésembe: — Értjük, Moha! Óriási élmény! Ünnepi hangulat!

Puff komolyan mondta ezt, a kistörpék mégis hahotában törtek ki. Fülig vörösöd-

tem, de magam is nevettem, hogy leplezzem zavaromat, és arról kezdtem beszélni, milyen közelre bevárt egy mormota. Valaki felkiáltott: — Ilyen közelre nem vár be! — Jajneked rákiabált: — Hagyd Mohát! Nem látod, hogy milyen büszke, hogy személyes ismerőse egy tárai mormota! Megint harsogott a nevetés. — Megint elvörösödtem. De ötletem is támadt a visszavágásra, és örültem, hogy az elutazásom előtti tértést is megtorolhatom: — Te viszont csak arra vagy büszke, hogy személyes ismerősöd Tóbiás!

Még végig sem mondtam, már lobbant bennem ismét a rémület: hát ezt is elkövettem! A megvetett megtorlást! Elvörösödtem újból, de most a szégyentől, mert nem is volt igazam. Tóbiás csacsit mindnyájan szerettük. De most sokan voltak együtt a kistörpék, tehát mégis hahotáztak Jajneked rovására. De örülni már szerencsére nem bírtam a nevetésüknek. Tele voltam csömmel önmagam iránt, és beszaladtam az erdőbe. Futottam, futottam és dobogta megkeseredett szívem: — Földigszakáll bácsihoz! Földigszakáll bácsihoz tanácsot kérni! Mit tegyek, hogy olyan bírjak maradni, amilyen az Öt-tő birodalmában voltam. — Hirtelen eszembe jutott: Földigszakáll bácsi elutazott! Akkor hát kihez? Erdő Csöndjéhez! Csöndes és okos törpelegény, talán ő is tud segíteni rajtam. Mondta is tüstént határozottan: — Ne menj közéjük! Hát persze, hogy nem bírsz ellenállni a viselkedésük hatásának, ha köztük vagy. Ne menj közéjük!

Amikor már a harmadik estén sétáltam egyedül az erdőben, lassú lépések közeledtek Magyaruk felől. Földigszakáll bácsi lépegetett hazafelé a vasútállomásra. Felkísértem hegytetői házába, és útközben mindent elmondtam neki. Leültünk teraszán, és így szólt: — Erdő Csöndjének mást kellett volna tanácsolnia. A „ne menj közéjük” helyett másik három szót. Ezt a hármat: Nem oda Buda! Én tehát azt mondom: járj közéjük továbbra is, de maradj köztük olyan, amilyenné az Öt-tő tett. Ne korhold őket egy szóval se, de ne engedd, hogy hasson rád az ő viselkedésük. Ezt gondold magadban: — Hohó, barátocskáim! Nem oda Buda! Nem ti fogtok hatni énrám, hanem én tirátok! A jóakarát fogja megszüntetni a rosszakodást, nem pedig fordítva.

Másnap délután, amikor közéjük lépdel-

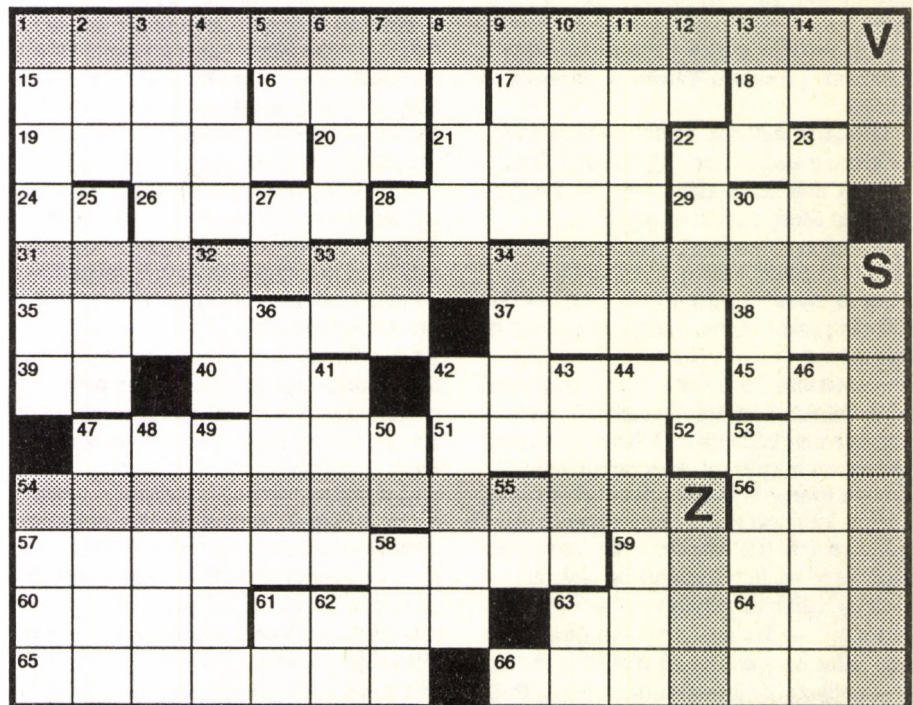
tem, hódító hadvezérnek éreztem magam, és gondoltam nagy örömmel: — No, most jaj lesz a rosszakodásnak! Megszünteti a meg nem ingó, szilárd jóakarát! Este majd néztek egy nagyot: „Mi történt velünk? Hiszen mi már nem viselkedünk úgy, mint délután!

Jaj, este megint ott ültem Földigszakáll bácsi teraszán, és nagyon szomorúan panasztoltam: — Senki sem változott meg egy picikét se! Semmi hatása se volt a viselkedésünknek!

Földigszakáll bácsi mosolygott: — Ne úgy mondd: „nem volt”, így mondd: „nem vettem észre”! Mert, hogy ne lenne hatása, az lehetetlen, mindennek van hatása. Az viszont lehetséges, hogy a változás nem éppen Nevenincsből, Puffban, vagy Jajnekedben történik, hanem majd Nevenincs, Puff és Jajneked kisfiában, ha majd harminc vagy ötven esztendő múlva elmondják gyermekeiknek, milyen volt az ő Moha pajtásuk. Talán lángocskát vet valamelyiknek a lelké-

ben egy picinyke parázs, és ő lesz ugyanolyanná — lehet, hogy évtizedek múlva — amilyenné te az édesapját szeretted volna változtatni egyetlen délután. Olyan a hatás, mint a bűvópatak, csordogál, és folydogál a föld alatt. Aztán egyszerre csak — száz év múlva, vagy kétszáz év múlva — felszínre buggyan valamelyik völgyben. Vagy átmelegszik a föld mélyében, és gyógyerejű hőforrásként szökken a magasba. Nem puska-golyó a hatás, hogy egyetlen pillanat alatt célba röppenjen: a természet pillanatai évszázadok. Te meg a természet munkatársa vagy. Lehet, hogy te már régóta porladozni fogsz a törpeházi temetőben, amikor viselkedésed és életed elkezd jellemet alkotni, emberebb embert teremteni.

Kiegyenesedtem, mély lélegzetet vettem, és úgy éreztem, nem is a Börzsöny üde levegője az, amivel töltekezem, hanem maga az öröm.

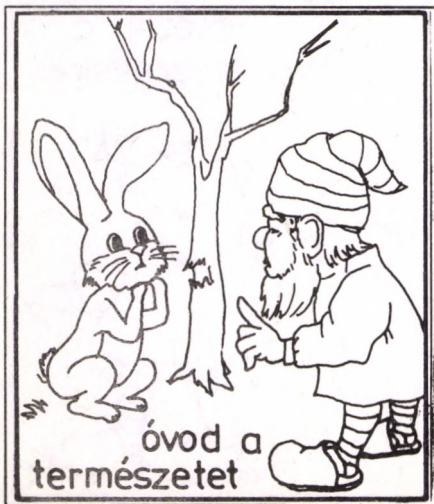

Vízsztintes: 1. Megfejtés II. 15. Zadar jugoszláviai kikötő magyar neve 16. Presbiter 17. Jelfogó szerkezet 18. Nem mögé 19. Rengetegbeli 20. Bánatot kifejez 21. Kedveskedve kövér 22. Csendes 24. Rajeczky Benjamin 26. „Szeretlek, mint ... szeretnek halandók, amíg meg nem halnak” (József A.) 28. Zenélést indít 29. ... et labora! 31. Megfejtés I. 35. Jézus parancsai közül a legnépszerűbb 37. Kicsi William 38. ...gaz 39. Nemzetközi szervezet a lelkiismereti rabokért 40. Angol kutya 42. Igen kicsi 45. Szántóeszköz 47. Erős csodálkozás 51. Megkavarom hangzói 52. Angol csillag 54. Megfejtés III. 56. Török keresztneve 57. Főpapi szertartást végez 59. Mérónád, könyvgyűjtemény, dalforma, egyházi törvény 60. Nagyon régimódi 61. Isten ..., Isten elvette (Jób) 63. Tapadt 65. Jézus ilyen kő (Mk 12,10) 66. A két megszállott származási jelzője (Mt 8,28)

Függőleges: 1. Délszláv ország 2. Kulcsot használ 3. Itt él a legtöbb külföldi magyar 4. Pál tanítója nevének első és utolsó két betűje (Csel 22,3) 5. Becézett Éva 6. ... Szent Fülöp 7. Vuk párjának neve visszafelé 8. Régiesen könyörgök 9. Király szláv nyelveken (KRAL) 10. ... a tort, a lovat 11. Ha nem tesszük, velünk sem történik ez (Lk 6,37) 12. A második szolmizációs hang 13. Élénkítő meleg ital 14. Az ötödik parancs ellen vétkezik 22. Corvin (Mátyás) magyarul 23. ...telek (község Kecskeméttől keletre) 25. Boglárka becézve 27. Angol nem 28. Hőmérséklet mértékegysége (is) 30. Monda 32. Nem kerekded, hanem tojás... 33. Japán táblás játék 34. Zakariás papi osztálya (Lk 1,5) 36. Hivatásra csak hívni lehet, ... nem 41. FAGY keverve 42. Muzulmánok zarándokhelye 43. Német Károly 44. Rogy 46. Kéz-, láb- és nyakszorító büntetőeszköz 47. Pásztorprófeta 48. ...monda 49. Hosszadalmasan, teljesen, usnásig 50. Tegezés 53. Tanítás, tétel 54. A házastárs édesapja 55. Babasírás 58. Ott ellentéte 61. ....-Duna (a Fekete-tenger és a Kárpátok közti folyószakasz) 62. Déllelőlt 63. függ. 64 visszafelé 64. utánaolvasva a függ. 63-at: iránymutató

II/1. számunk rejtvényének megfejtése: Aki nem veszi fel keresztjét és nem követ, nem lehet a tanítványom (Mt 10,38; Lk 9,23)

Könyvjutalmat nyert: Mészáros Villó (Bicske)

(Részlet az alább ismertetett Szerelemlről fiataloknak c. könyvből)

Egyenlő számú fiú és lány kell hozzá. (A táborban lévő férfiek ill. asszonyok bevonásával, ill. az aznapi konyhas brigád összetételének variálásával, jegyespárok egyik felének kihagyásával érjük el.) A lányok egy nagy körben helyezkednek el mint állomásvezetők. (Az állomások közt 40-150 m távolság legyen. A teljes körben hallható legyen a közepén elhangzó sípszó!)

Az induláshoz minden állomáshoz odaáll egy fiú. Sípszóra megkapja az állomásvezetőtől az „előzetes tájékoztatást”, majd indul a következő állomásra. Így fogaskerék-szerűen fordul tovább minden sípszóra a fiúk köre, míg a lányok köre helyben marad. Egy-egy fiú összpontszáma tehát az összes lánytól kapott pontszámok összege.

Amikor a fiúk körbeértek, azaz minden fiú annál a lánynál szerepelt, akinél indult, akkor a fiúk maradnak helyben, ők lesznek az állomásvezetők, és a lányok indulnak sípszóra körbe. A fiúk pontoznak, s a lányok pontszáma is az összes fiúktól kapott pontokból adódik össze.

Ez a második menet elmaradhat, ha nincs elég idő, vagy ha nagy a létszám és így a kettős menet már túl hosszú s fárasztó lenne. Ha elmarad, akkor a fiúk is az első körben pontoznak (a lányok ne tudják, hogy a „versenyzők” is pontozzák őket!), olyan utasítással, hogy igyekezzenek aktivizálni az állomásvezetőket, visszakérdezni, kölcsönössé tenni a situációt és eszerint pontozni. Ahol ez nem lehetséges, ott a lány spontán viselkedése a pontozás alapja.

Időbeosztás: fél perc a sípszó után a következő feladat elmondása, 1-2 perc az útidő (amely egyben gondolkodásra is szolgál) a távolságtól függően, és 6 perc a feladatmegoldás tiszta ideje. Tehát 7 és fél (nagyobb távolságok esetén 8 és fél) percnél kell sípolni. Az akadályverseny teljes ideje ez az időköz szorozva az állomások számával, plusz az állomásvezetők (azaz mindenki) betanítási ideje. Ne feledjük hozzáadni a kör felállításának idejét.

A pontokat az összegyülekezés után a táborvezető írja össze. Semmiképp sem szabad kiderülnie, hogy melyik fiú melyik lánynak (és viszont) mennyi pontot adott, s csak az első három fiú- és lányhelyezett szabad kihirdetni, mert rendkívül önbizalomromboló lehet, ha valaki megtudja, hogy a sereghajtók közt van.

Az akadályverseny egyrészt tesztel (s a pontszám kiderülése nélkül is maga a feladattal való szembeállítás önismeretet növel), másrészt fejleszt, s nem utolsósorban lehetőséget nyújt a táborozó fiatalok számára a párkereső szemmel való körülnézésre, ami életíti a szemet és növeli a tapasztalatot.

Szerelem akadályverseny

Az állomások:

Csak az első körhöz, tehát fiúversenyzők számára fogalmazva néhány ötlet, sorrendjük tetszőleges lehet, s hasonlókat lehet alkotni nagyobb létszám esetén. A második körhöz akár ugyanazon feladatokat lehet — lányok számára átfogalmazva — kiadni, hiszen egy lány csak két feladatot ismer az első körből: amelynek az 'előzetesét' ő adta, és amelynek ő volt az állomásvezetője.

1.

Előző állomásvezetőtől kapott tájékoztatás (E): Mozi előtt vár a lány a jegyekkel.

Odaérkezéskor az állomásvezető ezzel fogad (O): „Nem kaptam jegyet. Mit csináljunk?”

Az állomás célja (C): Talpraesettség, tájékozottság.

Pontozás szempontjai (P): Programok, lehetőségek száma, értéke, ötletesség.

2.

E: Gondolj egy hibára, amit nem tudnál hosszú távon elviselni! A lánynak, akivel jársz, éppen ez a hibája. Menj, segíts neki kinevelni magából!

O: —

C: Feddés helyes módja.

P: Mennyire fontos hibát talál ki?

Meggyőződen érvel-e?

Elkeserítően bírál, vagy kedvet csinál a megjavuláshoz? (Érzelmi támogatás)

3.

E: Mondj szerelmes verseket!

O: —

C: Kulturáltság, szép beszéd, érzelmi gazdagság.

P: Költők, verscímek száma.

Idézetek száma, tartalmi értéke.

Előadókészség.

4.

E: Kettesben kirándultok. Nagy eső elől fogalmatlan út buszmezgállójába húzódtok. Miről fogsz órákig tartalmasan beszélgetni?

O: —

C: Kapcsolatkészség.

P: Mennyi és milyen témát sorol.

Csend, az eső hallgatása is szerepeljen.

Játékok egyszerű eszközökkel (fűszál, kavics) vagy anélkül.

Kérdések, ne csak ő akarjon beszélni, érdeklődő legyen.

5.

E: Most mész a kislányért, s együtt indultok közösségi találkozóra.

O: „Nem mehetek találkozóra, mert tanulnom kell!”

C: Az értékrend-egyeztetés fontosságának kiemelése.

P: Szilárd-e a találkozó elsődlegességében? Meggyőződen érvel-e?

Megérti-e a helyzetet, próbál-e a gondon is segíteni?

6.

E: Egyedül kirándulsz és egy szép kislányt találsz. Ismerkedj meg vele.

O: Visszautasít minden tolakodásnak, szemtelenségnek tűnő kísérletet.

C: Tapintatos határozottság.

P: Udvarias? Kitartó? Hódító — jó értelemben?

7.

E: A menyasszonyod jobban kötődik a szüleihez, mint hozzád. Beszélj vele.

O: —

C: Határozott elhatározás.

P: Meggyőződen érvel-e a határozott elhatározás mellett?

Érzelmileg pozitívan beszél-e a szülőkről, hangsúlyozza-e a felnőtt, baráti (de a házastársinál sokkal kevésbé intenzív) kapcsolatot velük és a segítőkészséget irántuk?

8.

E: Hogyan szoktál gyerekekre vigyázni?

O: Mennyi gyerekvigyázás volt eddig az életben?

Hogyan oldanád meg ... (az állomásvezető találjon ki gyerekvigyázás ill. -nevelés közben fölmerülő problémákat) ?

C: Ez a segítség jó felkészülés a házasságra.

P: Mennyiség? Problémamegoldás?

Van koncepciója a gyerekekrevelésről?

9.

E: A kislány valami drága dolgot (te találd ki, hogy miről legyen szó) akar venni, elég fölöslegesen. Beszélj neki az anyagiak helyes használatáról!

O: —

C: Anyagiak a fő vitapont.

P: Milyen szintű dolgot talál ki „fölöslegesként”? Csak a luxuscikk fölösleges neki? Vagy a kerékpár is?

Simonyi Gyula

Szerelemlről — fiataloknak, házásoknak, szülőknek

„Isten saját képmására teremtette az embert férfivá és nővé.” (Ter 1,27)

Az egy kötetben foglalt három kis könyv címe: Szerelemlről fiataloknak; A nemiség kiteljesedése a házasságban; A szexuális nevelés. „Szolgálja e három frás Isten teremtéskori célját: hogy a férfi és nő életre szóló szerelme, szeretetközössége legyen az ember istenképiségének legszebb megvalósulása a Földön. Hiszen Ő maga is Szeretközösség.” (Idézet az előszóból)

A kötet ára 110,—Ft.

Megrendelhető: ÉV, 8003 Szfvár, Pf. 7.

Meggyőzően érvel a szegénység mellett? Szerepel mindhárom fő motiváció (irgalom, Mammont megvetés, a Földet nem kiszípolozás)?

Van koncepciója a pénzgazdálkodásról?

10.

E: Három napja ismerkedtetek meg, de a kislány már csókolózni akar.

O: „Ne legyél már ilyen ósdi!” (Természetesen csak szóban. Eljárászi nem kell!)

C: A fiúk ne addig menjenek el, ameddig a lány engedi, hanem járjanak a maguk feje szerint a helyes úton.

P: Meggyőzően, sőt helyes vágyakat ébresztően indokolja tartózkodását a fiú? Szerepelnek-e az alábbi érvek:

—Életre szóló döntést nem szabad kábulatban hozni, csak józanul.

—A szexualitás az élet minden más területével való összhangban tud ontológiai, misztikus szeretetegységgé fejlődni.

—„Ápolsz majd, s nem csalsz meg, ha sokáig beteg leszek? A választ nem lehet szóval, csak hónapok ismerettségével megadni.”

—„Nosza, házasodjunk össze.” (A másik ellenérvei egyben a szexualitásban való sietés ellenérvei is.)

11.

E: —

O: „A ma reggeli játék nagyon eldurvult. A férfiaság, erő és az agresszivitás határa hol van szerinted?”

C: Az agresszivitásnak semmi helye a családi életben. Az erélyre viszont szükség van.

P: Jól le tudja-e írni (példákkal is) a durvaság és erély különbségét? Eléggé irtózik-e az agresszivitástól?

12.

E: A jegyesség utolsó hónapjaiban hogyan fogtok felkészülni a házasságra?

O: —

C: Tervszerű, alapos jegyesoktatás.

P: Van-e koncepciója a jegyeskor szerepéről? Elemi részek szerepelnek-e:

—Könyvek olvasása és megbeszélése kettesben. Tud-e jó könyveket sorolni erről?

—Jegyesoktatásra járni általuk választott, szépen élő házaspárhoz, az olvasmányok kapcsán maradt kérdések fölvetése.

—Az eskető pap oktatása.

13.

E: Összevesztetek. (Te találd ki, hogy min!) Most menj el kibékülni, anélkül, hogy az igazadat föladnád.

O: —

C: Az igazságot csak úgy lehet kimunkálni, hogy szeretetben érvelve egyetértésre jutunk. A békülésben a szeretet dialógusát állítjuk helyre, nem az igazunkat adjuk föl. A békülés után tudjuk folytatni az egyetértés kimunkálását.

P: Látja, kifejezi-e ezt a világos különbséget? A szeretetkapcsolatot állítja-e helyre, vagy a vitatott témáról beszél?

14.

E: Megszületett benned a döntés, hogy szakítasz. (Te találd ki, hogy mi a döntés oka!) Menj az utolsó találkára.

O: —

C: Gyengédség, minél kisebb fájdalom. De határozottság, világos beszéd, ne hagyja bi-

zonytalanságban a másikat. Mindkettőjük érdekében szülessen a döntés.

P: Fontos indokot vagy felületes ürügyet mond a szakítás okaként? Csak önmagáról beszél, vagy mindkettőjük érdekéről?

Határozott? Nem hagy fájdalmas, reménykedő időszakot utána?

Gyengéd, nem rombolja társa önbizalmát, tiszteli érzéseit?

15.

E: A kislány komolyan aggódik amiatt a kikerülhetetlen látszó törvényszerűség miatt, hogy a fiatal lányok két-három évtized múlva is szépek lesznek és ő meg öreg és csúnya lesz addigra és akkor már nem fogod szeretni. Meg tudod nyugtatni?

O: —

C: A házasság növekvő értékeinek fölfedezése, hangsúlyozása.

P: Elvi megoldás? Meggyőző előadás?

16.

E: Diszkóba indultok, de meglepve látod, hogy kissé kihívóan öltözött. Mi a véleményed a csinoságról?

O: —

C: A kellemes megjelenés mindenkinek ajándék (ezt sajnálni féltékenység), a nemi vonzerő csak a házastársnak.

P: Helyes elvek? Meggyőző érvelés?

17.

E: A kislány a tábor legkeresettebb lelkigon-

dozója. Minden éjjel mással megy órségbe beszélgetni, fiúkkal is, és nappal is sokszor lefoglalják mások a gondjaikkal. Érted meg vele, hogy ne ennyire egyoldalúan ossza be az idejét, rád is gondoljon néha!

O: —

C: Ne akadályozzuk egymást a szolgálatban. A férfi is adjon háttérrel, támogatást a nő lelki-szellemi szolgálatához. S ami fáj a férfinak, ha a nő túl kevés időt szán rá, az figyelmeztesse őt is — mert a férfi hajlamosabb a túlzott kifelé fordulásra —, hogy őrizze meg az időbeosztásban is a harmóniát.

P: „Én ilyen lánnyal nem is járnék” — férfiprivilegiumok elve: nulla pont.

Le akarja állítani? Vagy örül a szolgálatnak? A kapcsolat erősségének feltétele, vagy feltékenység?

Konstruktív megoldások?

18.

E: —

O: „Dohányzol, noha tudod, hogy káros, csak nincs akaraterőd leszokni. Mi fog megóvni attól, hogy később igyál is, vagy elkártyázd a megélhetésünket stb.?”

C: A férfi a biztonság, erő, szilárdság legyen a családban. Ne legyen akaratgyenge. Számítani lehessen rá.

P: Védi a gyengeséget, a fiatalkori megszakást? Avagy a helyes elv: a dohányzásra rászokni, ill. pár évi dohányzásról nem leszokni halálos bűn. Általában, amit jónak látunk, azt tegyük, vegyük komolyan.

Szerelmes hangulatban

Ifjúsági zsinat a házasságról

A Bokor katolikus bázisközösség a szokásos évenkénti ifjúsági zsinatát az idén március 2-án Székesfehérváron, a Prohászka templomban tartotta. Mintegy kétszáz 15-25 éves fiatal vett részt, elsősorban közlekedési okok miatt túlnyomórészt Budapestről és az ország nyugati feléből. A kiscsoportos megbeszéléseket négy kiselőadás indította. Kőszegi Tamásné Melinda, pécsi ötgyermekes gyógytornász az önnevelésről és párválasztásról, Simonyi Gyula, székesfehérvári ötgyermekes informatikus a házasság előtti nemi élet kísértéséről, Dr. Szinyvai Attila, budapesti hatgyermekes szülész-nőgyógyász a családtervezésről, Lipien Mihály iharosi plébános a missziói hivatásról beszélt, amelyre Isten a házásokat is hívja. A találkozó előkészületi anyaga a Karácsonyi Ajándék Antológiasorozat 2. kötete volt.

A megbeszélésekről plenáris ülésen számoltak be a csoportok animátorai. Nagy hangsúlyt kapott a hagyományos keresztény házasságetika, mert ez a környező társadalomban sajnos inkább kivételnek számít. A közösségi fiataloknak nemcsak a maguk élete evangéliumi alakítására kell erősnek lenniük, de a kortársaik felé való tanúságtételre is. Néhány gondolat az elhangzottakból:

— első és egyetlen szexuális partner legyen a házastárs,

— a házasságra több energiával és gondossággal kell fölkészülni, mint az egyetemi felvételre (nem pedig fordítva, mint szokásos), így a fiatalon kötött házasság is lehet megalapozott és ezzel csökkenthető a nemi érés és a házasságkötés közti idő hossza,

— a nemi energiákat a házasság előtt az önépítés, a hősi mértékű szolgálat, a barátságok, a közösségi élet, valamint a mély érzelmi és lelki élet pozitív alkotással szublimálhatja,

— a párválasztásban a közös keresztény hivatás az egyik fő szempont,

— a megfogant élethez csak szeretettel szabad viszonyulni, az ölés tilalma egyaránt érvényes a háborúra és az anyaméhre,

— ismertebbé kell tenni a természetes családtervezési módszerek kultúráját, amelyet jól kiegészít (a biztonságot növeli és az önmegtartóztatási időszakokat áthidalhatja) a gumióvszer használata, amelynek nincsenek káros mellékhatásai,

— a szerelem nem szűnik meg, hanem növekszik a jó házasságban,

— ha a hivatalos egyházi vezetés ma még nem is fogadja el Istentől a házaspári hivatásokat, a házások ne engedjék ezt elsorvadni magukban, hanem éljék meg a közösségekben lehetséges sokféle szolgálatban, elsősorban közösségek teremtésében és táplálásában.

A találkozó záró szentmiséjét Tarnai Imre nagyorosi plébános mondta. Az énekek közt Cserta Gábor által újonnan megzenésített versek is szerepeltek, amelyeket kottamellékletünkben majd közölni fogunk.

BIBLIA

Az első négy elmélkedést Gergely G. András, a második négyet Turiák Ildikó készítette.

Március 17. — Nagyböjt 5. vasárnapja — Jn 12, 20-33 —

Paradox alaptörvény

A világban mindennek megvan a maga törvénye. A szervetlen lét síkján a kristályosodásnak, a szerves lét síkján egy sejt felépülésének és működésének... Megvanak a törvényei a zenének, a festészetnek, a költészetnek..., ahogyan a gazdasági életnek, a növénytermesztésnek és az állattenyésztésnek is. Ugyanígy megvanak a maga szigorú, kérlelhetetlen törvényei az emberi lét emberi módon való megélésének is. Az emberi élet emberhez méltó megélésének alaptörvényét a mai evangéliumi szakasz így fogalmazza meg: „Aki szereti életét, elveszíti azt, aki viszont gyűlöli életét e világon, megmenti azt az örök életre.” Ugyanez a színoptikusok megfogalmazásában így hangzik: „Aki meg akarja menteni életét, elveszíti”, és fordítva. Ez látszólag ellentmondás (paradoxon). És mégis! Az élet, a történelem igazolja e paradox alaptörvény

helytállóságát. — Lássunk néhány példát! Valaki meg akar gazdagodni; lehet, hogy sikerül; de a vagyon megszerzésének hajszájában, elvesztésének félelmében, nyereséges megőrzésének és megvédésének gondjaiban egyre jobban kimerül, arról nem is szólva, hogy úton-útfélen ellenségeket szerez... Valaki hatalomhoz akar jutni; lehet, hogy sikerül; de minél magasabbra jut, annál több félelemmel és rettegéssel lesz tele, s ha aztán ráadásul — mint lenni szokott — letaszítják onnan, annál nagyobb lesz a bukása... Valaki élvezni akarja az életet, „ki akarja élni magát” („Egyszer fiatal az ember!”); lehet, hogy sikerül; de a nagy zabálásoktól-ivászatoktól, a szexhabzsolástól, a divatos ruháktól és a mulatozásoktól egyszerűen megcsömrölik, és szánalmas emberi roncs lesz belőle...

Ám az evangéliumi paradox alaptörvény

Március 24. — Virágvasárnap — Mk 11, 1-10 —

Szimbolikus próféta tett

Az ünnepélyes jeruzsálemi bevonulással — melynek emlékünnepe a virágvasárnap — Jézus próféta jellegű szimbolikus cselekedetet hajt végre: jelképesen adja meg a választ a Messiás-kérdésre, amely élete utolsó napjaiban aztán szóban is központi kérdés lesz (Mk 12,1-12; 12,35-37; 14,61-64 és 15,2), aminthogy voltaképpen egész nyilvános működésének is ez volt központi és kínzó kérdése környezete számára.

Ezzel a szimbolikus cselekedettel Jézus igent mond a „Te vagy-e a Messiás?” kérdésre, de ugyanezzel a cselekedettel fogalomtisztázást is visz végbe, és teljesen egyértelművé teszi, milyen értelemben tartja magát Messiásnak: a jelkép, a számaron vonulás félremagyarázhatatlanul közli (főként a zelótákkal, de ha úgy tetszik, Kaifással — Jn 11,47-50 — és Pilátussal is — Jn 18,36-37 —), hogy nem a közvátrakozás szerinti politikai messiáskirálynak tartja magát, hanem „vallási” messiásnak, nem harcot hirdet, hanem békét (vö. Zak 9,10), s ami őt magát illeti, nem uralkodni akar, hanem szolgálni (vö. Mk 10,45).

Ezt mindenkinek értenie kellett volna, hiszen Palesztinában közismert volt a számaron haladó frástudó képe, akit tanítványai kísérek (frástudó és nem lovon ülő hadvezér, tanítványai és nem katonái...). Ez a kép óhatatlanul, de legalábbis könnyedén fel-

idézte Zakariás jövendölését a Béke Királyáról, aki „igaz és szabadító, szegény (!) és számárháton ülő”, aki „kipusztítja a harci szekeket Efraimból és a harci lovakat Jeruzsálemből, és békességet hirdet a pogányoknak...” (Zak 9,9-10). Világos beszéd! Márk ennek megfelelően írja le a jelenetet, Máté és János pedig kifejezetten idézi is Zakariást.

Hiába! Hiába a számárhát, és hiába az emlékezés Zakariás szavaira, nem értik; nem értik és félremagyarázzák a Jézus által föltehetőleg egyértelműnek vélt jelképet — még azok is, akik lelkesednek érte, és nagy hozsánázásban, Dávid országának emlegetésében kezdenek, amivel kifejezik, hogy politikai messiási reményeket fűznek Jézushoz.

Úgy tűnik, Jézusnak számolnia kellett volna ezzel a félreértéssel és félremagyarázással. Talán számolt is. Annál inkább vetődik fel a kérdés: Miért ment bele mégis ebbe a diadalmenetbe, akár kezdeményezőjeként, akár csak elfogadjaként? Ha hihetetlen keménységgel vetette el a nem-szenvedő-messiásról alkotott felfogást (Mk 8,33), és ha elmenekült a királyi tévés elől (Jn 6,15; Mk 6,45), miért hagyta, hogy diadalmenetben hurcolják — éppen Sionba, és éppen húsvét küszöbén? (Sőt: miért ment föl egyáltalán Jeruzsálembé, hiszen sejtette-tudta, mi vár ott rá?!...) Mi lehetett a célja?

Valószínűleg egyetlen, teológiai helyes és

nemcsak az egyénekre, hanem a kisebb-nagyobb emberi közösségekre is érvényes, az emberiség egészéig terjedően. Az egykéz-kettőkéz népeknek néhány nemzedék múltán legalábbis súlyos elöregedéssel és egyfajta degenerációval kell számolniuk, a gazdaság fejlettebb szintjein gazdasági és társadalmi feszültségekkel, s még hosszabb távon a nép kihalása sem kizárt... Arra az emberiségre, amely az „Éljünk jól, ne törődjünk semmivel, termeljünk egyre többet-jobbát!” jelszó igézetében „meg akarja menteni az életét”, ökológiai katasztrófa vár...

Nincs kibúvó! Minél jobban hajszoljuk a gyönyört vagy a „boldogságot” — annál inkább kicsúszik a kezünk közül!

Fordítva ugyanígy igaz: a szerénység, a lemondás, a kevéssel megelégedés, az uralkodni nem akarás — a másokat segítség, a másokat szolgálás teszi széppé, örömtelivé, emberivé az életet. Egyszóval, ha úgy tesszük, az áldozatvállalás. A búzaszem földbe hullása és elrothadása, „megsemmisülése” — amely azonban sokszoros termést eredményez.

Aki meg akarja menteni életét — belebukik, aki föláldozza életét másokért — megtalálja önmagát! Ez a paradox alaptörvény éppoly érvényes, mint a szabadesés törvénye. Mindkettőt lehet figyelmen kívül hagyni, de nem érdemes. Tragédiához vezet. Amint megtartásuk az életre, sőt: az Életre vezet.

Jézus számárháton bevonul Jeruzsálembé. Bertram mester nyomán. 14. sz. vége

Osztrák katolikus fiatalok, papjuk vezetésével, a pápa 1988-as útja kapcsán a vatikáni nagykövetséget Bécsben egy számmal ajándékozták meg, mert Jézus követőjéhez méltatlannak tartották a pápai út költségeit.

A pápai utak jellege ettől a gesztustól nemigen változott, mégis érdemes ezt a hírt fölleveníteni, mert számunkra, kisemberek számára is fölvet egy lelkiismeretvizsgáló kérdést:

Te szolgálás-e útjaidal annyit Jézus-hoz képest, amennyit Hozzá viszonyítva közlekedésre költesz?

ugyanakkor lélektanilag is lehetséges válasz van erre: Az volt a célja, hogy döntő áttörést hajtson végre az ország központjában, azaz: „végső szóval” megtérésre hívja „Jeruzsálemet”. Analógiájára annak, ahogyan egy hadvezér döntő csatába indul: Tudja, hogy ez lesz az utolsó ütközet, tudja, hogy számára is a halált jelentheti — de mégsem azért indul harcba, hogy meghaljon, hanem egyértelműen azért, hogy győzzön! Így Jézusnak is az lehetett a célja, hogy döntő győzelmet arasson, azaz elfogadtassa magát Isten hiteles messiásának, s ezzel elérje népének, közelebről a vezetőknél a megtérését. Ez magyarázhatja egyébként utolsó napjainak végsőig provokatív megnyilatkozásait is, mindenekelőtt a gonosz szőlőmunkásokról mondott példabeszédét (Mk 12,1-12) is.

Ha ez volt a célja, célját nem érte el. Tette mégsem volt hiábavaló: minden időknél szóló iránymutatássá vált...

Március 31. — Húsvét — Jn 20,1-9 — Politikai gyilkosság után

feltámadás

Húsvét vasárnapján sokszorosan több ember megy el templomba, mint nagypénteken. Többek között ez is mutatja, mennyire hozzászoktunk ahhoz, hogy a húsvétot a nagypéntektől „függetlenül”, attól elszakítva ünnepeljük. Pedig aki nem élte át mélyen a nagypénteket, annak igazi húsvétja sem lehet.

Hasonlóképpen hozzászoktunk ahhoz is, hogy a húsvét ünneplését „vallási eseménynek” tekintjük, azaz olyasminnek, aminek nincs köze a hétköznapi élethez, és nem is volt eredetileg sem. Pedig az eredeti, az első (mármint keresztény szempontból első) húsvét — éppen a nagypénteken keresztül! — nagyon is beleágyazódott a korabeli valóságba.

A nagypéntekről és a húsvétról alkotott hagyományos elképzelés persze ugyancsak

kedvez a „vallásos felfogásnak”. Eszerint Isten eleve azért küldte el a Fiát, hogy az meghaljon az emberiség üdvössége érdekében, s aztán a feltámadásban megdicsőítse őt. Csak hogy nem így volt (vö. Mt 21,37)! Jézus (élete, tanítása, gyógyításai, célkitűzései) nagyon is valós emberi érdekeket keresztezett — ezért kellett meghalnia.

Keresztezte a nép érdekeit. Mert a nép egyfelől a csodadoktort és a gazdasági csodadávót kereste benne, másfelől a politikai messiást, aki majd helyreállítja a nemzeti függetlenséget. Jézus viszont mindkét igény elől kitért, sőt elmenekült (vö. Mk 1,38 és Jn 6,15).

Keresztezte a farizeusok és törvénytudók érdekeit. „Felbontja Mózes törvényét” — ez volt a visszatérő vádjuk Jézus ellen. Valójában saját tekintélyüket, meg előnyös hatalmi és anyagi helyzetüket féltették attól, aki „úgy tanított, mint akinek hatalma van” (Mt 7,29), és nem úgy, mint ők.

Keresztezte a főpapok, s köztük is első sorban annak az évnek „ügyvezető főpapja”, Kaifás érdekeit. Főpaptársaival együtt (a farizeusokhoz hasonlóan) ő is jól láthatta, hogy „az egész világ Jézus után fut” (Jn 12,19), s „ha ezt tovább törjük, mindnyájan hinni fognak benne, aztán jönnek a rómaiak, és elpusztítják a szentélyt és a népet” (Jn 11,48). Valójában saját uralkodói pozíciójukat féltették, s ezért jutottak arra, hogy „jobb, hogy egy ember haljon meg” (Jn 11,50), persze nem a népért, mint ideológusok hirdette, hanem az ő hatalmuk megmentése érdekében.

Keresztezte a helyi uralkodó, Heródes Antipász és a megszálló római hatalmat képviselő helytartó, Pontius Pilátus érdekeit. Jézus Dávid-utód, s ezzel messiás-jelölt hírében állott, akit a végén trónköveteléssel vádoltak (vö. Mk 15,2), az ilyesmi pedig népfölkelés veszélyét hordozta magában. Viszont Heródes is, Pilátus is „nyugalmat” akart; egy lázadás — így vagy úgy — mindkettőjük bukását jelenthette volna. S hiába ismerték el ártatlanságát, célszerűnek látszott számukra a veszélyforrást kiküszöbölni.

Jézus tehát az egész körülötte lévő társadalom érdekeit sértette, mindenkiét (már azazal is, hogy mindenkitől megtérést kívánt...); tehát mindenki szembefordult vele, ezért meg kellett halnia. Mondhatnánk úgy is: ezért kellett meghalnia. (Ami természetesen egyáltalán nem jelenti azt, hogy mindenki egyformán lett volna felelős a halálában...).

De egyvalaki — Isten mellette állt, és ez döntőnek bizonyult. Mert Isten feltámasztotta őt, és ezzel igazolta is őt: hogy helyes volt, amit tanított, helyes volt, ahogyan élt, és helyes volt, hogy Istenhez és a meggyőződéséhez való hűségéért vállalta a vértanúhalált is.

Am ez az igazolás nem szűkíthető csupán Jézus személyére. Hanem azt is mutatja, hogy Jézus tanítása, élete, halála és feltámadása örök érvényű példa.

Kisebb hibaigazítás

Ki kisebb, kinél?

Az „Érted vagyok” január 20-i evangéliummagyarázata a Mt 11,10-12 általánosan elterjedt téves fordítását próbálja értelmezni. A téves fordításban Jézus két kijelentése egymással ellentétesnek tűnik: egyrészt nincs nagyobb ember Keresztelő Jánosnál, másrészt Isten Országában a legkisebb is nagyobb nála. Ebből logikailag az következne, hogy senki ember, még a legnagyobb, a Keresztelő sem kerül Isten országába, ott csak valamiféle más, az embereknél eleve nagyobb lények vannak. Ezt az ellentétet azzal — a magyarázat által is hozott — téves teológiai okoskodással szokás megpróbálni feloldani, hogy Keresztelő Jánossal lezárul az Ószövetség, Jézussal pedig kezdetét veszi az Új. Ezt az elterjedt tévedést ugyanazon szám 26. oldalán szépen helyre teszi az „Új? Örök?” c. cikk. Lehetetlen, hogy a Keresztelő a történelem valamennyi keresztényénél kisebb legyen csak azért, mert Jézusnál korábban született.

Valójában nincs szükség erre a téves teológiai okoskodásra, mert nincs ellentmondás: a fordítás hibás. A görög eredetiben középfok van és nincs vessző: „aki kisebb az Isten országában nagyobb nála”. A Vulgata nevű latin fordítás vesszőt tesz, de nem értelemszerűen a 'kisebb' szó után, hanem az 'országában' után. Innen már csak egy lépés a teljes félreértés. Hebraizmusként kezelve a gördülékenységi érdekében a középfokot felsőfokkal helyettesítették, így lett a 'kisebb'-ből 'legkisebb'. A fordítókat annyira meghatározta a két szövegség elmélete, hogy nem vették észre, hogy Jézus teljesen másról beszél.

A Mt 11,10-12 értelmét a Lk 9,48-ból sejtethetjük meg: „Aki kisebb közöttetek, az nagy”. Itt használható a hebraizmus felol-

dása: a legkisebb közületek a nagy. Ennek fényében:

a Mt 11,11b helyes fordítása:

De aki kisebb, a mennyek országában nagyobb nála.

A Szövetséghez csak a kicsik hűek, akik nem féltik nagyságukat a világtól. Az Isten országa tért hódít a földön a bátor kicsinyekben, a hatalom és gazdagság nélküli hűségeseiben. Ők az Isten országa nagyjai. Ezeket a világ nem szívleli, nem teszi naggyá, sőt inkább beletapossa a földbe. Legföljebb haláluk után emel nekik síremléket, avatja szentté őket (vö. Lk 11,47).

János volt Jézus szerint az Isten országa szempontjából addig a legnagyobb. Azért, mert kicsi maradt a világ szempontjából: beérte sáskával és teveszór ruhával, de nem érte be kevesebbel, mint hogy mindenkinek megtérést hirdetett Júdeában (Mk 1,4-7). Meg is kapta 'jutalmát' a világtól: még egy fejjel kisebbé tették.

De őt is felül lehet múlni. Tessék próbálkoznunk! A személyi kultusz idején gyorsabban elérhette a tanúságtevőket a Keresztelő sorsa. De több bátorság és hűség tanúsításával akár egy keresztény kurzus idején is megkísérelhetjük, hogy megközelítsük vagy akár túl is szárnyaljuk János világi kicsiségét s Isten országabeli nagyságát. De vigyázzunk, ne tekintjük magunkat eleve nagyobbaknak nála, még mielőtt bármit változtattunk volna lapulásonkon vagy karrierizmusunkon. Vagy legalább ennek teológiai megideológizálásánál ne hivatkozzunk — holmi fordítási hibákba kapaszkodva — Jézusra. **K. T.**

Április 7. — Húsvét 2. vasárnapja — Jn 20, 19-29 — Békesség?

A húsvéti és húsvét utáni evangéliumi szakaszokban vissza-visszatér a jézusi köszön-tés: „Békesség nektek!” Hajlamosak vagyunk ezt jámbor köszönésként fölfogni (mintha csak azt mondta volna: „Jó napot”), vagy legföljebb az apostoloknak szóló bátorításként, esetleg a lelki békére történő utalásként. Pedig a mai szakasz 20-23. verseinek belső összefüggése világosan mutatja: Az emberek közötti, a szó hétköznapi értelmében vett békéről (is) van szó, arról a békéről, amely a megbocsátás, a kiengesztelődés következtében jön létre. S a tanítványok, a keresztyének feladata, világmértű küldetése éppen az, hogy ennek a kiengesztelődés következtében megvalósuló békének a munkálói legyenek: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket!” És még ma sincs béke a világban. Nem csupán azért, mert dúl az Öböl-háború, és dúlnak más háborúk — újból és újból. Amiatt sincs, amiről a német exkancellár, W. Brandt így ír: „Ahol tömeges éhínség uralkodik, ott nem beszélhetünk békéről. Erkölc-si szempontból nincs semmi különbség

aközött, hogy embereket háborúban ölnek meg, vagy éhhalálra kárhoztatják őket.” Pedig lenne pénz bőven az éhezés megszüntetésére. Ötvenmilliárd dollárból meg lehetne szüntetni a nyomort az egész Földön. Ugyanakkor a világ évi katonai kiadása (az alábbi adatok mind 1988-ból valók) ezer milliárd dollár! Durva átszámítással százezer milliárd forint. A világ nyolc óránként költ annyit fegyverekre, amennyi az Afrikának juttatott segélyek egész évi összege. Fél napi katonai kiadásunkból mindenütt föl lehetne számolni a maláriát. Egy darab harckocsi árából százezer tonna rizs raktározását lehetne megoldani, így nem menne veszendőbe évente legalább négyezer tonna, ami nyolcmillió ember napi adagjával egyenlő. Egy darab harci repülő árából negyvenezer falusi gyógyszerárát lehetne létesíteni. Egy darab atomtengeralattjáró ára 23 fejlődő ország százhatvan milliárd iskolagyerekének oktatását fedezné. De nemcsak az éhezés háborúja dühöng, hanem például a világ sok országának eladósodásában megnyilvánuló háború, vagy

az üldözések, a kínzások, a terrorizmus háborúja is (ezeknek csak Közép-Amerikában és csak 1978 óta 150-200 ezer ember esett áldozatul; ebben a században már több mint kétszázötven millió ember menekült el a hazájából). — Ma már azt sem kell hangsúlyozni, hogy nyakunkon az ökológiai katasztrófa lehetősége. Ilyen adatok hallatán persze mindenki sajnálkozik — és hangsúlyozza, hogy ő nem tehet róla. Ami nem igaz, de így kényelmes: áthárítani a felelősséget és nem csinálni semmit. Akik Jézus követőinek nevezik magukat, azok nem állhatnak be ebbe a sorba, vagy ha valami miatt mégis beálltak, nem maradhatnak tovább ott. Ha az évszázadok során teljesítettük volna küldetésünket, sem az európai, sem a világtörténelem nem lett volna olyan véres, hogy visszatekintve és ma is széttekintve egyetlen hatalmas vérfolynak láthatjuk. A megtéréshez sosincs késő. Jézus szava ma is hangzik: Békesség nektek! Küldelek titeket!...

Április 14. — Húsvét 3. vasárnapja — Lk 24, 25-48 — Ti vagytok erre a tanúk

A tanítványok úgy gondolták: Jézus a Messias. Ő az, aki helyre fogja állítani Izrael országát. Ő fogja megteremteni a messiási birodalmat. Koncepciójukba nem fért bele az, ami nagypénteken történt. Nem tudtak mit kezdeni azzal a Jézussal, akitől azt várták, hogy a dicsőséges Királyság fennsleges uralkodója lesz s helyette megcsúfolt, gonosztevőként kivégzett embernek kellett látniuk. Minden reményük rombadólt, hitük összeomlott. Romokból építeni újra hitet és reményt nem könnyű feladat. Azután sem, hogy egyre több jel sejtette, tapasztalat bizonyította: a kereszthalál nem volt, nem is lehetett az utolsó szó Mesterünk sorsában. A sírhoz kenettel siető asszonyoknak angyal adta hírről: Jézus él. Az emmauszi úton vándorló tanítványokhoz maga Jézus szegődött társul

és magyarázta súlyos tévedésüket. Ahhoz a messiási birodalomhoz, amelyre a tanítványok vártak neki nincsen köze. Az Ő Országának elérése, megvalósulása nem áll ellentétben azzal, ami vele történt. Ellenkezőleg, az írásk is megjövendölték. Ugyanezt újra kellett magyarázni a Jeruzsálemben együtt kesergő, az innen is — onnan is érkező jó hírt hinni nem akaró apostoloknak. Tapogassatok meg, adjatok ennem — mondta. És értsétek meg: Krisztusnak szenvednie kellett, de a harmadik napon fel kellett támadnia a halálból. Szervednie kellett, mert az erőszak, a hatalom és a verés világával került összeütközésbe a maga kivétel nem ismerő szeretetével. És fel kellett támadnia, mert a szeretet el nem pusztítható. A szeretetét, Jézusé, az Ő Országáé a végső győzelem. Ez hirdetendő

minden nép között, kezdve Jeruzsálemben. Erről hivatottak tanúskodni a tévedésekből kigyógyult, új reményre kapott, hitükben megerősödött tanítványok. A tegnapiak csakúgy, mint a maiak. Mi is tanúskodni vagyunk hivatottak. Vajon nem vagyunk-e mi is tévedésben, amelyből előbb ki kell gyógyulnunk, hogy tanúskodhassunk? Miféle téves hitet, reményt őrizgetünk Jézussal s az Isten Országával kapcsolatban magunkban? Nem számítunk-e evilági hatalomra? Nem elég elhinni, tanúsítani, hogy Jézus él. Arról kell tanúskodnunk mély meggyőződéssel, hogy a szeretet el-nem-múló Élet. Lebírhatalatlan és szeretet: tehát él. Vállaljuk-e a tanúaszt Jézus, vállaljuk-e a szeretet mellett?

Április 21. — Húsvét 4. vasárnapja — Jn 10, 11-18 — Én vagyok a jó Pásztor

A keleti ember szereti a képes beszédet. Jézus is gyakran élt vele. Ebben az evangéliumi szakaszban is egy, a pásztor Ábrahám le-származottai által különösen jól ismert, kedvelt és értett képet használ kilétének, szerepének megvilágítására. Én vagyok a jó Pásztor — mondja. Mondhatná akár azt is: én vagyok az Úr, a megígért Messias. Izrael népe ugyanis Istent hol atyjának, hol vőlegényének, máskor pedig jó pásztorának gondolta. Olyan pásztor-nak, amelyennek Jézus önmagát rajzolja. Olyannak, aki ismeri juhait és azok is ismerik őt. Gondja van rájuk. Nem csupán ímmel-ámmal, fizetésért törődik velük, ahogy a béresek szoktak. A vesztélyben is mellettük áll. Sőt éppen ekkor mutatkozik meg leginkább szeretete, hűsége, törődése. S ha idáig a Jézus által mondottak meg-egyeznek és támaszkodnak is arra, ami ele-

venen élt Izrael népének gondolkodásában ezen a ponton döntően meghaladja azt. Nagy-on fontos, mondhatni kulcsszó Jézus terminológiájában az adás, amelynek neto-vábjá az élet odaadása. Jézus a maga igazi és jó pásztor voltának bizonyítékául arra hivatkozik, hogy az életét is kész feláldozni értük. A hatalma abban áll, hogy odaadja az életét. Az emberi elme számára a hatalom sok mindent jelent. Legin-kább a mások élete-halála feletti rendelkezést. A legtrikábban értelmezzük a magunk élete-halála, a magunk feláldozása feletti rendelkezésként. S még ennél is kevésbé értelmezte Izrael népe, s értelmezzük mi is Isten hatalmát az adás netovábbjaként: az élet feláldozására való készségeként. Márpedig Jézus meggyőződése szerint ez az egyetlen valóságos Istenhez és emberhez

méltó hatalom. Az amelyek következményeként ténylegesen rendelkezni lehet a lét-tel, amelynek következtében a halál legyőz-hető. A feláldozott élet visszavehető. S ez az egyedüli lehetőség arra, hogy az emberiség egy akolba terelhető legyen. Nem csupán egy nép, nemcsak Izrael népe, vagy bármely más nép, hanem akár az összes ember. Mindenki, akit elbűvöl a jó pásztor soha eddig sem hallott hatalma. Mindenki, aki hallgat rá s maga is él az adás, akár az élet odaadás hatalmával. Mit gondolunk mi a hatalomról? Felismerjük-e az életét odaadni és visszavenni képes hatalommal rendelkező Jézusban a jó Pásztort? Hallgatok-e szavára azáltal, hogy magam is gyakorolom az adás hatal-mát? Tapasztaltam-e már az adás erejét, hatalmát?

Április 28. — Húsvét 5. vasárnapja — Jn 15, 1-8 — Az lesz Atyám dicsősége, ha sok gyümölcsöt teremtek

A evangélium ismét egy igen szemléletes képet állít elénk. Jézus a szőlőtő, mi pedig a szőlővesszők, az Atya pedig a szőlősgazda. A szőlővessző életereje a tőből származik. A tőről lemetszve elszárad, tűzre való szemétté lesz. A tővön maradvá levelet hajt, gyümölcsöt terem. Ugyanígy az isteni élet nedvei csak akkor keringenek éltetve és gyümölcsöt érlelve bennünk, ha mi is olyan szoros kapcsolatban állunk Jézussal, miként a szőlővessző a szőlőtővel. Ennek az egymásban levésnek értelme és bizonyítéka a gyümölcsözés. Az Atya, a számára oly fontos gyümölcsstermés érdekében, miként a jó szőlősgazda megtisztítja a vesszőket. A vesszők, azaz a mi megtisztításunkra Jézus tanítása a legalkalmasabb. Az értő befogadott, meggyőződésünkké érlelt jézusi igék átalakítják gondolkodásunkat és életünket.

Indítanak és képesség tesznek arra, hogy a szeretet gazdag gyümölcsseit teremjük. A gyümölcsöt nem termő vessző úgy tetszik csupán, hogy él. Akkor is, ha még rajta van a tőkén. S mivel a gyümölcsöt hozó vesszők elől szíjva el az éltető nedvet, a szőlő ura lemetszi a terméketlen vesszőket csakúgy, mint az elszáradtakat.

A Jézusban megmaradó, a Jézussal egységben lévő ember viszont él és terem. Sok gyümölcsöt terem az Atya dicsőségére.

Elképzeltetetlen, feloldhatatlan ellentmondás, a gyümölcsöt nem hozó Jézus tanítvány, az észre nem vehető keresztény. Ugyanígy megkülönböztethető a valóban Jézusban lévő és Jézust magában hordó ember attól, aki nem él Jézusban és Jézus sem él benne, mint az elszáradt és gyümölcsstelen vessző a termőtől. Akkor is, ha az utóbbi is ajkán hordja az Isten,

Jézus nevét. A meddsége az élő cáfolat. Jézusban vagyok-e és bennem van-e Jézus? Befogadtam-e tanítását? A tanítványa vagyok-e valóban? A szavaimban csupán, vagy a tetteimben is? Miféle gyümölcsöket kell teremnie Jézus tanítványának? Az én életemben vannak-e felismerhető gyümölcsei Jézushoz tartozásomnak? Észrevehetők-e ezek környezetem számára is? Dicsőítik-e, dicsőítették-e már e gyümölcsökért az Atyát? Tisztában vagyok-e vele, hogy gyümölcsstermő erőm Jézusban gyökerezik, belőle forrászik? Tudom-e igazi belső meggyőződéssel, hogy nála nélkül semmit nem tehetek? Nem válok-e gőgössé, ha vannak gyümölcseim? S nem mondok-e le csüggedten a teremni akarásról, ha soká kell küzdenem, ha várakoznom kell a gyümölcsökre? Tisztítom-e magamat Jézus tanításával?

Május 5. — Húsvét 6. vasárnapja — Jn 15, 9-17 — Parancsolom nektek, hogy szeressétek egymást

Az Atya szeret. Szereti Jézust. Jézus az Atya szeretetében maradvá szereti övét. Nekünk pedig Jézus szeretetében kell maradnunk és szeretnünk kell egymást.

A nagy, életet eldöntő, életet megoldó igazságok pofonegyszerűek. Jézus azt mondta önmagáról, hogy az út, az igazság és az élet. Ő és tanítása az egyetlen életünket megoldó recept. Szavai ezért mindig rendkívül egyszerűek, az evidencia erejével hatóak. A fenti evangéliumi tanítás is ilyen. Nem kell bonyolult praktikákhoz folyamodni ahhoz, hogy rendben legyen az életünk, csak szeretnünk és Jézus szeretetében maradnunk szükséges.

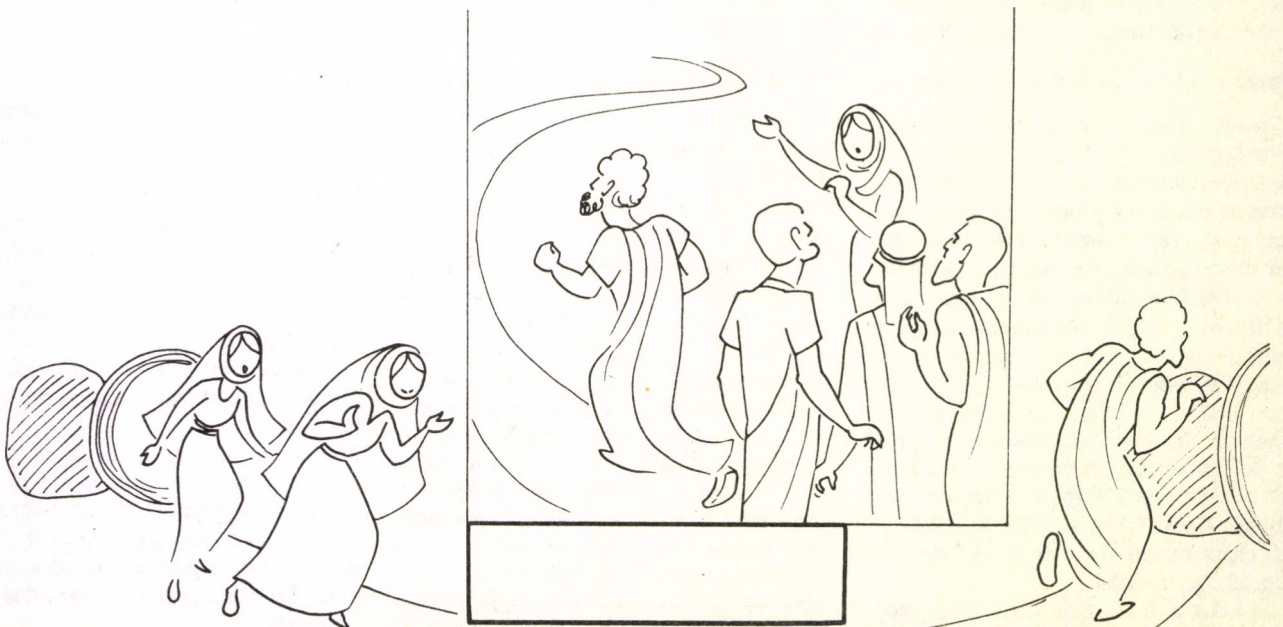
A hogyanra is egyszerű a válasz. Jézus által marad az Atya szeretetében, hogy megtartja parancsait. Nekünk hasonlóképpen Jézus parancsait kell megtartanunk, hogy szeretetében maradhassunk. Jézus parancsolatainak foglalata, hogy szeressük egy-

mást. Úgy, ahogyan erre tanított és amiként élete példájával bemutatta azt. Úgy kell szeretnünk egymást, ahogy Ő szeretett minket. A szó világos, a mérce igen magas. A legnagyobb szeretetre vagyunk meghíva. „Senki-ben nincs nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért.” Jézus képes volt erre a legnagyobb szeretetre. Barátaiért. Azaz azért, hogy barátaiavá tegyen bennünket. Akkor leszünk, akkor vagyunk Jézus barátai, ha azt tesszük, amit Jézus parancsol nekünk. Azaz, ha szeretünk.

Mégpedig nem szolgálai módon, belátás, belső meggyőződés nélkül kívánja tőlünk a parancstartást. Mindazt tudtul adta nekünk, amit az Atyától hallott. Úgy, ahogy azt az ember barátaiavá teszi. Abban a reményben, hogy azzal egész lelkünkkel azonosulni fogunk és így parancsai belülről irányítják életünket a szeretetre. Mert erre, szeretni választott ki, hívott meg bennünket. S azt ígéri,

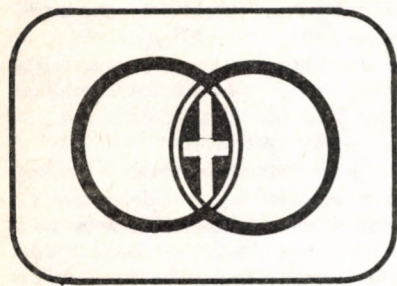
hogy a szeretet által birtokosai lehetünk az Ő örömeinek, az öröm teljességének.

Szeretem-e az egyszerű, kézenfekvő igazságokat? Felismerem-e Jézus tanításának egyszerűségében az igazságot? Ismerem-e, meg akarom-e ismerni Jézus parancsait? Barátja vagyok-e Jézusnak? Értem-e, azonosulok-e szándékaival? Valóságos megoldásnak tartom-e önmagam és embertársaim számára azt az egyszerű receptet, melyet Jézus tanított és élt elénk? Hiszem-e, hogy szeretni választott és rendelt engem és édesmindnyájunkat az Isten? Van-e bennem öröm? Örülök-e annak, hogy Jézus értő barátja, társa lehetek? Formálom-e, edzem-e magamat, hogy a szeretetnek általa élénk élt mércéjét átugorni készséges és képes legyek?

Melyik szentírási történetet ábrázolja az alábbi (kiszínezhető) kép?

Vita a papi hivatásról

A nő papsággal kapcsolatos, decemberi számunkban megjelent interjúhoz terjedelmes hozzászólást kaptunk egy olvasónktól, amit köszönettel közléstünk, mert valószínűleg nem kevesek véleményét fejezi ki. Szívesen adunk helyet vitának a címbeli kérdéssről. Elsősorban nem is a szüzességi fogadalmukat titokban megszegő papoktól szenvedő nők és gyermekek, ill. a rendesen megházasodott papok ügye kívánja ezt. Az Istentől adott házaspár hivatást érző sok-sok fiatal érdekében kell ezt megtennünk, valamint a rengeteg pap nélküli közösség és egyházközösség érdekében, akiknek valóságos vezetőit a magasklérus nem hajlandó pappá szentelni. Az olvasói levél mellett egy családos munkatársunk hozzászólását közöljük.

Olvasói levél a nő papok interjúhoz

Előljáróban jólesően vettem tudomásul, hogy a lap ezzel az interjúval „nem botrányt keres ebben a témában, hanem ... stb.”. Magához az interjú tartalmához azonban lennének megjegyzéseim. Gondolom, nem érdektelen egy katolikus nő hozzászólása sem. Megpróbálok gondolataimat pontokba szedve, röviden és lehetőleg áttekinthetően előadni. Elnézést kérek, ha épp ezért levelem eléggé kategorikusnak hat. Tehát:

1) A cölibátusról, illetve a papi nőtlenség fakultatív tételéről véleményem szerint lehet vitatkozni az egyházi vezetéssel és megpróbálni meggyőzni akár magát II. János Pál pápánkat is. Aki azonban a cölibátust elfogadva pappá lett — az tartsa is be. Nem volt kényszer pappá lenni.

2) Véleményem szerint az interjú sok tekintetben az elkövetett ballépések utólagos megideologizálása.

3) Aki nem tartotta be, amit vállalt, annak nyilván a lelki életével volt valami baj, végül elkövetett egy ballépést, de ezért ne az egyházi vezetést okolja, hanem csak saját magát. Ha a cölibátusban egy pap félelme, agglégény (mint olvastam az interjúban), az igen szomorú dolog. Azt jelenti, hogy valamiképpen nem Istenben kereste és találta meg élete egész értelmét, illetve az élet legnagyobb értékét.

4) A házasság szentség ugyan, de az egyházi rend is szentség. S ha az egyházi vezetés olyan papokat akar, akik életükkel is tanúsítják, hogy Isten a legnagyobb érték, annyira, hogy a mégoly drága társról és gyermekéről is lemondanak érte, akkor ezt én pozitívumként értékelem. Mindezek ellenére persze bizonyára lehet óhajítani, hogy a róm. kat. egyház kipróbált nő férfiakat is szenteljen pappá. De ezt nem lehet kikényszeríteni olyan módszerekkel, hogy egyesek, akik a cölibátust vállalva pappá szenteltették magukat, utólag önkényesen megnősülnek.

5) Azt a papot, aki a cölibátust vállalva lett pappá, majd a cölibátust nem tartotta meg — és nem tart miatta bünbánatot — azt én nem fogom gyóntatómnak (legfeljebb végső szükség esetén), de végképp nem fogom lelkivezetőmnek választani (hiába tömörül bármilyen Nő Papok Közösségébe ill. Szövetségébe). Viszont, aki őszintén megbánja a ballépést és szakít hibás életmódjával, azt méltónak tartom a hűvek további bizalmára. Mindnyájan vétkeshetünk, illetve léphetünk rosszul.

6) Az interjúban ugyan nem fordul elő utalás rá, de a háttérben ott lapul az az érv (és sokszor hallani is): nehéz betartani a cölibátust. Igen, de sok minden nehéz az életben és mégis meg kell tenni. Hogy mást ne mondjak, egy fiatal házasembernek is lehet elviselhetetlennek érzett teher a házasság. S vajon akkor váljon el? Isten kedvéért semmi nehézség vállalása nem lehet túl nagy ár. Istennek átadott életet élő embernek megvannak az eszközei ahhoz, hogy a vállalt cölibátust is betarthassa. És Isten senkitől sem tagadja meg kegyelmét, aki hittel kéri. (De ugye, ezt nem is nekem kellene itt kimondanom?)

7) Nagyon szeretném, hogy a püspökök többet törődjenek papjaik lelki életével és a világi papok is segítsék egymást, esetleg alkossanak valamiféle rugalmas papi kisközösségeket — lelkiéletük és lelkipásztori munkájuk segítésére, egymás támogatására. Úgy tudom, hogy mindezt a II. Vatikáni Zsinat is sürgeti.

8) A cölibátust be nem tartott papok esetleges megszületett gyermekeinek sorsáért az egyházi vezetés a hibás? Elsősorban nem az, aki meggondolatlanul életre hívta őket? Ez különös logika volna. A „magasklérus” lépten-nyomon szemet huny a papi félrelépések, a papi szeretők esetében? Ha ez így van, az szomorú dolog. Papi

A közösségek tényleges vezetőit kell pappá szentelni, és csak őket szabad

Az olvasói levél alaptétele: a cölibátus (a papi és szerzetesi szüzesség) elfogadása nem kényszer, a papok önként vállalják. Ez az alaptétel szerintem hibás. A papi hivatást érző fiatalok csak egy (valószínűleg kis) részének van hivatása a cölibátusra. Csak ők vállalják önként. A cölibátus önálló hivatásként való létezését igazolja, hogy a világegyházban több mint hetvenezer férfi szerzetestestvér van, aki nem szenteltette pappá magát, a szüzességet önálló értéként (nem a pappá levés érdekében) éli meg. A kb. négyszázezer pap között is bizonyára sokan vannak, akik akkor is megmaradnának celebsz életformájukban, ha nőülhetnének a papok. A cölibátus eszménye sokkal szebben ragyogna, ha csak ilyen emberek választanák.

Erre azt szokták mondani, hogy akinek Isten papi hivatást ad, annak megadja a cölibátus hivatását is. De a cölibátus kötelező volta elismerten csupán emberi szabály az egyházban. Miért kellene Istennek emberi szabályhoz, az egyház jelentős részének véleményét és szükségleteit semmibe vevő magasklérusi önkényhez alkalmazkodnia? A papi hivatást sokszor házassági hivatással együtt adja Isten. Ezt igazolja, hogy

- Jézus házas embert (Szt. Péter) tett egyháza első vezetőjévé,
- az ősegyház püspökei, papjai jórészt házas emberek voltak,
- ahol ma is házások a papok (a görög katolikusoknál), ott ugyanannyi hívó közül többször annyi papi hivatás támad,
- sok kispap házassági hivatás miatt lép ki a szemináriumból,
- nagyon sok római katolikus fiatal szeretne pap lenni, ha ezt házaspár hivatása megtagadása nélkül tehetné.

Ezeket a fiatalokat, akiknek házaspár hivatásuk van, a magasklérus Isten hívásával szembeszegülő emberi határozata kényszerű választás elé állítja. Istentől kapott hivatásuk egyik feléről mindenképpen le kell mondaniuk.

Élt egyszer két testvér. Apjuk elhagyta édesanyjukat és döntés elé állította a két gyermeket: vele mennek, vagy anyjukkal maradnak. Egyikük anyját választotta, másikuk apját, de mindketten szenvedtek a másik szülőjük hiányától. Felöltöttebb korukban mindketten úgy döntöttek, hogy felváltva töltenek egy-egy időszakot apjuknál és anyjuknál. Az apa azonban nem ment bele ebbe. A nála lakó gyermekét hűtlenséggel vádolta, s mivel az rendszeresen látogatta anyját, ezért végül kitagadta. A másiknak pedig azt mondta: ha egyszer már ellem döntöttem, többet nem akarok látni.

Az 'apa' az a magasklérus, amely kényszerhelyzet elé állítja a házaspár hivatást kapott fiatalokat: ha papok akartok lenni, le kell mondanotok házassági hivatásotokról. Kitagadja megnősülő papjait (akik először a papi félhivatásukat választották, de hivatásuk másik felét, a házasságot is megvalósítják), s nem hajlandó pappá szentelni a házaspár embereket (akik először a házaspár félhivatásukat választották, de hivatásuk másik felét, a papságot is szeretnék megvalósítani).

Még néhány megjegyzés az olvasói levél pontjaihoz:
ad 3. A megnősült papok lelki életével föltehetően akkor volt baj, amikor kispapként engedtek előljáróik nyomásának, hogy Istentől kapott hivatásuk két összetartozó feléből az egyiket (akár a házasságot, akár a papságot) megtagadják.

A pap akkor félelme, agglégény a cölibátusban, ha nem Istenben, azaz nem az Istentől kapott házaspár papi életformában kereste élete értelmét.

ad 4. Az egyházi rend szentség, de a cölibátus nem az! A cölibátus nem része az egyházi rend szentségének, az a házassággal éppúgy társulhat (pl. görög katolikusok). Ha egy pap élettársi kapcsolatot tart

félrelépések következményeként esetleg megszületett gyermekek sorsát is nyilván meg kell oldani valahogyan. És úgy gondolom, hogy az egyházi vezetés nem lehet érzéketlen ezzel a problémával szemben sem, de ez sem menti fel a hibát elkövető papot. Az ilyen papot is segíteni kellene abban, hogy életét a továbbiakban helyesen megoldja.

9) A korszellem a papnak készülő jó szándékú fiatalokra is kihat. Épp ezért talán jó volna a pappá szentelés korhatárát kitolni — az érettebb döntés érdekében.

10) Mit tehet az a pap, akinek félrelépéséből gyermeke született, megbánta ballépését, de tudja, hogy a megszületett gyermekért is felelős most már? Vajon lehet-e szó ilyen megoldásról: áldozópapi gyakorlatot már ne folytathasson (ez a megoldás praktikuma mellett egyszersmind penitenciának is felfogható), de gyakorolhassa a papság alsó fokozatait — természetesen csak őszinte bánata esetén —, a továbbiakban diakónusként működhesse az egyházban és így folytassa egyházi hivatását, nős emberként, gyermekét nevelve. Úgy gondolom, ebben senki nem találhat kivetnivalót, életét így nyíltan vállalhatja ország-világ előtt.

Megjegyzem még: nem tudom, vajon valóban olyan sok nő, illetve szeretőt tartó pap van-e, mint az interjúban olvasom!? Nehéz elhinni. Dehát lehet, hogy mégis igaz. Ez megint szomorú dolog és csak azt bizonyítja, hogy a papok nagy része — úgy látszik — nem áll hivatása megaslátán.

11) Idézek az interjúból: „...soha nem tudtam megérteni és elfogadni a cölibátus mindenekelőtti értékének a hangsúlyozását.” — De hiszen nem a cölibátus a mindenekelőtti érték, hanem az az érték a cölibátusban, hogy Isten kedvéért vállalja valaki. Aki nem az Ő országáért vállalta, annak nem lett volna szabad római katolikus pappá lennie.

A Szentírásban, ugye, Jézus ezt mondja (Mt. 19, 12): „Van, aki anyja méhéből úgy született, hogy képtelen házasságra, van, akit az emberek tettek képtelenné rá, de van, aki a mennyek országáért önként lemond róla. Aki föl tudja fogni, fogja föl!”

(Itt újra megjegyzem: aki papi szemináriumba ment, az önként ment oda.)

Nagyon szeretném, ha hozzászólásomat a lapban szó szerint közölnék. (Név, cím a szerkesztőségben)

fenn, akkor azt 'rendezni kell' (amint az egyháziilag meg nem kötött házasságokat szokás) a házasság irányába! A házasság szentség, a cölibátus emberi szabálya, amely nem szentség, nem vetélkedhet vele!

Az egyházi vezetés nem akarhat akármű, mert a házasság papi hivatások elvetésével Istennel száll szembe. Képmutatás papi hivatásokért imádkozni, amíg a magasklérus a kényszer-cölibátus emberi szabályával hivatások sokaságát abortálja már csírájában a fiatalok lelkeiben.

Isten szeretet. A házasság és a gyermeknevelés is szeretet. A (utóbbi) szeretetről való lemondással lehet tanúsítani, hogy a (előbbi) szeretet a legnagyobb érték?? Ez csak rendkívüli esetekben igaz, amikor valamilyen hősi szolgálatot semmiképpen nem lehet családos életformában elvégezni.

A magasklérus alkalmazhat kényszert a kismembekkel szemben?? A közösségek nyakára ültetik saját embereiket főnököknek, míg a közösségek természetes vezetőinek pappá szentelését megtagadják.

ad 5. Mindenki olyan lelkezetőt választ, akit alkalmasnak tart arra, hogy őt a jézusi eszmény felé segítse.

Szakát hibás életmódjával: ez nem jelentheti azt, hogy elhagyja élettársát. A házasság akkor is előnyt kell hogy élvezzen a nem szentség cölibátussal szemben, ha bűnös emberi szabály (vö. 1Tim 4,3) miatt egyháziilag nem köthették meg. Ez a szakítás a válás tilalma elleni bűn lehet! Micsoda visszasság, hogy egy pap esetében az élettársi kapcsolat csak bocsánatos bűn, a becsületesen megkötött házasság pedig egyházi jogi büntetéssel, felfüggesztéssel járó megbocsáthatatlan vétek!

ad 6. A házasság nem a testnek tett engedmény, hanem az emberek legtöbbször hivatása az Istenhez hasonló életnek (a Szentháromság szeretetközösség-életének) megtanulására, megközelítésére. A cölibátus lehet nehéz a cölibátus hivatású emberek, s ez a nehézséget le kell győzni. De a házasság hivatású embernek a cölibátus nem nehézség, hanem sokkal több: a hivatásának be nem töltése, az élete céljának eltévesztése.

Isten a kényszerhelyzetek elviseléséhez megadja a kegyelmet. Meg tud erősíteni akár élethossziglani börtön nyolcboldogságban való megélésére. Meg tud erősíteni a kényszer-cölibátus elhordozására is. De a bebörtönzés ill. a házasság hivatású embernek, s ez a nehézséget le kell győzni. „Meglátjátok, elhagyatott lesz házaatok” mindaddig, amíg a közösségeteremtő hivatásokat — akár házasság, akár egyedülálló életformában jönnek — önkényes válogatás nélkül el nem fogadjátok papnak, ujjongással: „Áldott, aki az Úr nevében jó!” (vö. Mt 23,38-39).

Adalék a vitához: csak kipróbált közösségvezetőket szentelni!

A Frankfurter Allgemeine Zeitung október 6-án írja, hogy a színóduzi atyák szokatlan nyíltsággal és a tabu témáktól való félelem nélkül beszéltek meg a papi élet minden nehézségét: a papok 'kvalitását', a papnevelő intézetek előnyeit és hátrányait, a papi nőtlenség és a nők pappá szentelésének teológiai, valamint gyakorlati kérdéseit. Ez azért is meglepő, mert a vatikáni tisztviselők a pápával együtt már eleve kizárták a vitából néhány 'kényes' kérdést.

"Egyes püspökök, mint pl. Bernardin amerikai bfboros (Chicago) és Tepe braziliai ordinárius (Ilheus), felszólalásában utat tört magának a valóság. Nem úgy, ahogy lenni kellene, hanem ahogy van. Éppen az Egyesült Államokból érkező hírek és adatok nyugtalanítják Rómát. Ott él ugyanis Olaszországon kívül a legtöbb pap, kereken 53.000 az 54 millió katolikus között. A legnyíltabb társadalomban, ahol szociológiai felmérések tárják fel az egyes csoportok életét. Sipe, egy volt bencés szerzetes, ma pszichoterapeuta Baltimoreban, az elmúlt 25 évben, kereken ezer pap és ötszáz más személy megkérdezése alapján arra az eredményre jutott, hogy a papok 28 %-ának részben tartósabb nemi viszonya van nőkkel, 10-13 %-nak férfival, 6 %-nak pedig fiatalokkal vagy gyermekekkel. Az amerikai egyházi vezetők megjegyezték ezzel kapcsolatban, hogy e számok túl magasak, hiszen azok egy pszichológus, főleg páciensei körében gyűjtött adatai. Aggodalmukat mégsem titkolták. Annál inkább nem, mert a közelmúltban az USA-ban országsszerte két botrány is megrázta a katolikusokat és döbbsentette meg a társadalmat." (Idézi: Méréleg 90/4.)

"Felmondási idő nélkül elbocsátottak egyházi szolgálatomból. A katolikus gimnáziumban eltöltött 17 évem után egyik napról a másikra az utcára kerültem. Az egyház három indokot adott magyarázatul: 1. Szerelmi viszonya van egy pappal.

2. Ebből a viszonyból gyermekek születtek.

3. Ezt a viszonyt és a gyermekeket nem titkolta.

Majdnem húsz évig kellett bújkálnom, mert egy magas beosztású katolikus pap titkos szeretője voltam. Húsz évig kénytelen voltam őt és szolgálatát védelmezni és minden úton-módon elkerülni, hogy árnyék vetüljön az egyház cölibátus-törvényére. Nem mutathattunk együtt. Gyermekeit nem látogathatta meg a klinikán. Az ifjúsági hivatal előtt azt kellett mondanom, hogy a gyermeknek nem ismerem az apját. Minden hátrány engem ért. A gyermekeket egyedül kellett fölnevelnem. Amikor az egyházhoz fordultam tartásdíjért, akkor szidást, gyalázkodást és megvetést kaptam. A bíróság azt nyilatkozta: papgyerekek nem érdekelnek bennünket." (Forrás: Egyházfórum, 12.sz.)

Az "Érted vagyok" indítványozta a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének, hogy a szövetségben ne vehessen részt olyan világi vagy pap, aki élettársi kapcsolatot tart fenn, mindaddig, amíg kapcsolatát nem rendezi (legalább polgári házasságkötéssel, ha nősülésre egyházi engedélyt nem kap); vagy aki gyermekét saját döntése folytán nem maga neveli, mindaddig, amíg magához nem veszi őket. A keresztyén erkölcs alapján történő tájékoztatásra kevésbé alkalmas az, aki a házasság szentségét és a szülői felelősséget alárendeli olyan szempontoknak, mint pl. saját cölibátusa hamis látszatának megőrzése vagy egyházi pozíciójának megtartása.

„A meggyesett bokor kizöldül”

A Bokor öko-csoportja

A Bokor egy 1945-ben keletkezett katolikus bázisközösség, amelynek alapítóját, Bulányi György piarista szerzetes-tanárt 1952-ben életfogytiglanra ítélték és a Bokor más tagjaival együtt bebörtönözték. A Bokor fő jellemzője ezen kezdeti időktől az evangéliumi ellenszereget és erőszakmentesség hangsúlyozása, a fogyasztói életmód elutasítása és a szegényekkel való szolidaritás (dokumentumértékű az ÉV tavalyi karácsonyi számában közölt 1949-es Régi írás - a szerk.). Jézustól tanult módszere a baráti, max. 10-12 fős kisközösségek létrehozása, a tagok közösségteremtő egyéniségekké nevelése. Az alapító szabadulása után, különösen a 60-as évek végén a közösség újra növekedésnek indult és 1971-től 1988-ig kb. 200 szamizdat kötetet publikált.

Kifejezetten ökológiával a Bokor egyes tagjai a 70-es évek közepe óta foglalkoznak, elsősorban filozófiai, vallási, nevelési, életmódbeli és szociális szempontból. A nyári nomád (és illegális) táborokban már akkor mindig külön napja volt a Természetnek. A Duná Kör első aláírásgyűjtése utántól az ökológia témává vált a Bokor évenkénti színterén is. 1986-ban tanulmányban foglaltuk össze tennivalóinkat e téren. Az ökológia tantárgy volt a Bokor illegális Élet-egyetemén. 1985-től részt veszünk az ETK Gaia Sajtószemle munkájában.

A Bokor ma is elsősorban nevelő iskola: szeretettel családi életre, erőszakmentes közéleti aktivitásra, békességteremtésre, szolidaritásra az erőszaktól szenvedőkkel, áldozatkész szolidaritásra a szegényekkel, a harmadik világig menően, közösségteremtésre és az egyház megújítására, lelki és szellemi életre, stb. törekszik nevelni.

Ezt a nevelő munkát ma kb. kétszáz kisközösségben, ezek sokféle tevékenysége által, valamint könyvek és az „Érted vagyok” folyóirat segítségével végzi.

A Bokor tevékenységét áthatja a Természettel összhangban levő megélhetésre és életmódra törekvés, valamint a környezeti károktól sújtottak, a jövő generációk, és a Teremtés iránti felelősség. A 'zöld' szemléletmód testesül meg az öko-munkacsoportban is, amelynek különféle szakember (erdész, biológus, vegyész, biofizikus, informatikus stb.) tagjai is vannak.

Legyünk tisztességesek utódainkhoz

Mottó: "A földet nem a szüleinktől örököltük, hanem a gyermekeinktől kölcsönözzük."

A Föld Napja alkalmából (1990. április 22) megalakult az Utódok Tanácsa, hogy képviselje és védelmezze az akár ezer esztendővel utánunk születendő nemzedékek érdekeit. A Tanács törekszik átalakítani az emberek gondolkodásmódját a jövőről, hogy vegyék figyelembe a jövő nemzedékek iránti felelősségüket és kötelességüket, hogy azok is szabadon választhassanak majd a lehetőségek között. A jövő nemzedékek tagjai többen lesznek mint mi, mégis képviseljük az úgynevezett demokráciákban. Az Utódok Jogainak Nyilatkozata fölhívja arra, hogy érdekeiket képviseljük minden olyan bíróságon és közösségen, ahol rájuk nézve veszélyes döntéseket hoznak.

Valaki megkérdezheti: "Mit tett értem az Utókor egyáltalán?" A válasz: "Önzetlen célt ajánl fel önnek kortól, nemtől, családi állapottól, vallástól és állampolgárságtól függetlenül, vagyis értelmesebb életet."

Az Utódok Tanácsa egyik alapító tagja, Herbert Girardet programadó cikkét közöljük.

A mottóul választott szólás, amelyet Észak-Amerika indiánjainak tulajdonítanak, egyike az ökológiai mozgalom legkedveltebb mondásainak. Bölcsesége meghökentető és evidens. Manapság még vezető politikusok is széles körben idézik, amikor zöld választóik bizalmát akarják megnyerni. De a jövő nemzedékek szükségleteinek tudatában ténylegesen átszervezni a társadalmat egészen más, mint szóban kiállni az utódokért.

Úgy tűnik, a törzsi társadalmak számára az élet folyamatosságával törődni éppen olyan természetes, mint levegőt venni. A gyermekek a jövő felnőttjei, akiknek gyermekei folytatják az életet és a törzsi kultúráját. A régen elhunyt nemzedékek éppen olyan részei a törzsi életének, mint a még meg nem születettek.

Miközben továbbra is vadászó-gyűjtőgöte őseink bőrében lakunk, e bolygón példa nélkül álló, furcsán kibővíthető lényekké változtattuk magunkat. Izmok helyett motorjaink vannak; lábak helyett kerekeket szereltünk; kezeinket bulldózerek lapátjai helyettesítették.

Anyagcserénket elsősorban már nem a Föld felszínéről betakarított biológiai anyagok teljesítménye jellemzi. Táplálékunk: mélyen a kéreg alól kiemelt ércek és kővült fűtőanyagok. Mindegyikünk sok tonna szén és olajat emészt föl évente. Leheletünk már nemcsak az, amit a szájunkon eresztünk ki, hanem autóink, gyáraink és erőműveink kibocsátott füstje is. Nemcsak saját

testünk salakját választjuk ki, hanem azoknak a gépeknek a mérgező váladékait is, amelyekkel szinte egybenőtünk. Így utódaink számára a legnagyobb fenyegetés az, hogy befeledkeztünk 'gondatlan' műszaki tudományunkba és betegesen függünk tőle.

NEM azt mondom, hogy a műszaki tudományok eredendően gonoszak, és hogy nincs helyük a föld színén. De a műszaki tudományok alkalmazásának összhangban kell lennie az élet fennmaradásának alapvető követelményeivel.

Mindannyian egy világméretű civilizáció részei vagyunk. Ez egyetemes felelősséget is jelent. Ha gondoskodni akarunk az utódokról, ha számukra is hagyni akarunk valamit, akkor el kell fogadnunk a jelen és a jövő újszerű egyenlőségét. Ha azt akarjuk, hogy örömteli élet lehetőségét adjuk meg utódainknak, akkor többet kell tennünk, mint visszaállítani a jelen emberi környezetét. Akkor elég bölcsnek leszünk ahhoz, hogy a természetet ne pusztán az ember érdekében, hanem önmagáért állítsuk helyre.

Ha ez az évtized nem 'a megújulás évtizede' lesz, akkor nem valószínű, hogy a földi élet meghosszabbítására lesz még alkalom. Nagyon sok ország áll ma a nyugati típusú iparosodás küszöbén. A legfontosabb az, hogy rábeszéljük és segítsük őket: olyan úton fejlődjenek, amely jól megfér a bioszférával. De elsőként nekünk kell elindulnunk ezen az úton.

(Forrás: Future Generations Journal — Jövő Nemzedékek Újságja — 1990/2.)

A környezetrombolás újabb lépése a tömegközlekedés árainak emelése

Zöld és olcsó villamosjegyet!

Budapesten négyszer annyian utaznak tömegközlekedési eszközökön, mint személygépkocsival. Ezért a tömegközlekedést fejlesztése sokkal inkább közérdek, mint az autós forgalom kiszolgálására tett — hosszú távon úgyszólván reménytelen — kísérlet. Sokkal olcsóbb és könnyebb vonzó tömegközlekedési hálózatot kialakítani, mint az autós forgalomhoz szükséges útfelületet, parkolókat és

járolékos létesítményeket megépíteni. Budapest területének mindössze 13%-a zöldterület, beleértve a budai hegyeket is, míg például Bécsben ez csaknem 50%.

Az átlagos budapesti 1,2 fő/gépkocsi kihasználtsággal számolva az autóbushoz képest a személyautó egy utas szállításához 20-szor akkora útfelületet és 16-szor annyi üzemanyagot használ föl, miközben 8-szor annyi szennyvezetést, ezen belül 12-szer annyi szénhidrogént és 74-szer annyi szénmonoxidot bocsát ki.

Ha a személyautó forgalom csökkenne, gyorsabbá válna a tömegközlekedés. Sokkal olcsóbb és egyszerűbb lenne a BKV 1800 autóbushozan környezetszennyezést csökkentő megoldásokat bevezetni, mint félmillió budapesti gépkocsit lecserélni. A villamos és trolibusz közlekedés előnye a városi levegőre még nyilvánvalóbbak, amíg az elektromos autók ma még csak kurióznak számítanak.

A tömegközlekedés fejlesztése a leginkább kifizetődő beruházás a közlekedés területén, és a leghatékonyabb módszer a gépjárművek környezetszennyezésének csökkentésére. A Levegő Munkacsoport javaslata szerint a tömegközlekedés kiemelt fejlesztését a következő anyagi forrásokból lehetne fedezni:

1. az üzemanyagok fogyasztási adójának növeléséből származó költségvetési bevételt erre kellene fordítani;
2. a város meghatározott övezeteiben a személygépkocsik részére bérletet kellene bevezetni, amely érvényes lenne a tömegközlekedési eszközökre is;
3. tömegközlekedési adó-t kellene kivetni a vállalatokra.

Ezzel szemben **nem szabad emelni a tömegközlekedési tarifákat** mert ezzel csökken a tömegközlekedés vonzereje. A tömegközlekedés ésszerű igénybevitelére irányuló tarifarendszer-átszervezést ez nem zárja ki.

Ha lakható városban akarunk élni, akkor az egyéni közlekedésben az alábbi fontossági sorrendet kell választanunk és megvalósítanunk: gyaloglás, kerékpár, tömegközlekedés, taxi, személyautó.

(Forrás: A Levegő Munkacsoport röplapja.

Cím: Talento Alapítvány,
2041 Budaörs, Pf. 102.
Tel.: 182-3225)

Mit tehetnénk mi magunk?

Az alábbi, a Zöldköznapi praktikák c. füzetecskéből közölt részletek segítenek mindennapi életünk átalakításával is védeni a környezetet.

Alapelvek

- A természet erőit csak szükségleteink szerint használjuk!

- Takarékoskodjunk az energiával, használjunk megújuló energia- és anyagforrásokat a kimeríthetők helyett!

- Használjunk tartós, többször felhasználható termékeket, vagy olyanokat, amelyeknek hulladékai visszaforgathatóak vagy veszély nélkül lebomlanak!

- Ha több lehetőség van, válasszuk azt, amely kevesebb kárt tesz a környezetben!

Víz

Víz nélkül nem lehet élni! Hazánk felszíni vízkészlete 13,3 milliárd köbméter, éves vízhasználatunk ennek közel fele, 6 milliárd köbméter. A lakosság 0,9 milliárd köbméter ivóvizet használ fel évente, ebből 0,5 milliárd köbméter vezetékeken jut el az otthonokba, háztartásonként átlag 141 köbméter. Egy köbméter ivóvíz előállításának önköltsége ma 11 forint. Mi ezt a sok energiával megtisztított vizet nemcsak ivásra, főzésre használjuk, hanem mosogatóra, takarításra, véccéöblítésre is. Hogyan tudunk takarékoskodni az ivóvízzel?

Egy átlagos csapból 10 másodpercenként folyik ki egy liter víz! Ne hagyj feleslegesen folyni a csapot! Használj dugót, vödört! Ha csak percenként hullik le egy vízcsepp, akkor is 270 liter folyik el egy év alatt a csöpögő csapból. Javítsd meg!

Akinek van saját vízórája, időnként nézze meg este, lefekvés előtt, és reggel, a csapok kinyitása előtt! A mutató mozgása elárulja, ha valahol szökik a víz.

A vizet többször is föl lehet használni. A mosógépből kieresztett víz még alkalmas a padló feltörlésére, a zöldség és gyümölcs első mosására használt vízzel ill. a mosogatólével leöblítheted a véccét. A tojás, a krumpli főzésére használt, nem sós víz lehűtve jó a virágok öntözésére.

Ne folyasd a csapot, hogy hideg vizet ihass! Tarts mindig egy üveg vizet a hűtőszekrényben!

Mit tehetsz a vegyszer- zenál használata helyett?

Mosogatószerként tégy egy evőkanál mosószódát a forró vízbe. Az edény leégett részét nedvesítsd be, szórj rá szódadibarbónát és hagyd állni néhány óráig! A fellazult szennyeződést sikálókefével könnyen eltávolíthatod.

A csészéről, a poharakról és a porcelán-edényekről nedves ruhára szórt szódadibarbónával távolíthatod el a kávé- és teafoltokat. A réztárgyakat citromlével kevert szódadibarbónával lehet megtisztítani.

A mosogatógéphez megfelelő nosogatószer: egy pohárnyi bóráx és félannyi szóda-

bikarbóna vízzel simára keverve. Várd meg, amíg elegendő edény gyűlik össze, és csak akkor indítsd el a gépet! Mindig a lehető legrövidebb programot működtesd!

Mi legyen a hulladékkal?

A mosogatóba kerülő ételhulladék felfogására használj kosárszűrőt! A szilárd szennyezésnek jobb helye van a személtárában, a szerves hulladékot komposztálhatod. Az apró hulladékot, például a teafüvet ne gyömmöszöld a mosogató lefolyójába.

Ne önts zsiradékot a lefolyóba! Amíg nem égett, felhasználható újra. Vigyázz, mert az égetett zsír rákkeltő vegyületeket is tartalmaz! A zsírt akkor öntsd a szeméttbe, amikor már megdermedt, az olajat keverd össze homokkal, kávézaccal és így dobd ki!

'Vegyszermentes' étrend

Nagyon sokféle mérge nem ürül ki az élőlények szervezetéből. A növényekben csak azoknak a vegyszereknek a maradékai lehetnek, amelyekkel maga kapcsolatba került. Az állati eredetű táplálékok viszont mindazokat a ki nem ürülő vegyszermaradványokat is tartalmazzák, amelyeket az állatok még életükben a táplálékul szolgáló növényekkel vagy állatokkal magukhoz vettek. Például a ragadozó halak húsával megesszük az összes általuk elfogyasztott kisebb hal szervezetében felgyűlt mérgező anyagok sűrűségét is.

Ha teheted, fogyassz vegyszerek nélkül termelt gyümölcsöt, zöldséget, mézet, húst, tojást és tejet!

A konyhában és az erkélyen is nevelhetsz vegyszermentes paradicsomot és zöldségpalántát. Készítsd magad a konzerveidet, mélyhűtött ételeidet!

Energiatakarékosság

A konyha energiaigényes "üzem", ott sokat tudsz spórolni vagy pazarolni.

Lassú tűzön kevesebb energiával izletebb ételt főzhetsz.

A zöldség főzéséhez csak az éppen szükséges mennyiségű vizet használj, és jól záró fedőt tégy az edényekre! Ezzel nemcsak energiát és vizet takarítasz meg, hanem az étel is hamarabb puhul meg.

Ésszerű beosztással használj ki a főzőlapok melegét!

A hűtőgép éjjel-nappal fogyasztja az energiát. Ne nyitogasd fölősegesen az ajtaját, ne tégy bele forró ételt! Állítsd olyan helyre, ahol a hőcserélő rácsait áramló levegő éri, és rendszeresen olvaszd le, ez is javítja a hatásfokát.

A konyhát akkor is sűrűn szellőztess, ha nincs benne ételszag! A gáztűzhely működése közben fogy az oxigén, széndioxid és ártalmas nitrogénoxid kerül a levegőbe.

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérelte és bukása

Európa mai értelemben vett fogalma csak a késői felvilágosodás terméke, a virágzó középkor időszakában csak földrajzi elnevezésként szerepel. Mint ilyen, szintén nem azonos mai értelmezésével. A görögök a Közel-Kelet szemita népeitől vették át nevét 'ereb' ('irib') alakban, jelentése: homály, napnyugta. Óasszír feliratokon szerepel az 'aÇu' (kelet, napfölkelte) kifejezéssel együtt, innét ered Ázsia és Európa elnevezése. Amint látjuk, kezdetben csupán irányt jelölt, nem helyet. Érintetlen szűzföldnek bizonyult a Közel-Kelet hanyatló civilizációi számára, amelyen kivirágzott a kapcsolódó utód-civilizáció élete.

Az indogermán népvándorlások előtt ligurok, ibérek, finnek lakták, egymástól elszigetelt természetes vadságban, avagy rézkorszaki matriarchális faluközösségekben élve. Számukra Európa a kimeríthetetlen őserdő, vagy a folyók árterének termékeny síkságait jelentette, ha egyáltalán tudtak arról, hogy Ázsia legnyugatibb 'félszigetén' élnek.

Toynbee 'kapcsolt civilizációk'-ról szóló elmélete alapján nem meglepő, hogy az indogermán népvándorlás által kialakított új európai helyzetben azok a népek indultak gyors fejlődésnek, amelyek kapcsolatba kerültek a Közel-Kelet haladó társadalmával, elsősorban a görögök, majd a rómaiak, s a távolabbi területek népei (nyugaton a frankok, középen a germánok, keleten a szlávok) megmaradtak természeti állapotukban, amíg később ezek is bekapcsolódtak a görög-római civilizációba. A görög városállamok önkormányzata és műveltsége olyanira meglepően bukkan föl a történelemben, hogy rendszeren 'görög csoda'-ként szokták említeni. Mai gondolkodók a krétai civilizációból eredeztetik (G. Childe, Tökei Ferenc), a minoszi királyság pedig a főnői birodalomhoz vezet vissza. A görög csoda az ember testi, szellemi, mesterségbeli kiművelésével túlnőtt a környező népeken, és gyarmatosította azokat, egészen Herkules oszlopáig (ma Gibraltári-hg.), ezzel a Földközi-tenger északi partvidékét teljes egészében bevonva saját civilizációjába.

Európa mint földrajzi fogalom nem sokkal terjedt túl ezen a görög mértéken akkor sem, amikor a medencét kettéosztó, központi fekvésű félszigeten sikeres fióktelep indult fejlődésnek Róma néven. A területeket földéhes paraszthoz hasonlóan gyarapító rómaiak utóbb maguk is elhitték, hogy hivatásuk az egész akkor ismert világ meghódítása és az infrastruktúra kiépítése. Az egységes birodalom határai alig valamivel nyúltak túl a görögökénél, szellemi és művészeti életük forrása a görög kultúra maradt, csupán jogi, katonai, államszervezeti újításokban múltak fölül az emberi méretű

városállamok megalkotóinak művét, birodalmi szerveztségük igényei alapján. Ha valaha egységes volt a Földközi-tenger partvidéke, akkor a római birodalom fénynapjában igen, bár a 'koiné' mint tudjuk, görög nyelvjárás, ha silány utánzat is, miként napjaink konyha- és konferenciaangolja.

A kereszténység mint a birodalmat feszítő belső ellentétek egyike jelent meg Nero idejében. Mind a császárkultusz, mind az erőszak elutasításával a birodalmi gondolkodás tartóoszlopait támadta, hiszen az első eszmei alapot adott az államrendnek, a második pedig konkrét eszköze volt a birodalom önvédelmének. Így nem kevés szerepet játszott abban, hogy a kettészakadt (395) császárság nyugati fele nem sokáig állhatott ellen a népvándorlás újabb hullámaival érkező barbár hordák támadásainak (476). Ezen a szerepen már nem sokat változtatott az erőszakmentességtől és a bálványimádás elleni tiltakozástól messze elkanyarodó eszmei irányvétel jelző kiegyezés (315). A kereszténység tehát mint eszmetörténeti tényező elsősorban az egységes európai (római) birodalom széthullásában játszott tevékeny szerepet.

Az interregnum évszázadai mindennel dicsekedhetnek, csak az egységes Európára törekvés eszméjével nem. A délre betörő hun és germán népek nem vették át a birodalmi múlt értékeit, államszervező képességgel nem rendelkeztek, s így a nyers erőszak túlsúlyának billenésével együtt sorra vesztésként adták át helyüket a következő hódítóknak. Még Bölcs Teodor sem tudta az ariánus longobárdokat és a római katolikusokat összebekíteni. Klodvig, aki népével együtt megkeresztelkedett, létrehozta a frank monarchiát. Eközben a római püspök és a nyugati keresztény egyház vezetői fokozatosan elszigetelődtek a keletiekől, amiben nem kis része volt a birodalmi infrastruktúra üzemképtelenné válásának. Éppen e birodalmi gondolkodás letéteményeseként juthattak a római püspökök arra a képtelen gondolatra, hogy történelmi feladatuk a hajdani római birodalmi egység megeremtése, felélesztése, immár a kereszténység ideológiai köntösbe bújtatva, de ezúttal nem kényszerű szövetségesként, hanem kezdeményezőként, akik a sorra felajánlkozó germán hódítók között kifeszített kötélen táncolva megőrizhetik legalábbis szellemi téren vezető szerepüket. Úgy tűnik tehát, ha valahonnét, akkor a római birodalommal valaha kiegyezett keresztény hierarchia emlékeiből és hatalomvágyából táplálkozhatott az egységes keresztény Európa eszméje. Az önállósodási törekvésekben csupán rövid intermezzót jelentett a 6. sz. elején Justinianus hadvezérei és tudósai együttes rohama,

amellyel csaknem visszahódították a görög-római császárság számára az elveszett csízmát. A népvándorlás azonban őket sem kímélte, longobárdok, avarok, bolgárok, déli szlávok rohamozták meg Görögországot, a Közel-Keletről pedig az arab törzsek új mozgalma, az iszlám fenyegette. Ez utóbbi a 7. sz.-ban az ibériai félszigetet is meghódította már a frankokat ostromolta, amikor Martell Károly visszaverte őket.

A 8. sz. folyamán nyílt először lehetőség arra, hogy a keresztény egyház potenciális energiáját aprópenze váltsa, mégpedig a hierarchia és a hitletétemény abszolút szilárdságának képzetével megigézett, ön maga számára ugyanezt a földi állapotot biztosítani kívánó germán állammal kötött szövetség formájában. Kis Pipin cserébe a királyi címért egyházi államot adományozott a pápának, s ettől fogva az egyház mint világi hatalom is megfogható volt. Nagy Károly ügyes hadvezéreként még a római császárságot is felújította. A 9. sz.-ban a hűbéresek széthúzása és a normann támadások miatt birodalma széthullott, és csak a Karoling-ház három ágának kihalása után alkották meg a nemzeti fejedelemségek intézménye alapján a 10. sz.-ban a francia, az olasz és a német nemzetet. Így a kilencedik század az optimális idő az európai keresztény egység megeremtésére. Ekkor a pápák a fejedelmek bírái, a bencések által a pogányok tértől, az elnyomottak védelmezői, s a Pszeudo-Isidori iratok és a Donatio Constantini alapján megszilárdítják igényüket a világi hatalomban is az elsőbbségre. A görög császárságot ekkor a képrombolás harcai kötik le, Kelet-Európa pedig a népvándorlás újabb hullámaait nyögi, ekkor érkeznek a magyarok is.

A 10. sz. a német császárok ideje, amikor Nagy Károlyhoz hasonlóan szövetségre lépnek a pápasággal (I. Ottó). Terjed a német hűbériség, amely egységes gazdasági-társadalmi keretbe foglalja Európa népeit. A 11. sz.-ban Róma az európai történelem középpontja. Szellemi hatalma az üdvösséget biztosító eszközök arzenálján keresztül eléri a földréssz valamennyi lelkiekre fogékony emberét, s Hildebrand Ágostont is túlszárnyaló 'Isten Országa' elmélete a pápa számára követeli a világi uralkodók feletti ítélet vagy megerősítés jogát (Southern). A Gergely előtti politikai szövetségekben a pápák elsősorban saját maguk és az egyház függetlenségét akarták biztosítani belső ügyeiket illetően, a világi hatalom funkcióit a szövetséges királyra, császárra bízták, aki pusztán azáltal, hogy király lett, igazolta, hogy joga van a hatalom kérdéseiben dönteni. A pápák legföljebb abban dönthettek, szövetségre lépnek-e vele, vagy mással. Gergely Ágos-

tonra támaszkodott, de a középkor jogi viszonyai közé már ő ültette át azt az elgondolást, hogy a pápa hivatott eldönteni, melyik fejedelem tartozik az Isten, melyik a Sátán országába, az általa bűnösnek találtak joga van kiátkozni, s ami a legfontosabb, alattvalóikat hűbéreskűjük alól fölmenteni. Ez legalább olyan erőteljes támadás volt a hűbériség intézménye ellen, mint a korai keresztények erőszak- és kultuszellenessége a római birodalommal szemben. *Gergely mindezzel erősebb fegyvert kovácsolt a német fejedelmek ellen, mint amire valójában szükség lett volna a germán sajtógyházi rendszer megszüntetéséhez.* Az investitúraharc csak 1122-ben ért véget a wormszi konkordátummal, amely azonban inkább a fegyverszünet, mint a béke jelének bizonyult.

A 12. sz.-ban kitérőt jelentett a német császárság és a pápai állam közötti állandó harcban az a kifelé fordulás, amely a kereszties hadjáratok elindításában jelentkezett. A 13. sz. a Szent Bernát féle *kétkard elmélet* kibontakozásának virágkora. Eszerint a pápa nemcsak arra hivatott, hogy eldöntse, melyik uralkodó tartozik az Isten Országába, hanem közvetlenül maga kapta meg nemcsak a lelki, de a világi hatalmat jelképező kardot is, és saját belátása szerint annak a fejedelemnek adja azt, amelyikben biztosságot látja annak, hogy az ő megítélése szerint a hit és az erkölcs javára fogja azt használni. *A világi hatalommal kapcsolatos egyházi állásfoglalások történetét tehát az alábbiakban foglalhatjuk össze röviden. Kezdetben a világi hatalom vagy a Sátán műve (János-tanítványok) vagy Isten rendelése (Pál-tanítványok).* Utóbbiak kerekedtek felül a kiegyezéskor (315). Erősödött a páli vonal, amely szerint az egyház a világi hatalomnak csupán *korrekciós tényezője*, (Ambrosius milánói püspök) *vagy kritikálatlan kiszolgálója* (bizánci theokrácia). Az interregnum idején merül föl először, hogy bár a hatalom Isten rendeléséből adatott minden fejedelemnek, mégis vannak az *egyház túlélése szempontjából* hasznosabban megajándékozott fejedelmek, s az egyháznak ezeket kell *választania*, amikor kénytelen önmagát, saját fizikai hatalma nem lévén, ily módon megvédeni. A későbbi szellemi legitimációs igények fölmerülésével, amelyeket nem kis mértékben mozdított elő a népvádorlásból adódó uralkodó-dömping versenyhelyzete, már alapja született a *Gergely-féle* eszmének, amely elvetette a Róm 13-at, nem hitte, hogy eleve Istentől való minden hatalom, hanem csak azokat ismerte el, amelyeket a pápa ilyeneknek ítél. *III. Ince* alatt pedig már egyenesen a pápa az, aki Istent helyettesíti a hatalmi jelvény, a kard átadásában. *III. Ince* teljes joggal mondta magát a világhatalom birtokosának, mert a római közigazgatást alávetette a pápai államnak, beleszólt a német ellenkirályok versengésébe, pápai hűbérbirtokká tette Angliát, kereszties hadjáratokat indított az albigensek, a valdiak, a mórok ellen, a *IV. kereszties* hadjárat ürügyén elfoglalta Bizáncot és megalapította a latin patriarchátust. A *IV. Lateráni Zsinat* idején egy történelmi másodpercre felvillan-

hatott az *egységes keresztény Európa illúziója*, amely ha tartósabbnak bizonyul is, csak a látszategység történelmi példáinak sorát szaporíthatta volna.

III. Ince utóda alatt kiújul a német császárokkal folytatott küzdelem, amelyben Anjou Károly segítségével letörik ugyan a Staufiakat, de ennek ára a francia befolyás erősödése, majd *VIII. Bonifác* retrográd politikája következtében a pápaság hatalmának gyors hanyatlása és az avignoni fogás. A 14. sz. már a *középkor alkonyának* kezdete, az Európa-szerte szervezkedő nemzeti mozgalmak szembe helyezkednek az avignoni pápákkal, a papság kiszorul a tudomány és az irodalom monopóliumából, a tudományos nevelésben szabad egyesületek keletkeznek, az egyetemek, amelyek tanárai az egyház vezéregyéniségei voltak, nemsokára ellenfelei lesznek, a természettudományok fejlődése megbontja az addigi monolitikus szemléletet, a trubadúr-költészet szakít az aszketikus, vallásos felfogással, a latin helyébe a nemzeti nyelvek irodalma lép. A dogmatikában és egyháztanban Ockham, Marsilius, Erasmus, Morus, Wycliff, Husz a visszaélések korrigálása kapcsán a pápai és egyházi hatalom jellegének alapvető tételeit kérdőjelezi meg. *A reformáció, majd az ellenreformáció századai végleg ráhúzták a szemfedőt az egységes keresztény Európa álmára.*

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérletét a császársággal kiegyező, majd annak bukása után a nyugati hatalmi vákuumot kihasználó, később a germán királyokkal véd- és dacsövetségekre lépő pápaság indította meg, de rajta is beteljesedett Krisztus szava: *aki kardot ragad, elvesz a kard által.* Az erőszakkal kikényszerített egység soha nem lehet tartós, és az erőviszonyok változásával rendre felbomlik. Így tekintve, e történelmi kísérlet bukása szükségszerűnek mondható.

Mi az, ami miatt ma mégis *lehetséges Egyesült Európáról álmodozni?* Milyen alapon képesek a 12-ek az 1992-re tervezett átmeneti kezdőlépésre? Nincs-e mégis szerepe ebben annak, amit az előzőekben sikertelen történelmi kísérletnek mondtunk?

Először is tudnunk kell, hogy ez az egyesülési kísérlet már most, bevezetése előtt évekkel is igen heves vitákat vált ki, és számos bírálat éri. Maga a *kísérlet* csupán a *gazdasági és a politikai* élet, valamint a társadalom egynéhány *szociális* intézményére terjed ki. Az egyesülés alapja nyilvánvalóan a közeledő országok egységes gazdasági szemléletén (liberális kapitalizmus) és teljesítőképességen (centrumban vannak, közösen zsákmányolják ki a periféria országait) alapul. Ezek feltétele pedig a kereszténység imperializmusa, amelynek világnézeti alapjai és életmódbeli mintái elterjedtek volna a pápai állam léte nélkül is.

Az igazság kedvéért meg kell említenünk, hogy az egységes európai ház alapjaihoz tartozik az a *kulturális örökség* is, amely lehetővé teszi, hogy a Franciaországban dolgozó spanyol vendégmunkás a chartresi dómba

járjon vasárnapi szentmisére, a holland kereskedelmi ügyvivő a Pietát csodálja szabadidejében, s a görög szerzetes akár a dán partokon elmélkedjen. Mindezekre még inkább igaz, hogy az alkotó gondolatok, művészeti irányzatok, mesteri találmányok szétterjedése még *sokkal hatékonyabban* mehetett volna végbe, ha nem gátolja és *pusztítja az a hatalmi téboly*, amely az egész középkori egyháztörténelem gerincét adja.

A *keresztény és az európai* gyarmatosítások korától egymás szinonimáivá lettek. Az európai kereszténység, amelynek tartalma a konstantini kiegyezéstől egyértelműen hit- és liturgia-középpontúságot mutat, manapság egyfajta sajátos önfegyelemre és önmérsékletre utal, bizonyos jogi szabályozás önkéntesen elismert kötelező betartására, amellyel az egyébként brutális erőszakot elfedjük. Jelenti még a vallásosságot, vagy legalább hagyományainak tisztelétét, bizonyos műveltséget, modort, viselkedési szabályok betartását, művészi alkotások hódolatteljes csodálatát, szellemi igényességet, világnyelvek ismeretét, mise- és zenehallgatási kötelezettséget, a versenyben lemaradt gyengék szociális gondoskodás keretében történő segítélyezését, azt a bonyolult és finom életmódot, amelybe még ki tudja, mi minden tartozik, de *lényegében semmi köze ahhoz, amit Jézus akart*, és ami méltán lehetne az európai emberek sajátos életformája.

Az európai egységet a kereszténységgel ilyen módon összekapcsoló gondolatot egy teljesen *félreértett jézusi* mondat alapozza meg: „...és létszen egy akol és egy pásztor.” (Jn 10,16). Krisztus ezt saját magára értette, Őrá hallgatnak majd a juhok, és amint tudjuk, ez a ráhallgatás nem azt jelenti, hogy a fegyverek erejének engedve megkeresztelkedik az, aki nem tud másként életben maradni a Krisztus-utód szövetségeseinek hatalmi érdekszférájában. Jézusnál az egység ontológiai fogalom, amely a szeretet-léttartalom azonosságából kibontakozó magatartás- és sorsazonosságot jelenti a közösség tagjai számára. Az egység előzőleg látott eszméje mint emberi létezősémény soha nem létezett, és ma sem létezik, mindig csak ideologikus építmény volt az éppen aktuális hatalmi rend terjeszkedésének felépítményében. Forrása tehát a hatalomvágy, talaja pedig az egyes ember félelme és irtószása a szabadsággal együttjáró döntés kockázatától.

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi megvalósulásához vezető úton be kellett látnunk, hogy a pápai állam világi hatalmának megteremtése és növelése zsákutca volt. Ma már kezdjük belátni, hogy a zsidó-keresztény kultúra imperializmusának éllóvasai csak az önpusztító termelési és társadalmi struktúrák még hatékonyabb működtetésére szövetkezhetnek össze. Egyszer talán belátjuk majd azt is, hogy *Európa akkor lesz egységes a kereszténységben, ha lakói keresztényekké lesznek Jézusban.*

Demeczkzy Jenő

A román-magyar családi hétvége román visszhangjából:

Bizalomra és barátságra leltünk

Am descoperit încredere și prietenie

A budapesti „Család az életért” alapítvány meghívására, a kolozsvári RMDSZ támogatásával 300 román család látogatott Budapestre folyó év augusztus 24-26-án. Különvonalattal érkeztek, amit az alapítvány küldött, és a kolozsvári C. F. R. (vasút) különös gondot fordított arra, hogy az indulás időben történjék.

A Budapestet töltött napokról egy kolozsvári újságíró benyomásait adjuk közre, aki szintén részt vett ezen a baráti látogatáson...

A mesterségesen belénk táplált rossz előérzetek ellenére is barátságra leltünk. Bizalmatlanságnak vagy gyanakvásnak semmi nyoma sem volt a Nyugati pályaudvar peronján. Nagy szeretettel fogadtak, mint rég nem látott rokonokat egy hosszú és fájdalmas elválás után. A vendég családok és házigazdák kiválasztásának zűrzavarában valaki egy banánt adott a kislányomnak. Ő 4 éves és még sose tartott kezében ilyesmit. Beleharapott úgy hámozatlanul a gyümölcsbe, de nem fizett neki. Későbbre hagytuk az egzotikus gyümölcsök bemutatását, és a házigazdák autója felé mentünk, közben megismerkedtünk: Carol-István, Mariana-Éva, és a lányok Mina-Kriszta, majd: hogy utaztunk, miért készt a vonat, és így egy fél perc múlva nem voltunk már idegenek, a párbeszéd folytatódott, mintha soha nem lett volna megszoktva. Hat személyre terített

ünnepi asztal várt bennünket egy csokor ibolyával a közepén. Amikor István meg akart kínálni egy aperitíffel, mondtam, „várj egy pillanatra” és elővettem a háztáskából egy liter valódi erdélyi szilvapalínkat, „kóstold meg ezt, nálunk az orvosok kapják, egyelőre még így állnak a dolgok”, kezdünk napirendre térni a hírekkel az én magyarságommal, amit minden kolozsvári román beszél. Bemutatja a lakást, egy komputert látok egy televízióhoz csatlakoztatva videóval, még egy televíziót (mindennapi használatra), játékhalmokat, könyveket és egy fekete perzsamacskát. A komputernél Kriszta a lekéjezt készíti, a matematikatanár programozásra tanítja. Nem mondok semmit. Az informatika világában otthonosan mozog. Amikor beleun a „magolásba”, sétáltatni viszi a macskát egy macskapórázon. Bevallom, macskapórázt még nem láttam. Az estebéd igazán ünnepi, anélkül, hogy a bőség kísértésébe esnénk. Minden pikánsabb, mint nálunk. A társalgás folytatódik, egymás szájából vesszük ki szót, viccelünk. Kriszta helyett sétálunk, majd televíziót nézünk. Másnap városnézés: Zugliget, Városliget, Vajdahunyad vár. Hősök emlékműve — a görkorcsolyázók kedvenc helye, állatkert, sétányok, üzletek, terek, a Duna. A nagy árubőség elképesztő választéka és színessége közepette (az árakról nem beszélek) Mariana váratlanul felkiált: „nézel szalvéta, tudod nincs nekünk...” A lányok tökéletesen megértik egymást mindenik a saját nyelvén. A játék a gyerekek eszperantója. Az idő észrevétlenül haladt előre. Az úton és a zsúfolt peronon ezeket a következtetéseinket vonjuk le: a lakosság szintjén a románok és magyarok tökéletesen megértik egymást, senki nem akarja a másik földjét és vagyonát, tiszta szellem és nyíltszívűség uralja a hangulatot. A félreértéseket rosszindulatú politikusok mesterségesen szították, hogy elterelhessék a lakosság figyelmét a súlyos gazdasági problémákról. Az elválás felülmúlhatatlan érzelmekkel van tele: a peronon és a vonaton egyaránt ölelő és integető karok a jobb megértés reményében. Az igazi barátság ismét győzött.

După cum am mai informat inițial, la invitația și în organizarea Fundației „Familia pentru viață” din Budapesta, și firește cu sprijinul U.D.M.R. Cluj, între 24 și 26 august a.c. circa 300 de familii de români au petrecut zilele respective în familia de maghiari din capitala Ungariei. Transportul s-a făcut cu un tren spe-

cial, trimis de fundația respectivă, Regionala C.F.R. Cluj — respectiv directorul acesteia, ing. Teodor Grăta — ocupându-se în mod deosebit cu să fie respectat programul plecării din gara Cluj. Cit privește sejurul din Budapesta, redăm mai jos însemnările unui ziarist clujean participant și ei la această vizită de prietenie...

Am descoperit prietenia dincolo de orice prejudecată și dincolo de frontierele rigide ale reținerii alimentate artificial. Nici urmă de neîncredere ori suspiciune nu era pe acel peron înșesat de lume al gării de vest — Nyugati din mijlocul capitalei ungare. Nu știam cu cine ne vom întâlni, dar bănuiam că vom fi tratați politicos de niște oameni cărora cineva le-a „trasat sarcina” de a face o anumită propagandă, în acest fel. Gîndurile bune vin pe tăcute și subminează prudenta excesivă. Ne-au luat ca pe niște rude așteptate cu drag după o foarte lungă și dureroasă despărțire. În vinzoleala creată de alegerea familiilor oaspete și gazde, cineva li da fetiței mele o banană. Ea are 4 ani și n-a ținut niciodată așa ceva în mînă. A mușcat din ea cu coajă cu tot și nu i-a plăcut. Am lăsat pe mai tîrziu inițierea în fructe exotice și ne-am îndreptat spre mașina gazdelor în timp ce făceam din mers cunoștință: „Carol — Istvan, Mariana — Eva, și fetele Arina — Kriszta”, apoi: cum a fost drumul, de ce a întîrziat trenul? și uite așa, peste o jumătate de oră nu mai eram străini, ci dialogul continua de parcă n-ar fi fost întrerupt niciodată. Un apartament de două camere, bucătărie și anexe constituie „feuda” familiei Puchala — el mecanic auto, ea îndependentă la un gimnaziu.

Masa pusă festiv, pentru șase persoane, în mijloc un buchet de violete de Parma. Cînd Ist-

van vrea să ne servească un aperitiv zic „sta! o clipă” și scot din rucsac un prim cadou menit să topească orice inimă, un litru din cea mai bună țuică de prune din Ardeal: „gustă te rog din asta, la noi așa ceva se dă la medici, deocamdată încă așa merg lucrurile...”; începem să ne aducem la zi cu știrile, prin ungureasca mea de piață pe care o știe tot clujeanul. Mi se spune că sînt demonstrații la București și rămîne puțin ulmit cînd vede că nu mă îngrijorez, „lasă-l să demonstreze”, zic, „a devenit ca un nou loc de muncă”: „dar așa n-o să ieșiți niciodată din criză!”. Știu și-i explic că o facere precum cea a democrației e grea și dureroasă, după ce a fost post-purtată patruzeci de ani...

Îmi prezintă casa. Înregistrez un computer cuplat la un televizor, cu video, încă un televizor (de uz cotidian), grămezi de jucării, cărți și o pisică neagră de Persia. „La computer Kriszta își face lecțiile, profesorul de matematică o învață să facă programe”. Nu mai zic nimic. Societatea informatică este la ea acasă într-o familie din patru. Cînd se satură de „toceală”, Kriszta plimbă pisica legată cu o lesă specială. Recunosc că, încă, lese pentru mine n-am văzut. Prînzul-cină este cu adevărat festiv, fără să cadă în ostentația abundenței. Totul, mai puțin decît la noi. Discuția, eterogenă continuă, ne luăm vorba din gură, glumim, în loc de sălăst, plimbare, apoi televizor.

A doua zi, începe o rulare de imagini, sunet și lumină, un vîrtej nedomolit în milocul multîmii care își ducea viața de fiecare zi: Zugliget, Városliget, Vajdahunyad var, Monumentul eroilor — privilegiat loc de antrenament pentru tinerii patinatari pe roțile, Grădina Zoologică, bulevarde, magazine, piețe, Dunărea. În mijlocul abundenței de mărfuri uluitor de diverse și colorate, (de prețuri nu discut) Mariana are un reflex neașteptat: „uite șervețele, știi că nu avem...”

Fetele se înțelegeau perfect, fiecare pe limba ei. Joaca este esperanto-ul copiilor. N-am observat cînd a trecut timpul, descoperim că mai e o oră pînă la plecarea trenului; pe drum și pe peronul aglomerat concluzionăm: la nivelul populației, românii și maghiarii se înțeleg perfect, nimeni nu vrea pămîntul celuilalt sau avuția, spiritul conciliant și deschiderea domină buna înțelegere. Dișenșuniele sînt create artificial, de politicieni voraci, pentru a deruta atenția masei de la gravele probleme economice. Despărțirea depășește capacitatea noastră emotivă: un peron plin de oameni, nu de oameni ci de brațe unduind a rămăș-bun și a speranță în mai bine; din tren alte sute de brațe își luau rămas bun, într-o plîntire de regrete. Prietenia adevărată și-a mai adjucecat o victorie. Cînd am trecut frontiera, am remarcat că pe fișie crește iarba...

Carol Hârșan

TARTALOM

Világegyház

- Egy olasz katolikus csoport: Szent Egyed közösség 2
 Bulányi György SchP: Lengyel pápa 3-5
 A szegényeket mindenhol semmibe veszik 5
Szülőknék: Gordon-módszer a gyermeknevelésben 6

Mindszenty bíboros

- Nem mondott le!; A Vatikán mikor rehabilitálja? 7
 Hiába menesztette a békepapokat?; Továbbra is hivatalban vannak 8
 Magyar katolikusok szenvedései; Tíz év börtön egy könyv birtoklásáért 9
 Éppen március 15-én?; Szolidaritási levél egy vietnami papért 9-10
Család Alapítvány: Élő Nemzeti Kincs 11

Ölelj, ne ölj

- Háborúellenes amerikai püspökök 12
 A Hutteri testvérek levele Bush elnökhöz 12

A Szerelm művészet!

- A Hajnal Leánya (vége) 13-14
Kották: Sillye Jenő — A világnak Krisztus kell! 15-16

- Gyerekeknek Moha mese és rejtvény:** A Tátrában 17-18

- Tábortervezéshez: Szerelm akadályverseny** A Tátrában 19-20

- Leveled jött Istentől:** Vasárnapi evangéliumok 21-24

Vita a papi hivatásról

- Önként vállalták; Adalék a római szinódusról 25-26
 Csak kipróbált közösségvezetőket szabad szentelni 25-26

Ökológia

- Felelősség a jövő generációkért 27
 Olcsó, zöld villamosjegyet! 27
 A Bokor öko-csoportja 27
 Zöldköznapi praktikák 28

Történelemfilozófia

- Demeczy Jenő: Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérlete és kudarca 29-30

- Román-magyar hétvége:** román cikk és fordítása 31

A címlapemlékmát Magyar Mihály, a rovatemlékmákat Garay Dóra készítette.

SZALAGSZÖVŐ: a csend játéka

Szerte a Földgolyón évszázadok óta ismertek és számos helyen ma is használnak a népek egy egyszerű, szellemes eszközt, a *szalagszöveget*. Számátalan, nemes szerszámmal együtt ez is feledésbe merül... Pedig mennyi tartalmas, szép órát tölthetnénk vele, ha... S hogy ez megvalósuljon, a Család Alapítvány megkezdte a *szalagszöveg* készítését és forgalmazását, amellyel hármas célt szeretne szolgálni:

- bemutatni egy értékes, régi kézművességet,
- családokban, iskolákban olyan eszközt adni kézbe, amely a szórakoztató és hasznos időtöltés mellett kreativitást és esztétikai érzéket fejleszt,
- a forgalmazás nyereségét a Család Alapítvány céljainak megvalósítására fordítani.

A *szalagszöveg* alapanyaga szándékosan nem a környezetszennyező műanyag, hanem a szövőfák mindenkor szép alapanyaga, a keményfa. A családokban együtt alkothatnak, szöhetnek vele (a 6-96 éves) gyermekek, szülők, nagyszülők. Kiváló kéziszerszám iskolák, szakkörök, napközis csoportok részére. Terápiás foglalkozásokon is jó eredménnyel alkalmazható a szöveg.

A megszőtt szalag pedig lehet dísz, ajándék, használati tárgy. Például: öv, homlokpánt, hajszalag, ruhadísz, cipőfűző, poráz vagy tarisznyafül, gitárpánt,

Hisszük, hogy ez az eszköz használójának értelmét fejleszti és lelket gazdagabbá teszi.

A *szalagszöveg* gyártója a Család Alapítvány vállalkozása, az Irotron Kft. Itt termelői áron, 341,— Ft-ért rendelhető meg — akár magánszemélyek részére is. (A bolti ár 490,— Ft.)

Mi formát kínálunk a CSENDhez, hogy a tartalom, a termékenyítő gondolat megszületessen.

Köszönti Önt: a Család Alapítvány
 Budapest, V. Nádor u. 9. Tel.: 112-9430/226

Umweltschutzpapier — Papier recyclé — Recycled paper — Carta ecologica — Genbrugspapir

Környezetkímélő papírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir — Uusiopaperista — Ätervinningspapper

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14) Közösségi és családi folyóirat

II/2. (6.) szám. Megjelenik kéthavonta.
 Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
 Főszerkesztő: Simonyi Gyula
 Főszerkesztő-helyettes: Garay András
 Lapalapító: Család Alapítvány
 Számlaszám: 202-10809
 Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.

Aki 4000 Ft támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak állandó tiszteletpéldányt küldünk. Az Alapítványnak adott összeg az adóalapból levonható! Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
 Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
 Szerkesztőség: 8003 Székesfehérvár Pf.7.

A lap az „Ingeny kaptátok, ingyen is adjátok” (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.

Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.

Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.

Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.
 Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
 Felelős vezető: Papp Károly igazgató
 Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
 ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztési ügyek: 8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Székesfehérvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-10809-7007 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Írtesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel):
 belföldre ill. itthon előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 270 Ft; egyéb külföldre 1200 Ft.
 Előfizetési díj Nyugaton 1991-re (postaköltséggel) 29 DM.

A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.

Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romana Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.

A romániai előfizetési díjakat a plébánia az ottani rászorulóknak megsegítésére fordítja.
 A Magyar Posta is terjeszti.

Ez évben már a standokon is! Keresse az újságosoknál!

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
 Bimonthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.

Editor: SIMONYI Gyula.
 Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
 Made on recycled paper.

The materials published by the „Érted vagyok” can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of re-publication.